

Onsdagen den 11 maj

Kl. 09.00–13.47
16.00–16.34

---

§ 1 Justering av protokoll

Protokollet för den 20 april justerades.

§ 2 Ärenden för hänvisning till utskott

Följande dokument hänvisades till utskott:

Proposition

2021/22:240 till skatteutskottet

Motioner

2021/22:4707, 4714, 4716, 4720, 4723, 4725 och 4727 till finansutskottet

2021/22:4648, 4662 och 4663 till miljö- och jordbruksutskottet

2021/22:4695 till utrikesutskottet

2021/22:4637, 4638, 4640–4642 och 4646 till socialutskottet

2021/22:4710 och 4726 till justitieutskottet

EU-dokument

COM(2022) 150 till miljö- och jordbruksutskottet

Åttaveckorsfristen för att avge ett motiverat yttrande skulle gå ut *den 1 juli*.

COM(2022) 177 till justitieutskottet

Åttaveckorsfristen för att avge ett motiverat yttrande skulle gå ut *den 1 juli*.

§ 3 Ärenden för bordläggning

Följande dokument anmäldes och bordlades:

Socialförsäkringsutskottets betänkande

2021/22:SfU17 Socialförsäkringsfrågor

Kulturutskottets betänkande

2021/22:KrU8 Idrott och friluftsliv

Miljö- och jordbruksutskottets betänkande

2021/22:MJU24 Naturvård och biologisk mångfald

§ 4 Ett ändamålsenligt skydd för tryck- och yttrandefriheten

Konstitutionsutskottets betänkande 2021/22:KU14

Ett ändamålsenligt skydd för tryck- och yttrandefriheten (prop. 2021/22:59)
föredrogs.

Anf. 1 PER-ARNE HÅKANSSON (S):

Fru talman! Det var redan på 1700-talet, då Sverige och Finland var ett rike, som riksdagen antog vår första tryckfrihetsförordning. Sedan dess har tryck- och yttrandefriheten genom teknikens utveckling förvisso tagit sig olika former, såsom tryckeri, etermedier, television och digitala medier. Även om det för oss i Sverige är självklart att varje människa ska kunna uttrycka åsikter samt tycka och tänka fritt och öppet behöver denna grundlag ständigt värnas och, utifrån de utmaningar som uppstår kring teknisk utveckling, uppdateras och hållas aktuell.

I dag tar vi ställning till konstitutionsutskottets betänkande 14 *Ett ändamålsenligt skydd för tryck- och yttrandefriheten*. Jag vill yrka bifall till förslaget i betänkandet med undantag av punkt 1, Grundlagsförslagen, där jag i stället yrkar bifall till den reservation som mitt parti Socialdemokraterna står bakom tillsammans med Vänsterpartiet, Liberalerna och Miljöpartiet.

Det innebär att vi stöder regeringens förslag och avstyrker motionerna på denna punkt. Reservationen vi lämnat in bygger på värdet av den personliga integriteten i kommersiellt inriktade sökmotorer utifrån det svenska grundlagsundantaget i EU.

I sammanhanget, fru talman, kan nämnas att två parlamentariska kommittéer har utrett frågan om att begränsa söktjänsternas grundlagsskydd. Redan när möjligheten till frivilligt grundlagsskydd genom utgivningsbevis infördes för knappt två decennier sedan, 2003, varnade konstitutionsutskottet för att det skulle kunna utnyttjas på ett sätt som ger upphov till konflikter med de bestämmelser som finns i syfte att skydda den personliga integriteten. Utskottet pekade särskilt på att reformen i värsta fall skulle kunna innebära att rena personregister skulle kunna få skydd av yttrandefrihetsgrundlagen.

Utvecklingen har visat att utskottets farhågor, som vi ser det, har bekräftats. I dag finns flera olika söktjänster på internet – Lexbase och Mrkoll är två exempel – som kan betraktas som rena personregister, såsom adress- och telefonregister till kreditupplysningar och sådana synnerligen integritetskänsliga register som innehåller uppgifter om lagföringar om brott. De blir ett slags privata belastningsregister, som dessutom används i affärsdrivande syfte.

Både den nuvarande regeringen och tidigare regeringar har under lång tid arbetat för att undanta just söktjänster som tillgängliggör personuppgifter om brott från grundlagsskyddet.

I den debatt som då följde på förslaget riktades kritik från vissa håll mot att förslaget byggde på att man gjorde skillnad på professionella aktörer, som journalister och jurister, å ena sidan och allmänheten å den andra. 2018 års tryck- och yttrandefrihetskommitté, som var parlamentariskt sammansatt, gavs i uppgift att på nytt utreda frågan. Kommittén, som i denna del var enig, lämnade ett förslag som i sak överensstämmer med det

förslag som nu har lagts fram. Också den gången rådde enighet över partigränserna.

Fru talman! I april 2019 tog regeringen emot ett så kallat politiskt brev från Europeiska kommissionen. Det är ett första steg mot vad som betecknas som ett överträdelseärende. I brevet framhölls från kommissionen att det är tveksamt om det svenska grundlagsundantaget i dataskyddslagen är förenligt med unionsrätten, framför allt med GDPR.

Kommissionen framhåller att problemet måste adresseras och att åtgärder från svensk sida skulle värderas positivt vid bedömningen av om ett formellt överträdelseärende kan inledas. I den stund en klagan lämnas in till EU-domstolen förlorar Sverige i praktiken möjligheten till politisk påverkan. Det är utifrån dessa omständigheter som regeringens förslag, framtaget efter dialog och kompromisser, ska betraktas.

Allt detta är välkänt också för de partier som nu har valt att framhärda genom att driva fram detta tillkännagivande. Om förslaget går igenom finns risken att det blir en dyrköpt framgång. I sammanhanget skulle kanske uttrycket pyrrhusseger passa in. Det var ju Pyrrhus, kung av Epirus, som efter sin seger mot romarna i – tror jag – slaget vid Asculum på 200-talet före Kristus ska ha yttrat: ”En sådan seger till och jag är förlorad.”

Fru talman! Som bakgrund vill jag hänvisa till den reservation som Socialdemokraterna, Vänsterpartiet, Liberalerna och Miljöpartiet har ställt sig bakom. Den bygger på att långsiktigt värna den svenska modellen för öppenhet.

En invändning mot förslaget har varit att bestämmelserna är för vaga eller svårtolkade. Enligt vår bedömning är de föreslagna bestämmelserna varken vagare eller mer svårtolkade än den nu gällande regleringen.

Vi instämmer i regeringens bedömning, som tar fasta på att den snabba utvecklingen på området gör det oundvikligt att regleringen ges en sådan utformning att det lämnas visst utrymme för en helhetsbedömning av omständigheterna i det enskilda fallet.

Fru talman! Utöver de frågor som jag nu har redogjort för står vi bakom förslaget i betänkandet, till exempel när det gäller granskning av public service. Det handlar om att möjliggöra villkor för och granskning av public service-företagens programverksamhet på internet. Det handlar även om att yttrandefrihetsgrundlagens utrymme för krav på vidareändring av vissa program förtydligas och utvidgas.

Regeringen föreslår också att det i tryckfrihetsförordningen och yttrandefrihetsgrundlagen införs bestämmelser som gör det möjligt att i lag meddela föreskrifter om ansvar och ersättningsskyldighet för överträdelse av förbud mot att göra avbildningar, beskrivningar eller mätningar av eller inom byggnader, andra anläggningar, områden eller objekt som är av betydelse för Sveriges totalförsvar.

I denna fråga kan även kulturutskottets yttrande framhållas. Där välkomnar man de förändringar som föreslås.

Det har också lämnats en motion om ett grundlagsskydd för public service. Kulturutskottets yttrande i denna fråga bygger på att många insatser redan har gjorts under innevarande sändningstillstånd för att på olika sätt stärka public service-företagens oberoende. Utskottet föreslår därför att motionen om grundlagsskydd avstyrks, och KU delar kulturutskottets bedömning.

Anf. 2 LARS ANDERSSON (SD):

Fru talman! Jag börjar med att yrka bifall till reservation 2 och i övrigt bifall till utskottets förslag till beslut.

Fru talman! Jag vill säga att det, åtminstone från vårt håll, är välkommet att utskottet har enats om att regeringen faktiskt får backa i frågan om rättsdatabaser. Den nuvarande ordningen är inte perfekt. Det är mycket riktigt att det finns en tydlig integritetsproblematik kopplad till de här söktjänsterna, som sparar uppgifter om lagöverträdelser, eller de privata belastningsregistren, som de ibland – med viss rätt – kallas. Regeringens förslag på reglering är dock inte något som vi eller utskottsmajoriteten har känt att vi har kunnat ställa oss bakom.

Fru talman! När partierna som stöder regeringens förslag i sin reservation skriver att risken för sådana integritetskränkningar riskerar att minska den allmänna förståelsen och acceptansen för den särskilda tryck- och yttrandefrihetsrättsliga regleringen är det möjligt att de har rätt. Vår bedömning är dock att den allmänna förståelsen och acceptansen för Sveriges lagar skulle minska ytterligare om vi släppte igenom regeringens förslag så som det ser ut i dag.

Jag skulle vilja lyfta att det största hotet mot legitimiteten för våra fri- och rättigheter hos allmänheten kommer från att staten inte lyckas upprätthålla sina grundläggande åtaganden. I en situation med eskalerande våldsbrottslighet är det inte en bra idé att stoppa vanliga medborgare från att värna sin säkerhet, särskilt inte när den information med vilken deras säkerhet ska värnas redan är offentlig. Det är när vanliga människor blir rädda och osäkra som respekten för det fria samhället hotas i praktiken. Rädda människor är lätta att övertala, fru talman, till sådant de annars kanske inte hade gått med på.

Vi sverigedemokrater motsätter oss som sagt absolut inte ytterligare reglering av de här rättsdatabaserna. Man kan kritisera mycket med det rådande systemet, såsom skillnader i gallringstider för information mellan dessa å ena sidan och det offentliga belastningsregistret å den andra.

Varför, fru talman, ställer vi oss då inte bakom regeringens förslag? Det som är det enskilt största problemet med förslaget, och som gör att vi, i likhet med flera tunga remissinstanser, såsom JO, Justitiekanslern och Kammarrätten i Stockholm, för att nämna ett fåtal, inte kan backa det, är just, som föregående talare var inne på, vagheten i de formuleringar som man använder för att inskränka yttrandefriheten.

Som Justitiekanslern skriver i sitt remissvar: ”Kommittén har framhållit vikten av att en bred marginal tillämpas till fördel för yttrandefriheten vid bedömningen av grundlagens tillämplighet på uppgiftssamlingen. ... Även med denna utgångspunkt framstår det som mycket svårt att dra gränsen för när en uppgiftssamlings karaktär innebär särskilda risker för otillbörliga intrång i den enskildas personliga integritet.”

Det går tyvärr inte att göra annat än hålla med. Grundlagsförändringar bör genomföras med stor förankring och breda majoriteter. Framför allt bör man akta sig för att förändringarnas innehåll blir alltför breda och sväpande. I det här fallet skulle tillämpningen av regeringens lagförslag inte bli förutsägbar, tolkningsutrymmet bli alldeles för stort och begränsningen träffa för brett. Det är i dagsläget inte acceptabelt för oss.

Särskilt allvarligt är det om man riskerar samma typ av problematik som regeringen fick kritik för 2018, när ett liknande förslag fälldes av kon-

stitutionsutskottet. Även om det inte var regeringens avsikt finns det även med det rådande lagförslaget en risk för att vi får en skiktning av yttrandefriheten, med vissa regler för journalister och jurister och andra regler för allmänheten. Då får vi se en successiv utarmning av yttrandefriheten, där ”uppgiftssamlingens karaktär” riskerar att bli ”verksamhetens natur”, som i sin tur sedan blir ”seriös granskande journalistik”. Jag känner väl att en sådan utveckling är något som samtliga riksdagspartier bör stå på sin vakt emot.

Anf. 3 NINA LUNDSTRÖM (L):

Fru talman! Jag kommer att fokusera på frågan om söktjänster i betänkandet. Jag yrkar bifall till reservation nummer 1.

Fru talman! Att spara information är viktigt i ett informationssamhälle. Lagrad information behövs inom en rad områden. Men det finns även bestämmelser som begränsar rätten till lagring, sparande och återanvändning. Dataskyddsförordningen, GDPR, handlar om enskildas integritet på internet.

När EU-domstolen för drygt åtta år sedan kom fram till att enskilda har rätt att bli bortglömda av sökmotorer var det för att ge enskilda möjlighet att under vissa förhållanden återta kontrollen över vilka uppgifter som cirkulerar i digitala kanaler. Webbplatser eller så kallade söktjänster med utgivningsbevis kan dock publicera personuppgifter, även om lagöverträdelser. Många medborgare kan uppleva denna typ av söktjänster som ett integritetsintrång.

Medborgare framhåller ibland frågan om rätten för enskilda att bli bortglömda. Men till exempel rätten att bli bortglömd gäller inte dessa söktjänster. Det vi behandlar i dag handlar om en avvägning av grundlagsskyddet för söktjänster att offentliggöra personuppgifter om lagöverträdelser kontra rätten till personlig integritet.

Fru talman! I propositionen *Ett ändamålsenligt skydd för tryck- och yttrandefriheten* föreslår regeringen ändringar. I propositionen görs bedömningen att det med hänsyn till skyddet för den personliga integriteten finns skäl att begränsa grundlagsskyddet för vissa söktjänster som offentliggör personuppgifter om lagöverträdelser. Det handlar om att, såsom den parlamentariska kommittén uttryckte det, ”i enskilda fall balansera intresset av att skydda enskildas personliga integritet mot intresset av yttrandefrihet”.

För liberaler är det fria ordet viktigt. Det är viktigt att värna, och det ska även fortsatt värnas genom det särskilda skydd som tryckfrihetsförordningen och yttrandefrihetsgrundlagen säkerställer i de situationer där starka yttrandefrihetsrättsliga intressen gör sig gällande.

Frågan om vilka personuppgifter som lagras i söktjänster engagerar många medborgare. Uppgifter kan lagras under lång tid och kan även påverka andra individer. Jag har ställt frågan hur många klagomål kommissionen har mottagit och kan konstatera att det är ett flertal: 14 under 2020 och 19 under 2021, vilket anses vara många inom ett och samma område. Databasernas utveckling har belysts under årens lopp många gånger, och behovet av ett integritetsskydd är ständigt aktuellt.

Fru talman! Det finns möjlighet för sådana aktörer som inte har automatiskt grundlagsskydd att hos Myndigheten för press, radio och tv ansöka om utgivningsbevis och på så sätt få ett så kallat frivilligt grundlagsskydd.

Redan när det frivilliga grundlagsskyddet infördes som en möjlighet varnade konstitutionsutskottet i betänkande 2001/02:KU21 för att det skulle kunna uppstå konflikter med skyddet för den personliga integriteten. Utskottet pekade särskilt på att grundlagsskyddet i värsta fall skulle kunna omfatta databaser som är rena personregister.

De senaste årens utveckling har gått i den riktning som konstitutionsutskottet befarade. I dag finns det databaser med utgivningsbevis som i allt väsentligt är utformade som söktjänster för personuppgifter. En del av dessa tjänster kan i praktiken liknas vid privata belastningsregister.

Under årens lopp har detta utretts flera gånger, utan att förslag har lett till lösningar för att stärka den personliga integriteten. Frågan om metoderna för att åstadkomma ett starkare skydd för den personliga integriteten har tidigare övervägts.

Att införa ett nytt tryck- och yttrandefrihetsbrott övervägdes och avvisades av Mediegrundlagskommittén. Även 2018 års tryck- och yttrandefrihetskommitté har övervägt olika alternativ men gjort bedömningen att en delegationsbestämmelse är mest ändamålsenlig.

I juni 2018 tillsattes en parlamentariskt sammansatt kommitté med uppgift att utreda detta. Konstitutionsutskottet hade i ett tillkännagivande om söktjänster i betänkande 2017/18:KU16 uttalat att en utredning borde få i uppdrag att utreda frågan på nytt. Kommittén skulle i enlighet med direktivet analysera och ta ställning till om det fanns behov av ett inskränkt grundlagsskydd för uppgiftssamlingar som offentliggör personuppgifter om lagöverträdelser. Kommittén har överlämnat sitt betänkande.

Liberalerna har med utgångspunkt i slutsatserna av kommitténs arbete och den enighet som där rådde inte lagt fram några andra förslag i följdmotioner utifrån det arbete som bedrevs i kommittén. Frågan man bör ställa sig är vad lösningen är om resultatet av denna parlamentariska kommittés arbete inte leder till beslut. Vilka förslag har inte utretts och återstår att utreda? Vad har tidigare utredningar inte belyst? Hur ska den personliga integriteten stärkas i stället vad gäller lagring och spridning i söktjänster av personuppgifter om lagöverträdelser? Många utredningar har arbetat med frågan. Riksdagen har tillkännagett att regeringen bör återkomma med förslag på åtgärder för att stärka integriteten.

Fru talman! Personuppgiftsregleringens grundläggande syfte är att värna enskilda individers personliga integritet när deras personuppgifter behandlas. Regleringen tillämpas emellertid inte om den är oförenlig med tryckfrihetsförordningen eller yttrandefrihetsgrundlagen.

När det gäller offentliggörande av vissa särskilt integritetskänsliga personuppgifter, bland annat uppgifter som avslöjar politisk eller religiös åskådning eller som rör hälsa och sexualliv, innehåller mediegrundlagarna dock bestämmelser om undantag från det grundlagsskyddade området som medför att personuppgiftsregleringen i viss utsträckning ändå kan tillämpas. Men något motsvarande undantag för uppgifter om lagöverträdelser finns inte.

EU:s dataskyddsförordning innehåller bestämmelser som syftar till att skydda den personliga integriteten med avseende på behandling av personuppgifter om lagöverträdelser. Sådana personuppgifter får endast behandlas under kontroll av en myndighet eller då behandling är tillåten enligt unionsrätten eller medlemsstaternas nationella rätt, där lämpliga skyddsåtgärder för de registrerades rättigheter och friheter fastställs.

Ett fullständigt register över fällande domar i brottmål får endast föras under kontroll av en myndighet.

Det finns kritiska remissinstanser. Det finns dock även remissinstanser som har ställt sig bakom förslagen och som har lyft fram flera argument.

Datainspektionen anser att det finns starka skäl för att skyddet av den personliga integriteten ska förstärkas. Åklagarmyndigheten tillstyrkte de föreslagna ändringarna och påpekade att även brottsoffer, målsägande, förekommer i söktjänster. Kriminalvården ställde sig positiv och påpekade att det även borde gälla friande domar. Myndigheten för samhällsskydd och beredskap påpekade att privata belastningsregister får anses mycket integritetskänsliga och att spridning av uppgifter kan få långtgående konsekvenser för enskilda. Polismyndigheten ställde sig positiv till förslagen och påpekade den absoluta sekretess som råder i myndighetens register.

Fru talman! Sammantaget anser vi att skyddet för den personliga integriteten bör stärkas genom att begränsningar införs i grundlagsskyddet för vissa söktjänster som offentliggör personuppgifter om lagöverträdelse.

Vi delar bedömningen att uppgifter om ett brottsoffer kan anses vara en uppgift som avser en lagöverträdelse som innefattar brott och därför bör omfattas av de föreslagna delegationsbestämmelserna.

En begränsning av grundlagsskyddet bör aldrig vara mer omfattande än vad som är nödvändigt. I kravet på proportionalitet ligger bland annat att en eventuell begränsning ska vara förenlig med den försiktighetsprincip som brukar tillämpas vid inskränkningar av grundlagsskyddet på detta område. Vi delar därför bedömningen att den nuvarande regleringen ger ett otillräckligt skydd mot integritetskränkningar.

Anf. 4 ANNA SIBINSKA (MP):

Fru talman! En mångfald av starka och oberoende medier i hela landet är en förutsättning för en stark demokrati. Alla människor, oavsett var i landet de bor, ska ha tillgång till ett allsidigt nyhets- och medieutbud av hög kvalitet som kan fördjupa, skildra, granska och förklara samhällets skeenden. Medborgarna måste ha möjlighet att fatta beslut med riktig kunskap som grund. I tider av kris, som under coronapandemin eller kriget i Ukraina, blir detta behov än mer uppenbart och kritiskt.

Den desinformation som vi har sett runt om i Europa, och även i Sverige, får inte ta överhanden och styra samhällets eller medborgarnas agerande i kristider. Ryssland försöker underminera nyhetsrapporteringen och få allmänheten att tro att det som i själva verket sker är en konflikt med nazister och inte ett brutalt anfallskrig som skördar och skadar människoliv på de mest fruktansvärda sätt. Den här typen av desinformation får aldrig få fotfäste. Därför krävs det ett starkt skydd för mediernas oberoende, så att saklig och korrekt information förmedlas.

Även om public service-företagen i dag ges ett starkt oberoende i den lagstiftning som reglerar verksamheten kan lagar ändras med ett enkelt klubbslag i riksdagen. Det bör därför införas skydd för public services oberoende också i grundlag, så att möjligheterna för en regering som vill styra innehållet i programbolagens sändningar försvåras.

Att public service nu föreslås bli infört som begrepp i yttrandefrihetsgrundlagen öppnar för möjligheten att ge konstitutionellt skydd åt public service. Omfattningen av public services uppdrag skulle inte på något sätt

slås fast till en viss nivå, men verksamhetens innehåll skulle kunna ges grundlagsskydd mot politisk styrning.

Jag beklagar att det inte fanns ett bredare stöd för att stärka public service-företagens oberoende i grundlagen i 2018 års tryck- och yttrandefrihetskommitté. Jag yrkar därmed bifall till reservation 3.

Fru talman! Regeringen har föreslagit ändringar i tryckfrihetsförordningen och yttrandefrihetsgrundlagen som handlar om att begränsa grundlagsskyddet för söktjänster som offentliggör personuppgifter om lagöverträdelse.

Sverige har en god och lång tradition av att värna tryck- och yttrandefriheten, en central del i en stark och välutvecklad demokrati. Det fria ordet får bara inskränkas om det finns mycket goda skäl för det.

I mediegrundlagarna finns i dag undantag för känsliga uppgifter som gör att användningen av uppgifter om till exempel etniskt ursprung, hälsa eller sexuell läggning kan begränsas. Det finns dock inget sådant motsvarande skydd för uppgifter om lagöverträdelse. Detta innebär att det i dag är möjligt för olika aktörer att tillhandahålla privata belastningsregister, något som annars är förbehållet brottsbekämpande myndigheter.

Uppgifter om brott är särskilt känsliga eftersom de kan vara stigmatiserande och försvåra möjligheterna för en person att anpassa sig till samhället efter avtjänat straff. Möjligheten att få ett jobb eller en bostad kan försvåras. Uppgifterna kan också vara tillgängliga under lång tid, något som innebär ytterligare svårigheter. På så vis kan behandlandet och tillgängliggörandet av dessa uppgifter skapa lidande för den enskilde, men också påverka det allmänna intresset av att de som har begått brott får ett vanligt liv igen och kommer bort från brottets bana.

Det är viktigt att notera att till exempel en fällande dom också innehåller uppgifter om brottsoffer, vilket medför att även brottsoffers integritet kan drabbas. Att utsättas för ett brott kan vara mycket påfrestande och skapa lidande under lång tid. Att uppgifter om brottet dessutom fritt och under lång tid kan tillhandahållas på internet kan innebära ytterligare kränkningar av integriteten.

Jag delar därför regeringens bedömning och anser att förslaget innebär en rimlig balans mellan de intressen som möts – yttrandefriheten och den personliga integriteten. Jag anser också att nuvarande ordning är mindre väl förenlig med de krav på behandling av personuppgifter om fällande domar i brottmål och lagöverträdelse som innefattar brott som följer av artikel 10 i EU:s dataskyddsförordning. Jag yrkar därmed bifall till reservation 1 och i övrigt till utskottets förslag i betänkandet.

Anf. 5 ERIK OTTOSON (M):

Fru talman! Låt mig inleda med diskussionen i detta betänkande om grundlagsskydd för public service. Det är en diskussion som har varit närvarande i svensk mediepolitisk debatt under en längre tid och som har tagit sig en del intressanta uttryck i att man i retorik i akt och mening ofta beskriver public service som den enda garanten för fria medier, fri radio och tv samt fritt nyhetsflöde.

Sanningen är att public service är en viktig del av detta – men inte allt. Det är inte helheten som skapas i våra public service-bolag, utan det är en viktig del av landskapet som vidmakthålls inom ramen för dem.

De förändringar vi diskuterar beskrev talaren från Miljöpartiet tidigare som att vi nu skriver in public service som begrepp i grundlagen. Jag har kanske en lite annan uppfattning om vad det är vi gör. Vi skriver in begreppet radio och tv i allmänhetens tjänst, vilket kan slå avsevärt bredare än endast våra public service-bolag, och det finns en anledning till detta. Medielandskapet är bredare än public service, och vikten av att slå vakt om fria medier handlar om något bredare än bara public service.

Jag går vidare till frågan om privata rättsdatabaser eller databaser som är kända som Lexbase, Mrkoll och annat. Det är mer eller mindre välkända databaser där man kan finna information om lagöverträdelse eller för den delen friande domar som har avlagts i svenska domstolar.

Detta är en svår fråga som två parlamentariska kommittéer har brottats med. Det är ingenting som jag tror att någon i den här kammaren eller någon i de kommittéerna har tagit lättvindigt. Alla vi här inne är fullt medvetna om att EU-kommissionen inte kommer att sitta passiv och titta på om det är så att Sverige inte fortsätter att arbeta för att lösa den här situationen, där den personliga integriteten måste värnas.

Nu har vi dock ett förslag på bordet som får blytung kritik från blytungare remissinstanser. Man påpekar att det förslag till delegationsbestämmelser som vi alla var överens om riskerar att slå för brett och i praktiken möjliggöra för en, för att sätta mer bildliga ord på det, illasinnad regering att inrymma fler undantag i den delegationsbestämmelsen än det egentligen var tänkt. Det är tung remisskritik som denna kammare och alla dess ledamöter måste ta på stort allvar.

När denna remisskritik kom valde vi moderater att ta direkt kontakt med Regeringskansliet och varsko regeringen om att vi anser att dessa frågor måste hanteras. Detta är inte någonting som vi kan borsta av oss, utan denna kritik måste hanteras i lagförslaget.

Tiden gick och gick, och till slut kom det en proposition – utan någon förändring. Inte på något sätt valde regeringen att lyfta in den kritik som fanns eller på något sätt anpassa förslaget för att undvika denna möjlighet för en illasinnad regering, eller en riksdag med i framtiden kanske inte riktigt lika grundmurade demokratiska grundvärden som dagens sittande riksdag, att inrymma fler undantag än vad som egentligen var tänkt.

Låt mig vara tydlig: Vi moderater ser verkligen problematiken med den rådande ordningen. Vi förstår att det är ett stort problem – och vi tycker på riktigt att det är ett stort problem – att så kallade privata belastningsregister blir inte bara mer offentliga än det offentliga belastningsregistret utan även innehåller mer information, eftersom det offentliga registret gallras regelbundet utifrån satta tidsgränser beroende på vilken form av brottslighet det rör sig om.

Vi förstår de risker som kan skapas när tekniken utvecklas och de befintliga databaserna inte bara finns tillgängliga att söka i utan också kombineras med annan teknik. Vad händer till exempel med värdet på bostaden för en oskyldig människa som råkar bo granne med en person som är dömd för ett brott? Det är inte oproblemiskt på något vis. Vad händer med det barn som kommer till skolan och möts av kamrater vars föräldrar har konstaterat att mamma eller pappa i sin ungdom blev dömd för ett brott? Det är klart att det inte är oproblemiskt.

Det är klart att oskyldiga riskerar att drabbas av följdverkningarna av att information från det offentliga belastningsregistret som vi i den här kammaren har bedömt ska hållas inom en mycket snäv krets och inte vara offentlig blir offentlig med grundlagsskydd – trots att det egentligen inte var tänkt så.

I det ljuset är det särskilt allvarligt att regeringen, trots de besked som givits dem i ett tidigt stadium direkt efter att remissrundan var avklarad, ägnar sig åt någon form av hålla-tummarna-politik där man hoppas att detta med smal marginal ändå ska glida igenom riksdagen så att man är av med problemet – i stället för att ta itu med den blytung kritik som har kommit och som grundar sig i viktiga demokratiska frågeställningar om hur saker och ting får ske.

Vi har från den här talarstolen tidigare i dag hört hur viktigt vissa partier anser att det är att grundlagsfästa public service i exakt det format som det har just nu, utifrån risken att en framtida regering skulle börja agera för att begränsa och försvåra. Men ingen sådan omsorg visas när vi ska fatta beslut om en delegationsbestämmelse som riskerar att för brett inskränka vår tryck- och yttrandefrihet.

Fru talman! Jag yrkar bifall till utskottets förslag.

Anf. 6 LINDA MODIG (C):

Fru talman! På senare år har frågan om balansen i den svenska ordningen mellan å ena sidan ett starkt skydd för tryck- och yttrandefriheterna och å andra sidan skyddet för den personliga integriteten kommit att bli alltmer omdiskuterad. Det senaste decenniets digitala utveckling har skapat nya konflikter mellan dessa fri- och rättigheter.

Det handlar om konflikter mellan motstående intressen som måste lösas på ett hållbart och välavvägt sätt. Alla intrång i den personliga integriteten kommer inte att kunna motverkas, men vissa ytterligare begränsningar i tryck- och yttrandefriheten kommer att vara oundvikliga. Just därför är det viktigt att alla sådana åtgärder och avvägningar sker varsamt, lyhört och med förbehållet att man ibland måste göra om för att göra rätt.

Centerpartiet, liksom konstitutionsutskottet i sin helhet, har valt att ställa sig bakom de flesta grundlagsändringar som regeringen föreslår i propositionen om ett ändamålsenligt skydd för tryck- och yttrandefriheten. Däremot är vi inte beredda att stödja förslaget om att begränsa grundlagsskyddet för vissa söktjänster som visar personuppgifter om brott, med hänsyn till skyddet för den personliga integriteten.

Av 1 kap. 1 § regeringsformen framgår att den svenska folkstyrelsen bygger på fri åsiktsbildning. Av förarbetena till regeringsformen framgår också den fria åsiktsbildningens stora betydelse för vårt statsskick och att opinionsfriheterna utgör grundläggande principer i vårt konstitutionella system.

Dessa fri- och rättigheter har således en helt grundläggande betydelse i vårt statsskick och i vår rättsordning, och därför måste begränsningar av tryck- och yttrandefriheterna ske med stor varsamhet. Detta gäller i synnerhet när begränsningarna närmar sig kärnan i det tryck- och yttrandefrihetsrättsliga området, som så tydligt är fallet i fråga om de föreslagna förändringar som rör grundlagsskyddet för vissa söktjänster.

Förslaget i den nu aktuella propositionen innebär att uppgifter som rör fällande domar i brottmål eller lagöverträdelse som innefattar brott förs in i delegationsbestämmelserna i tryckfrihetsförordningen och yttrandefrihetsgrundlagens katalog av så kallade känsliga personuppgifter – om det, enligt förslaget, med hänsyn till uppgiftssamlingens karaktär står klart att det finns särskilda risker för otillbörliga intrång i enskildas personliga integritet.

Opinionsfriheterna, och då särskilt tryck- och yttrandefriheterna, står ofta i konflikt med rätten till personlig integritet. Det är också tydligt att tryck- och yttrandefriheterna värderas särskilt högt i förhållande till den personliga integriteten och rätten till privatliv i den svenska ordningen jämfört med de allra flesta liberala demokratier, men i synnerhet i förhållande till Europarätten. Såväl EU:s rättighetsstadga som Europakonventionen har en tydligare jämvikt emellan. Det är också tydligt att den svenska ordningens starka skydd för tryck- och yttrandefriheterna, på den personliga integritetens bekostnad, är i allt större behov av en översyn och balansering.

Fru talman! De förslag på begränsningar i grundlagsskyddet för vissa söktjänster som presenteras i propositionen har mött stark kritik. En majoritet av remissinstanserna har till exempel motsatt sig förslaget på grund av att de föreslagna bestämmelserna är för vaga eller svårtolkade.

Såväl Riksdagens ombudsmän, JO, som Justitiekanslern framhåller risken att de föreslagna bestämmelserna även kommer att träffa sådana skyddsvärda uppgiftssamlingar som är nödvändiga verktyg i journalistisk verksamhet. Både JO och juridiska fakultetsnämnden vid Uppsala universitet anser att kommittén borde ha gjort närmare överväganden i fråga om att i stället införa ett nytt tryck- och yttrandefrihetsbrott. Många remissinstanser vänder sig också emot valet av delegationsbestämmelser som reglering av begränsningen, eftersom värdeförskjutningar i samhället kan leda till att delegationen utnyttjas för andra syften än vad lagstiftaren avsett.

Risken för en oförutsägbar tillämpning och ett alltför brett tolkningsutrymme är skäl nog för Centerpartiet att inte gå vidare med förslagen.

Som både Stockholms tingsrätt och JO framfört finns det dessutom en alltför stor risk att förslagets utformning leder till att uppgiftssamlingens innehåll blir avgörande för frågan om huruvida grundlagsskyddet är tillämpligt. Detta riskerar, som även Tidningsutgivarna framhåller, att slå särskilt hårt mot små redaktioner som saknar möjlighet att på egen hand utföra den bevakning och research som söktjänstföretagen tillhandahåller.

Fru talman! Förutom de allvarliga sakliga invändningar som finns mot att genomföra förslaget i sin nuvarande utformning är det för Centerpartiet viktigt att hedra den konstitutionella praxis som genom årens lopp vuxit fram och som innebär att grundlagsändringar genomförs i bred samsyn. Ändringar i statsskickets fundament bör ha ett brett och gediget stöd i Sveriges riksdag. I ljuset av frågornas principiella vikt anser därför inte Centerpartiet att en grundlagsändring av den dignitet som nu är aktuell bör ske utan ett avsevärt brett stöd i riksdagen.

Mot bakgrund av det som anförts i sak och form anser Centerpartiet därför, just i ljuset av opinionsfriheternas fundamentala betydelse för grunderna i statsskicket, att förslagen om begränsning av grundlagsskyddet för

vissa söktjänster ska avslås. Jag yrkar bifall till utskottets förslag till beslut i KU:s betänkande.

Anf. 7 TUVE SKÅNBERG (KD):

Fru talman! Mina kollegor i konstitutionsutskottet har mycket tjänstfullt och fylligt beskrivit den problematik som vi nu står inför och som kammaren ska rösta om.

Det är ingen lätt fråga vi har att hantera, fru talman. Å ena sidan har vi skyddet av vår grundlag. Tryckfrihetsförordningen och yttrandefrihetsgrundlagen är vår äldsta respektive yngsta grundlag. Den förra har rötter i 1766 års tryckfrihetsförordning och är faktiskt världens äldsta lag om allmän tryckfrihet och yttrandefrihet. Den är vi satta att värna.

Å andra sidan är konstitutionsutskottet också satt att värna den enskilda människans skydd mot integritetskränkning. Det är också grundlagsfäst.

Hur har vi försökt lösa frågan om söktjänster som Lexbase och Mrkoll? Två utredningar som jag suttit med i har vänt och vridit på frågan. Den är verkligen inte lätt att lösa. Vi lyckades i den senaste utredningen, som ligger till grund för den proposition som regeringen har lagt fram, få en fullständig enighet. Alla partier ställde sig bakom den. Därmed tänkte vi att vi kunde ha åtgärdat ett problem som vi alla såg. Det är problematiskt.

Som vi hört fylligt här har det dock kommit kritik från remissinstanser. JO har tung kritik, Justitiekanslern likaså. De bestämmelser som regeringen går fram med är vaga och svårtolkade. Även Tidningsutgivarna har allvarliga invändningar.

Då är vi tvungna att välja väg. Ska vi fortsätta på den väg som en enig utredning till sist kom fram till, eller ska vi försöka hitta något sätt att justera detta? Då handlar det om en ny utredning, och det kommer att ta lång tid. Vi löper också stor risk att inte få acceptans av EU för justeringen.

Låt mig försöka sammanfatta och förklara vari problematiken ligger, så som jag förstår den, väldigt förenklat. Låt oss ta en kvinna, Maria, som exempel. Hon har förekommit i en rättegång. Hon kanske inte var den brottsliga, men hon har ändå förekommit i en rättegång. När någon söker på hennes namn kommer det upp att hon har förekommit i en rättegång. Vid en första anblick skulle det kunna göra att en arbetsgivare tvekar eller att någon som över huvud taget vill ha en relation till henne tvekar. Man går inte vidare och tar reda på om hon kanske var vittne, målsägande eller rent av brottsoffer.

Samma kvinna, kanske rätt så tilltufsad, skulle väl känna det tryggt att kunna kontrollera den man som hon skulle vilja dejta. Hon har fått fram ett namn på en dejtningssajt, och nu ska de stämma möte. Denna Maria skulle väl vilja veta: Har han något brottsligt förflutet? Har han förekommit i någon rättegång? Är han rent av farlig? Det är väl väldigt förståeligt om man vill kontrollera det.

Mellan de här två aspekterna står utskottet och väljer. Det är svårt att göra denna kvinna, Maria, fullt trygg, så som vår grundlag vill att hon ska vara. Vi har inte hittat någon riktigt bra väg här.

När nu denna tunga kritik kommer och vi hör det ena partiet efter det andra gå upp och säga att detta är vanskligt och att vi inte kan gå fram med det, ja, då betyder det att vi inte har den stora majoritet som vi vill ha när det gäller grundlagsändringar.

Jag och Kristdemokraterna har därför kommit fram till att vi ser behovet av en ändring av dagens situation men att vi i dagsläget, med ett så svagt stöd för denna ändring som vi har hört det vittnas om i kammaren, inte är beredda att gå fram med denna grundlagsändring. Det är vanskligt, och det finns en problematik med det. Men det var så vi löste det, fru talman.

Jag vill yrka bifall till utskottets förslag i betänkandet.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 18.)

§ 5 Riksrevisionens årsredovisning för 2021

Konstitutionsutskottets betänkande 2021/22:KU17
Riksrevisionens årsredovisning för 2021 (redog. 2021/22:RR1)
föredrogs.

Förste vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades under § 18.)

§ 6 Kompletteringar till regelverket om säkerhetsskydd i riksdagen och dess myndigheter

Konstitutionsutskottets betänkande 2021/22:KU19
Kompletteringar till regelverket om säkerhetsskydd i riksdagen och dess myndigheter (framst. 2021/22:RS5)
föredrogs.

Förste vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades under § 18.)

§ 7 Riksdagens arbetsformer

Konstitutionsutskottets betänkande 2021/22:KU35
Riksdagens arbetsformer
föredrogs.

Anf. 8 LARS ANDERSSON (SD):

Fru talman! Jag börjar med att för Sverigedemokraternas räkning yrka bifall till reservation 6 i konstitutionsutskottets betänkande KU35 *Riksdagens arbetsformer*.

Denna mandatperiod har vi nått milstolpen att demokratin firar 100 år. Demokrati är något som utvecklas gradvis. Vi har exempelvis inte längre en tvåkammarriksdag, och vi har även antagit en ny grundlag.

Ett principiellt tillvägagångssätt torde vara att låta demokratin utvecklas med små och mycket väl övervägda steg framåt. Vi har till exempel en lång tradition av så kallad konstitutionell praxis, det vill säga ett oskrivet

Prot. 2021/22:111
11 maj

-----
*Ett ändamålsenligt
skydd för tryck- och
yttrandefriheten*

*Riksdagens
arbetsformer*

regelverk som både tillämpas och respekteras av våra riksdagspartier. Och så länge så är fallet, att partierna tillämpar, respekterar och försvarar denna praxis, kan nog en del frågor med fördel förbli oreglerade. När avsteg görs från väl etablerad praxis kan man dock ifrågasätta om regelverket bör stramas upp och uttryckligen regleras.

En sådan praxis frångicks i början av denna mandatperiod då talmän skulle väljas. Traditionellt har talmän valts utifrån hur många mandat partierna fått i valet, alltså i storleksordning. Eftersom denna konstitutionella praxis historiskt fungerat mycket väl fram till 2018 års val är tiden nu mogen att i lag fästa val av vice talmän och således återgå till den väl etablerade och väl fungerande praxis som rått att talmän utses utifrån partiernas storlek. Mot bakgrund av det här bör regeringen tillsätta en utredning i syfte att ändra regelverket i denna riktning.

Fru talman! Detsamma kan med fog sägas gälla frågan om val av presidieposter i riksdagens utskott. Nu gällande ordning är att ett organ vars ledamöter helt eller delvis väljs av riksdagen inom sig ska välja en ordförande och en eller flera vice ordförande om inte annat är föreskrivet.

Rättsläget ger alltså uttryck för att varje utskott självt väljer sin ordförande och sina vice ordförande. I praktiken måste detta dock anses vara en sanning med modifikation. Det har utvecklats en praxis där de politiska partier som invalts i Sveriges riksdag fördelar presidieposterna sinsemellan. När valet av ordförande i ett visst utskott ska ske är det alltså redan bestämt vilken partitillhörighet han eller hon har.

Det finns i sig inget att invända mot denna praxis så länge som väljarnas preferenser respekteras, det vill säga att tilldelningen av presidieposter sker genom en strikt proportionell fördelning mellan de i riksdagen invalda partierna. Med anledning av detta finns det behov av att, precis som med val av talmän, utifrån ett lagstadgat proportionalitetskriterium reglera från vilket parti presidieposterna i riksdagens utskott ska väljas.

Fru talman! Här i plenisalen hänger både en svensk flagga och en EU-flagga. Vi sverigedemokrater ser inget större behov av en EU-flagga eftersom riksdagen är till för det svenska folkets valda ombud och inte några andra. Men då det av hävd – eller praxis, skulle man kunna säga – ankommer på talmannen att avgöra vilka flaggor som ska hänga här kommer jag inte att avge vare sig reservation eller yrkande om att ta bort den. Men om fru talmannen i samråd med sina kollegor skulle få för sig att hänga upp två svenska flaggor i stället vore vi sverigedemokrater självklart mycket tacksamma.

Anf. 9 PER SCHÖLDBERG (C):

Fru talman! Vi debatterar i dag riksdagens arbetsformer, och jag yrkar bifall till reservation 8 under punkt 17 om översyn av riksdagsarbetet.

Sättet på vilket ett parlament, eller för den delen ett kommunfullmäktige, arbetar ger i slutändan, både i kapacitet och kvalitet, resultat i våra demokratiska beslut. Det är naturligtvis viktigt för det demokratiska arbetet att riksdagens ledamöter regelbundet sammanträder på plats i Stockholm. Och det gör vi ju, inte minst i konstitutionsutskottet. Men arbetet i den egna valkretsen utgör en stor och viktig del av riksdagsuppdraget. Där fångar vi upp frågor på hemmaplan och tar upp dem med riksdagen. Det finns väldiga förväntningar på oss att företräda våra valdistrikt.

Dialogen med lokalsamhället är för mig en väldigt viktig del av uppdraget. Jag uppskattade till exempel möjligheten att under vintern ge mig ut i skolorna och tala om demokrati med det stöd som talmannen och riksdagen gav att göra så. Det var helt enkelt ett bra initiativ.

Det är av centralt demokratiskt värde att det finns ledamöter över precis hela landet som inte bara representerar sitt parti utan även sin landsända och valkrets. Det är också kombinationen av att vara på hemmaplan och arbetet i Stockholm som är så givande, och det ger perspektiv och nytta i bägge riktningarna.

De senaste åren har det funnits goda möjligheter till större flexibilitet i arbetsformerna utan att det demokratiska arbetet blivit lidande. Digitaliseringen ger oss verktyg som skapar stora möjligheter inför framtiden. Större möjligheter att kombinera förtroendeuppdraget med ett familjeliv skulle vidare uppmuntra och underlätta för fler att söka sig till uppdrag av den typ som riksdagsuppdraget är. Vi bör löpande göra översyner för att ge möjligheter att kombinera förtroendeuppdraget med arbete, familj och barn.

Fru talman! Jag vill säga några ord om öppenhetsregister. Jag kommer inte att göra något yrkande om detta i dag, men jag väljer att ta upp detta, för det är en viktig del. I Centerpartiets program om en starkare liberal demokrati anger vi att vi vill inrätta ett lobbyregister, eller öppenhetsregister som vi väljer att kalla det, på nationell nivå.

Att beslutsfattare talar med representanter för näringslivet, fackföreningar, intresseorganisationer och civilsamhället är i grunden en nyttig del av riksdagsarbetet och lagstiftningsprocessen. Genom sådana samtal kan olika delar av samhället vara med och utforma politiska beslut som påverkar dem. Det är samtidigt viktigt att det sker på ett transparent och korrekt sätt. Därför har EU och länder som Irland, Storbritannien och USA med flera skapat lobbyregister.

De olika registren skiljer sig åt gällande vilka aktörer som klassas som lobbyister, vilka beslutsfattare som omfattas och vilken form av kontakter som ska hållas öppna och transparenta. Den gemensamma nämnaren är att det registreras hos en myndighet och att registret omfattar den lagstiftande och verkställande makten.

De här tankarna kommer vi att arbeta vidare med. Vi ser gärna att man öppnar upp för en parlamentarisk kommitté eller liknande för att titta över den här frågan. Genomgången, utredningen och arbetet ska vara grundliga, för det finns flera målkonflikter i detta som jag inte behöver ange här. Jag gör inget yrkande om detta i dag, men jag kommer att återkomma med förslag.

En stor del av det politiska arbetet sker, som har angetts tidigare, genom praxis. Både i riksdagen och i fullmäktige på lokal nivå delar partierna upp ordförandeposter och andra former av inflytande mellan sig enligt oskrivna regler, ofta med respekt för de politiska motståndarna. Det är på många sätt beundransvärt och ger en värdefull flexibilitet till våra demokratiska institutioner. Men det finns risker med att förlita sig för mycket på praxis. I många länder har det blivit en polarisering mellan de politiska partierna där man utnyttjar systemet för överenskommelser för egen vinnings skull. Vi har tagit upp det i arbetet med detta betänkande, men som sagt yrkar jag i dag bifall till reservation 8 under punkt 17.

Anf. 10 JESSICA WETTERLING (V):

Fru talman! I detta betänkande behandlas motioner som rör riksdagens arbetsformer, och till viss del är detta frågor som främst berör oss som på olika sätt verkar här i riksdagen. Det handlar om vilka förutsättningar som ska gälla för oss som är riksdagsledamöter, hur vi ska få lämna förslag rörande en proposition från regeringen och hur öppnandet av varje riksdagsår ska se ut. Ska Karl XI:s drabanter medverka, eller ska de inte det? Och ska vi ha öppnandet här eller ska det vara på det kungliga slottet?

Vi riksdagsledamöter har helt enkelt många olika idéer på hur riksdagens arbetsformer kan förändras och förhoppningsvis förbättras. Det kan verka en aning navelskådande, men det handlar också om hur riksdagen ska kunna utföra sina uppgifter på det bästa och mest demokratiska sättet.

Senast vi debatterade de här frågorna var för två år sedan, precis i början av pandemin. Jag minns att flera deltagare tyckte att det kändes ganska märkligt att i den akuta kris som då rådde prata om i sammanhanget ganska små saker. Men nu har det gått två år, och jag tror att vi alla har lärt oss ganska mycket under dessa år.

En av de saker vi fått med oss är lärdomen om och också vikten av att riksdagen fortsatt kunde fungera under hela pandemin, även om vi gjorde anpassningar av arbetet. Under åren som gått har det också skett uppföljning av hur riksdagens arbete under pandemin bedrivits, och vi har lärt oss en hel del. Jag har till exempel lärt mig vad ett utskottsinitiativ är, eftersom det de senaste åren har blivit mycket mer vanligt förekommande än tidigare. I utskottet har en grupp tittat på och gjort en rapport om användningen av utskottsinitiativ som milt sagt har ökat de senaste åren. Det beror delvis men inte enbart på pandemin, då flera utskottsinitiativ har väckts med anledning av den. Även i andra frågor har användningen av utskottsinitiativ ökat.

Oftare än tidigare är det dessutom ett oenigt utskott som beslutar om att föreslå ett initiativ, medan det tidigare oftast har varit ett enigt utskott som har agerat i en fråga. Det finns säkert flera skäl till detta, inte minst att det är ett oklart parlamentariskt läge i riksdagen. Vi vet inte riktigt vilka förslag som kommer att vinna majoritet. Kanske får man helt enkelt ofta viss medial uppmärksamhet genom ett utskottsinitiativ; man kan visa att man är snabb och handlingskraftig, att man agerar direkt på en uppkommen fråga, att man gör någonting.

I den grupp inom utskottet som har tittat på och reflekterat lite extra kring just utskottsinitiativ vill vi från samtliga partier mana till viss eftertänksamhet. Det har även utskottet ställt sig bakom. Det kan faktiskt finnas skäl för att inte springa direkt på varje boll. Och om man genom utskottsinitiativ kan motionera nästan direkt när något har hänt, hur påverkar det exempelvis den allmänna motionstiden? Det är ju en välplanerad och långsiktig process som alla partier och ledamöter lägger ned mycket kraft och möda på.

I gruppen konstaterar vi också att utskottsinitiativet fyller en viktig funktion som är viktig att behålla och värna. Men om tillämpningen sker i samma omfattning som de senaste åren kommer man kanske att behöva fundera över hur det påverkar allt annat arbete som sker i riksdagen. Det skulle kunna riskera att göra riksdagen mindre effektiv, även om det givetvis inte är någon förslagsställares avsikt. Risken är också att det blir svårt att planera riksdagens arbete på det stora hela.

Hela utskottet instämmer som sagt i iakttagelserna och slutsatserna i denna rapport.

Fru talman! I detta betänkande har Vänsterpartiet tre olika reservationer. Jag vill yrka bifall endast till reservation 1. Men jag kommer att berätta lite kort om samtliga.

Ett av våra förslag är att riksdagens utskott inte ska kunna välja ett obegränsat antal vice ordförande i utskottet. I dag har flera utskott mer än en vice ordförande. Eftersom detta uppdrag ger rätt till ett extra arvode blir det en ganska onödig kostnadsökning för riksdagen. I stället för 16 vice ordförande har vi i dag 25 stycken. Det uppgår faktiskt till en extra kostnad på ungefär 1 ½ miljon per år som vi inte har haft i riksdagen tidigare.

Vårt andra förslag rör motionsrätten på extra ändringsbudgetar, som under pandemin nästan har blivit lika frekvent förekommande som utskottsinitiativ. Med tanke på att regeringen med anledning av coronaviruset har lämnat över 20 extra ändringsbudgetar till riksdagen som har omfattat över 100 miljarder anser vi att det finns skäl att se över och utvärdera ordningen för följdmotionsrätten på extra ändringsbudgetar.

I dag är den rätten väldigt begränsad. Ett oppositionsparti kan bara ändra i anslag som regeringen ändrar i, och då får man dessutom bara föreslå ett lägre anslag. Och på inkomstsidan får man bara föreslå ändringar som ökar statens inkomster. Vi tycker att det är värt att titta närmare på detta.

Fru talman! Vårt sista förslag i detta betänkande rör det höga arvode som vi riksdagsledamöter får. Det riskerar att skapa en förtroendeklyfta mellan oss folkvalda ledamöter och dem som vi representerar. De senaste 20 åren har riksdagsledamöternas arvode stigit kraftigt. Dessutom innebär de skatteförändringar som vi har genomfört under den här mandatperioden att vi tjänar tusentals kronor extra per månad.

Vänsterpartiet säger inte att arvodet ska vara jättelågt. Det är såklart ett viktigt och ansvarsfullt uppdrag att vara riksdagsledamot, och det vore illa om arvodet var så pass lågt att det fanns stor risk för korruption, mutor och sådant. Vi anser dock att ett sätt att begränsa arvodets storlek skulle kunna vara att låta det motsvara ett prisbasbelopp per månad, 48 300 kronor. Det skulle fortfarande vara en hög lön. Dessutom anser vi att de extra ersättningar som betalas ut för olika uppdrag kopplat till riksdagsarbetet bör avskaffas.

Anf. 11 KARIN ENSTRÖM (M):

Fru talman! Som har framgått av tidigare talare heter betänkandet KU35, och i det behandlas 85 motioner från den allmänna motionstiden som på ett eller annat sätt berör riksdagens arbetsformer. Det är flera intressanta förslag som rör bland annat riksmötets öppnande, riksdagens utskott, placeringen i plenisalen, riksdagsledamöternas ekonomiska villkor, utskottens och riksdagsledamöternas resor och lagstiftningsarbetet i riksdagen.

Det är förslag som verkligen täcker alltifrån tunga, principiella frågor till kanske lite mer perifera. I en motion föreslås att Karl XI:s drabanter ska medverka vid riksdagens öppnande. I en annan föreslås att riksmötets högtidliga öppnande borde ske i Rikssalen på Kungliga slottet, för att bara nämna några förslag.

Fru talman! Utskottet föreslår att riksdagen ska avslå samtliga motionsyrkanden om riksdagens arbetsformer. Det brukar också vara praxis

när det gäller motionsbetänkanden. I några fall gör utskottet en annan bedömning än motionären. I andra fall konstaterar utskottet att frågorna redan utreds eller ska hanteras i ett annat sammanhang.

Detta har varit uppe tidigare under debatten, men jag vill ändå påminna om att vi kommer att komma tillbaka till riksdagens arbetsformer när vi ska behandla den uppföljning som har gjorts av riksdagens arbete under coronapandemin. Vi i konstitutionsutskottet har behandlat och kommer att återkomma till kammaren med den.

Fru talman! Frågor om riksdagens arbetsformer är viktiga och helt centrala för att riksdagen och därmed vår demokrati ska fungera och för att vi ska kunna upprätthålla det parlamentariska arbetet.

Vi moderater har inga reservationer i detta betänkande utan instämmer i stort i utskottets bedömning. Men jag vill ändå kommentera den rapport som utskottet har behandlat och som Jessica Wetterling nämnde i sitt anförande. Den är också bilagd betänkandet.

En arbetsgrupp inom konstitutionsutskottet har på utskottets uppdrag genomfört en uppföljning och utvärdering av utskottsinitiativen i riksdagen. Gruppen har inom ramen för sitt arbete genomfört en kartläggning av de utskottsinitiativ som har föreslagits och beslutats om sedan den här initiativrätten infördes 1971. Det var kanske dags att titta på hur det har fallit ut i praktiken.

Vad är då ett utskottsinitiativ? Det är ett förslag som enligt riksdagsordningen får väckas i ett utskott. Precis som har sagts i talarstolen, är det annars inte det vanligaste. Det vanliga kan vara en proposition eller en motion från ledamöterna. Men här kan ett utskott alltså komma överens om att väcka ett förslag. Om utskottet sedan beslutar om att föreslå ett utskottsinitiativ blir det ett betänkande, som sedan kan debatteras och beslutas om i kammaren.

Det dras en del slutsatser i arbetsgruppens rapport. Vi har bestämt oss för att ställa oss bakom iakttagelserna och slutsatserna. Genom kartläggningen kan man se att antalet utskottsinitiativ som föreslagits och beslutats inom riksdagens utskott har ökat. Det gäller inte minst de två senaste åren då ökningen har varit markant. Många av utskottsinitiativen under de två senaste riksmötena har i och för sig haft en uttrycklig koppling till coronapandemin.

Det framgår också i rapporten att bestämmelserna om utskottsinitiativ till viss del har kommit att tillämpas på ett annat sätt än som var tänkt. Dessutom har fler utskottsinitiativ föreslagits av oeniga utskott, det vill säga att beslutet att lägga fram förslaget inte har varit enhälligt.

Arbetsgruppen beskriver att en förklaring till det ökande användandet kan vara det nuvarande parlamentariska läget, det vill säga i de fall där man upplever att regeringen inte vidtagit åtgärder i en fråga som en majoritet av riksdagen står bakom. Då kan en berättigad otålighet uppstå hos riksdagsmajoriteten, enligt slutsatserna i rapporten.

Fru talman! Utskottens initiativrätt fyller en viktig funktion som är angelägen att behålla och värna. Vi tar med oss gruppens slutsatser i vårt fortsatta arbete här i riksdagen. För den som vill läsa det i sin helhet, vilket jag rekommenderar, finns den i betänkandets bilaga 2. Jag vill också passa på att tacka alla medverkande i arbetsgruppen för arbetet de har lagt ned på rapporten.

Med detta, fru talman, yrkar jag bifall till konstitutionsutskottets förslag i betänkande 35.

Anf. 12 PER-ARNE HÅKANSSON (S):

Fru talman! Demokratiskt arbete bygger på en väl fungerande parlamentarism, och utifrån detta ska betänkandet *Riksdagens arbetsformer*, KU35, betraktas. Jag vill yrka bifall till förslaget i betänkandet och därmed avslag på motionerna.

Som tidigare nämnts här innehåller betänkandet 85 yrkanden om allt från hur och var riksdagens öppnande ska genomföras till hur val av talman ska gå till och hur vi arbetar och betar oss här i kammaren. De ekonomiska villkoren och vilka utskott arbetet ska organiseras i finns också upptagna här. Enskilda ledamöters förutsättningar att utföra sitt uppdrag på ett fullgott sätt är som jag ser det viktigt att lyfta fram och ha med sig i diskussioner som denna.

Behandlingen av motionerna är en viktig del i en ständigt pågående debatt om hur arbetet som folkets företrädare kan läggas upp på bästa sätt. I betänkandet har vi också behandlat den rapport som nämnts av tidigare talare och som en grupp i utskottet tagit fram. Man har i den sett över tillämpningen av utskottsinitiativ. De slutsatser och iakttagelser som där framkommit ställer vi oss bakom. Det man konstaterar är att antalet utskottsinitiativ har ökat avsevärt på senare år. Andelen utskottsinitiativ som beslutats av oeniga utskott var också märkbart större under riksmötet 2020/21 än tidigare.

I detta sammanhang vill jag gärna poängtera att utskottsinitiativen kommit att användas på ett sätt som kanske sträcker sig utanför det som de från början var avsedda för. Tanken med utskottsinitiativ är att de ska användas med restriktivitet, som ett slags undantagsfall. Det parlamentariska läget och kanske den mediala attraktionskraften har gjort att trösklarna ibland blivit låga för sådana initiativ.

I sammanhanget kan nämnas att riksdagen på intet sätt förfogar över de resurser som Regeringskansliet har i fråga om utredningsväsen och remissförfarande. Det är därför viktigt att påminna sig om att en viss tröghet kan ge möjlighet till planering, utredning och eftertanke. Ett stort antal utskottsinitiativ kan försvåra planeringen av arbetet för utskotten och reser frågor kring förhållandet till exempelvis motioner. Det är därför välkommet att den rapport som har tagits fram och som finns med i vårt betänkande påminner om varsamhet i utnyttjandet av utskottsinitiativ.

Fru talman! Jag vill också beröra ställningstagandena om en del motioner i ärendet. En motion tar upp frågan om att ersätta den allmänna motionstiden med en friare motionsrätt. De närmare formerna för motionsrätt har varit föremål för utredning vid flera tillfällen. Rätten att väcka motioner utan koppling till propositioner och andra ärenden har på olika sätt varit begränsade i tid ända sedan 1866 års riksdagsordning. Den huvudsakliga anledningen till att inte tillåta en sådan motionsrätt under hela riksmötet har varit hänsynen till riksdagsarbetet. Det har konstaterats att motioner utgör en omfattande del av riksdagens arbetsmaterial.

Utskottet framhåller att arbetsbelastningen för utskottens kanslier redan är stor och att utskotten även har ett ökat behov av utrymme för bland annat behandling av EU-frågor, uppföljning och utvärdering samt fördju-

pade kontakter med forsknings- och framtidsfrågor. Till detta kommer att antalet fristående motioner ökat kraftigt under senare tid.

Några motioner – två till antalet – tar upp frågan om lobbyism och att ett lobbyregister ska upprättas. Det är också frågor som tidigare har utretts och behandlats. Senast berördes frågan i 2014 års demokratiutredning. Den kom till slutsatsen att lobbyism i form av informella kontakter mellan beslutsfattare och intresseorganisationer i nuläget inte utgjorde någon direkt utmaning för demokratin och förespråkade därför inte att någon form av reglering införs som förändrar förutsättningarna.

Att beslutsfattare och intresseorganisationer träffas och för dialog om aktuella frågor är av stor vikt. Det är viktigt att det sker öppet och med transparens. Enligt utredningen skulle en reglering vara svår att utforma på ett ändamålsenligt sätt som inte skulle medföra negativa effekter för demokratin. Den som rör sig i riksdagens lokaler kan dagligen se att det hålls möten, sammankomster, seminarier och workshoppar om aktuella frågor. De är en del av de möten och sammankomster som hålls mellan beslutsfattare, intresseorganisationer, näringsliv, fackliga organisationer och andra som vill lyfta fram angelägna frågor från sin horisont.

En tidigare talare tog upp frågan om flaggningen i plenisalén. Det är också en motion som finns i betänkandet och som vi har tagit ställning till. Jag vill lyfta fram betydelsen av att både Sveriges och EU:s flaggor finns representerade i salen. Det handlar delvis om den rent praktiska situationen. En stor del av de debatter och diskussioner som hålls och de beslut som fattas här i kammaren är också en del av det europeiska samarbetet. Det utgör en viktig del av det som påverkar och är aktuellt i diskussionerna här i riksdagen.

Det är pedagogiskt, praktiskt och också värdigt, som jag ser det, att vi har både Sveriges flagga och EU-flaggan i salen. Det är viktigt inte minst i dessa tider av oro och svårigheter i vår omvärld. Då är det viktigt att visa att samling och samarbete lyfts fram. Det innebär att det som vi jobbar med här i Sverige också har bäring på det europeiska samarbetet. Vi behöver samarbeta mer för att stärka oss inför framtiden.

Anf. 13 PATRIK BJÖRCK (S):

Fru talman! Jag tänkte kommentera motion 1814 i betänkandet. Motionen har sitt ursprung i den frustration som jag upplevde under våren 2020 med alla de problem som uppstod i riksdagsarbetet med anledning av att vi ändrade arbetsformerna på grund av pandemin.

Man kan naturligtvis fundera över hur man hanterar det här. Utskottets ordförande konstaterade att en motion normalt sett avslås, och så är det ju. Men jag vet också att många förändringar i riksdagsarbetet har haft sin start i en avslagen motion, så jag vill ändå kommentera den här.

När jag sökte utlopp för min frustration och funderade lite över hur bristande riksdagsarbete kunde hanteras fick jag intrycket av att talmannen hade väldigt litet ansvar och inflytande över riksdagsarbetet. Det gjorde mig lite konfunderad. Jag var också frustrerad över hur uselt distansarbetet fungerade och kunde jämföra med min erfarenhet som kommunpolitiker. Där fungerade det på ett annat sätt och framför allt var det lagstyrt på ett helt annat sätt än riksdagsarbetet. Det är bakgrunden till denna motion.

Vad jag funderar över är vad talmannens roll egentligen är. Är talmannens roll viktig och avgörande för riksdagsarbetet? Om den är det tycker

jag att det är rimligt att man kan gå igenom talmannens befogenheter och fundera över hur riksdagen i så fall kan utvidga sin kontrollmakt över talmannen, vilket jag tar upp i en av att-satserna i motionen.

Det är i så fall en rimlig diskussion om talmannen har en viktig funktion i riksdagen. Om man kommer fram till att talmannen inte har en viktig och ansvarsfull funktion i riksdagen finns det andra frågor man i så fall kan ställa sig.

Talmannen är trots allt den högst valda representanten enligt Sveriges konstitution och arvoderas med ett arvode som motsvarar statsministerns. Statsministern arbetar 24:7, kontrolleras i princip varenda minut under dagen och kan också ställas till ansvar inför riksdagen i stort sett varje dag. Om talmannens funktion är mer ceremoniell, att släcka och tända julgranar och liknande, finns det anledning att fundera över det.

Oavsett var man landar i hur talmannens funktion ska vara i riksdagen borde de frågor som ställs i motionen föranleda en bredare diskussion om hur vi hanterar en eventuell kontrollfunktion av talmannen, om hur vi organiserar vårt distansarbete och om vi i så fall behöver reglera det på ett annat sätt. Jag har i motionen bland annat hänvisat till kommunallagens sätt att hantera distansarbete i den kommunala demokratin. Den kommunala demokratin är också en oerhört viktig del av svensk demokrati.

Fru talman! Jag har inga yrkanden, av förståeliga skäl. Jag delar ordförändens uppfattning att praxis är att avstyrka motioner. Men jag anser ändå att motioner kan innebära startskottet för en förändring. Det är så jag vill se både motionen som sådan och detta inlägg.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 18.)

§ 8 Bättre villkor för kommersiell radio

*Bättre villkor för
kommersiell radio*

Konstitutionsutskottets betänkande 2021/22:KU37
Bättre villkor för kommersiell radio (prop. 2021/22:163)
föredrogs.

Anf. 14 JOHN E WEINERHALL (M):

Fru talman! Vi moderater instämmer till stora delar i regeringens förslag om bättre villkor för kommersiell radio. Vi tror också att såväl de nya annonsreglerna som de synkroniserade tillståndperioderna för analog och digital radio är viktiga delar för att värna den kommersiella radios villkor.

I dag sker stora investeringar för att garantera radiosändningar och inte minst en framtida större bredd i radioutbudet genom satsningarna på dab+-nätet för digitala radiosändningar. Det är viktiga investeringar för att garantera en mångfald i etern och för den kommersiella radios framtida överlevnad och utveckling. Det är en bransch som har drabbats väldigt hårt av pandemin, där man inte minst sett reklamintäkterna svika. Även om utbyggnaden nu sker med stora investeringar från de privata radioaktörerna ligger Sverige långt efter sina grannländer och övriga Europa i utbyggnaden.

Därför, fru talman, är det viktigt om vi ska garantera den kommersiella radios överlevnad och trygga de investeringar som har gjorts och görs i

det digitala radionätet att det finns långsiktiga villkor. Därför anser vi moderater att tillståndsperioden för analog radio ska förlängas till 2030.

Om aktörer som redan har investerat mångmiljonbelopp i utbyggnaden för digitala radiosändningar och som också framåt står inför fortsatta stora investeringar riskerar att bli av med tillstånden för de analoga radiosändningarna kan det betyda stora svårigheter för den kommersiella radions överlevnad. Innan det digitala nätet är fullt utbyggt kommer den kommersiella radion att behöva stå på två ben, såväl det analoga som det digitala nätet.

Fru talman! Det är givetvis en praktisk fråga. Men det är för oss moderater också en mycket viktig principiell fråga. Utan den kommersiella radion riskerar Sverige att få ett utbud i etern enbart eller till största del bestående av Sverige Radio. Det skulle kasta utbudet 30 år tillbaka i tiden, detta samtidigt som lyssnandet riskerar att till stor del flyttas över till de digitala mediejättarna utan skattehemvist i Sverige.

Andra partier i den här församlingen har kanske en historia av att snarare försvåra och motarbeta friheten i etern. Vi moderater har en motsatt historia. Vi har alltid försvarat mångfalden i etern och den fria informationsspridningen.

Den kommersiella radion upplever stora ekonomiska svårigheter. Nu hoppas jag förstås att det liggande lagförslaget inte kommer att innebära att vi kastas 30 år tillbaka i medieutbudet i etern. Tänk om svenskarna en morgondag vaknar, sätter sig i bilen på väg till arbetet, och så finns inte Mix Megapol och Rix FM längre. Då hade det kanske varit fler uppskrivna på talarlistan än vad vi är i dag.

Fru talman! Vi menar därför att sändningstillstånden för befintliga aktörer snarast bör förlängas till 2030, givetvis med möjlighet för nya aktörer att komma till under tillståndsperioden, men utan att det utförs en auktion för befintliga analoga sändningstillstånd. Det skulle rädda konkurrensen med andra aktörer och ge dem rätt att komma in samtidigt som de aktörer som på privat basis nu bygger ut en infrastruktur – det är inte staten som betalar för den – ges långsiktiga villkor.

Moderaternas förslag innebär också att nya aktörer fortsatt skulle kunna delta i tillståndsprocessen för digitala radiosändningar 2026, precis som föreslås i regeringens lagförslag. Vi moderater beklagar att inte fler partier har valt att ställa sig bakom att säkra den kommersiella radions långsiktiga villkor med vårt förslag om att regeringen snarast bör återkomma med nya förslag om förlängda sändningstillstånd. Jag yrkar bifall till reservation 2 i betänkandet.

Anf. 15 FREDRIK LINDAHL (SD):

Fru talman! Vi lever i en tid av stor osäkerhet. Även om det främst är kommersiella aktörer som det här betänkandet riktar sig mot finns det även andra hänsyn som vi behöver ta i beaktande. Därför vill jag yrka bifall till Sverigedemokraternas reservation 3 i betänkande KU37. Den behandlar militär prioritet för vissa frekvensområden.

Faktum är att radio, delvis för att det är en så robust teknik, delvis för att det är så vidspritt, även fyller ett syfte när det gäller att garantera nationell säkerhet. I en krissituation måste Försvarsmakten kunna kommunicera på säkra kanaler.

Även innan en sådan krissituation uppstår kan det finnas tydliga behov av att försvaret kan träna med hjälp av, samordna genom och värna rikets säkerhet på sina egna radiofrekvenser. I sitt remissvar har Försvarmakten särskilt nämnt frekvensområdet 230–240 megahertz som ett sådant område.

Om Försvarmakten tvingas använda civila frekvenser kan det leda till samordningsproblem vid krig eller kriser. Det rådande kriget i Ukraina betonar vikten av ett välfungerande nationellt försvar. Att det svenska försvaret under så långt tid varit underfinansierat gör, om något, behovet större.

Regeringen hävdar att man kan tillgodose Försvarmaktens önskemål även med fortsatt utbyggnad av digitala radiosändningar, samtidigt som den själv erkänner risken att en fortsatt utbyggnad av digitala radiosändningar kan komma att använda just det frekvensområde som Försvarmakten vill använda. Den skriver också att det finns utrymme att återkomma i frågan vid behov. Någoting i den ekvationen går inte ihop.

Om nuvarande digitala kommersiella radiosändningar som bedrivs inte utnyttjar frekvensområdet 230–240 megahertz verkar det inte helt rimligt att Försvarmakten ska behöva dela frekvensutrymme med vanliga radiosändningar och anpassa sig så att man inte orsakar störningar i det civila nätet.

Att det praktiska alternativet, att justera Post- och telestyrelsens frekvensplan så att det nämnda frekvensutrymme inte tas i anspråk, skulle kräva tidskrävande internationell koordinering är inte heller helt uppenbart rimligt. Det skulle snarare underlätta koordineringen att skapa förutsättningar att undvika störningar från militära system inom vårt land eller vid våra gränser vid stora övningar med eller utan andra länder såsom Danmark, Norge och Tyskland.

Det finns ett värde i att ge militär prioritet till vissa frekvensområden. I ljuset av säkerhetsläget i Sveriges närområde bör därför Försvarmaktens remissvar särskilt beaktas.

Anf. 16 PER-ARNE HÅKANSSON (S):

Fru talman! Radio är ett slitstarkt och väl beprövat medium som överlever och utvecklas även om den tekniska utvecklingen skapar konkurrens också från andra mediekanaler. Radio har också anpassats och utvecklats av digitaliseringen.

Betänkande KU37 har rubriken *Bättre villkor för kommersiell radio*. Det handlar om frågor kring samhällsnytta men också om främjande av fortsatt mångfald i medieutbudet. Jag yrkar bifall till utskottets förslag i betänkande KU37 och avslag på reservationerna.

Många lyssnar med stor behållning på den kommersiella radion, som erbjuder allt från nyheter och reportage till musik och underhållning. Med det förslag som nu läggs fram från regeringen förbättras, som vi ser det, villkoren för den kommersiella radion bland annat genom att annonsreglerna blir mer flexibla. Det ger bolagen bättre förutsättningar att driva sin verksamhet och främjar på så sätt jobb och tillväxt i branschen och ett allsidigt utbud i etern.

Som bakgrund kan nämnas att annonser i en ljudradiosändning får sändas under högst tolv minuter per timme mellan hela klockslag. Samma maximala annonstid har tidigare gällt även för tv-sändningar. Det bygger

på ändringar i EU:s direktiv om audiovisuella medietjänster, AV-direktivet. Detta omfattar dock inte ljudradiosändningar.

Regeringen föreslår att annonser ska få sändas i ljudradiosändning som inte är närradio under högst 20 procent av tiden mellan klockan 06.00 och 18.00 samt högst 20 procent av tiden mellan klockan 18.00 och 24.00.

Regeringen gör vidare bedömningen att nuvarande regler bör fortsätta att gälla för närradio, det vill säga att annonser får sändas under högst tolv minuter per timme mellan hela klockslag. Om sändningstiden inte omfattar en timme mellan hela klockslag bör annonser få sändas under högst 15 procent av sändningstiden. Om förslaget också skulle omfatta närradion bedömer regeringen att det finns en risk att tillståndshavare inte kan sända annonser alls eller i mindre omfattning på grund av att högsta möjliga annonstid redan utnyttjats av en annan tillståndshavare. Av den anledningen bör förslaget inte omfatta närradion.

Regeringen gör också bedömningen att det finns behov av att synkronisera tillståndsperioderna för analog och digital kommersiell radio. Synkroniseringen bör uppnås genom att möjliggöra förlängning av tillstånden för digital kommersiell radio så att de upphör samtidigt med nuvarande tillstånd för analog kommersiell radio. Tillstånden förlängs i och med detta till och med den 31 juli 2026.

Fru talman! I perspektiv kan man reflektera över när den kommersiella radion en gång började sina sändningar i Sverige. Det var i slutet på 1950-talet och i början av 1960-talet, och det skedde genom piratinitiativ. Radio Syd och Radio Nord var exempel på detta. Sändningarna fick riggas och genomföras till sjöss, i Östersjön och Öresund, för att på så sätt försöka kringgå det monopol som fanns för sändningar på land.

Det blev sedan startskottet för en utveckling av radion. Det gällde också Sveriges Radio, som tyckte att det var värt att bredda sig för att möta konkurrensen och bland annat satsade på P3.

År 1979 kom så närradiostationerna. De var reklamfria, men flera av dessa bröt mot förbudet och sände reklam ibland. En del av dessa händelser fick uppmärksamhet, och Televerkets personal skickades ut för att försöka stänga av stationerna men blev hindrade av folk att nå sändaren. Då bröt man förbindelsen till sändaren, men den återkom efter en kort tid. Sedan lät man stationen sända med reklam. Så visst fanns det en hel del incidenter i början, innan det hela bröt igenom!

Privat lokalradio blev tillåten i Sverige 1993 och har sedan utvecklats såväl lokalt som riksmässigt. Just nu är det digitaliseringen som präglar utvecklingen. Genom att synkronisera tillståndsperioderna för analog och digital kommersiell radio underlättas övergången. Det tillstånd som Myndigheten för press, radio och tv ger för att sända tv och sökbar text-tv förlängs från sex till åtta år.

En del radioföretag har i sin remissyttranden anfört att de är i huvudsak positiva till förslaget om förlängning men att de helst vill att en förlängning också omfattar tillstånden att sända analog kommersiell radio så att samtliga tillstånd löper ut 2030.

De tillstånd som gäller för sändningsverksamheten på FM-bandet har fördelats för åtta år i ett anbudsförfarande. Här gör dock regeringen bedömningen att en förlängning av tillstånden skulle innebära att staten i efterhand ändrar villkoren för dem som vann auktionen i konkurrens med andra budgivare. Detta skulle i sin tur påverka den fria konkurrens som

präglar den kommersiella radion i Sverige och som ska vara en förutsättning för tillståndsgivningen.

Radio utifrån säkerhetsperspektivet har också nämnts. Försvarsmakten har i sitt remissyttrande inte motsatt sig en synkronisering av tillståndperioderna för analog och digital kommersiell radio men anser att det först behöver fattas beslut som ger militär prioritet till frekvensområdet 230–240 megahertz.

Mot bakgrund av Försvarsmaktens invändning framhåller regeringen att det för att bedriva sändningar av kommersiell radio utöver sändningstillstånd även krävs tillstånd att använda radiosändare enligt lagen om elektronisk kommunikation.

De digitala kommersiella radiosändningar som för närvarande bedrivs med stöd av myndigheternas tillstånd utnyttjar inte nämnda frekvensområde, vilket är just det område Försvarsmakten i sitt remissvar framhåller som betydelsefullt för den militära verksamheten.

Regeringens bedömning är därför att Försvarsmaktens behov av att använda frekvensutrymmet bör kunna tillgodoses även med en fortsatt utbyggnad av de digitala radiosändningarna. Man nämner också att om behov uppstår kommer regeringen att återkomma i frågan.

Anf. 17 RICHARD HERREY (M):

Fru talman! Jag vill börja med att säga att jag ställer mig bakom mina partikamrater i Moderaterna och de synpunkter som har framförts av dem.

Jag kommer att skjuta lite från höften. Jag vill för öppenhetens skull säga att jag har arbetat för samtliga stora radioföretag i Sverige och fortfarande är väldigt engagerad i radio. Just därför vill jag säga några ord här från talarstolen.

Vi lyssnar i dag på radio via FM-nätet, i stort sett. Utvecklingen sker dock enormt snabbt när det gäller lyssnande i annan form, via till exempel aktörer som Spotify och nätet. Sveriges Radio sänder i dag på FM-bandet. Det är limiterat, och på grund av att det är limiterat finns det bara ett visst utrymme för kommersiella aktörer att medverka. Därmed har de i princip varit tvungna att betala väldigt mycket pengar för att komma åt detta utrymme och kunna sända. Det är dagens verklighet.

Morgondagens verklighet består i att vi kommer att behöva flytta lyssnandet från FM till någonting annat. Sveriges Radio och de kommersiella aktörerna kommer att behöva flytta över till dab, åtminstone inom den närmaste framtiden.

Det betyder att om vi ska få de kommersiella aktörerna att investera i dab och bygga ut det med egna pengar måste de ha någon form av trygghet för denna investering. Det betyder att vi här i riksdagen kommer att behöva se över de villkor som de har, och vi kommer att behöva förlänga tillstånden oavsett om vi vill eller inte – om vi vill att den kommersiella radion ska överleva. Och det här kommer att behöva ske senast inom ett år.

De kommersiella företagen har olika typer av investeringsplaner där de kan lägga sina pengar på annat. Om de inte ser en säkerhet i sina investeringar och ser att riksdagen och politiken kommer att ge dem förutsättningar att hämta hem sina investeringar kommer de inte heller att investera i dab.

Och vad händer då, om de inte gör det? Jo, då betyder det att de kommer att flytta sina varumärken till nätet. De sändningarna och de inkomms-

Prot. 2021/22:111
11 maj

-----
*Bättre villkor för
kommersiell radio*

terna kan då hamna var som helst i världen, och Sveriges Radio blir ensam på FM-bandet. Och vad händer då? Jo, enbart en viss del av lyssnandet i Sverige hamnar på FM-bandet. Och vad händer då? Jo, det handlar om vår säkerhet. Om något händer i landet kommer våra VMA inte att kunna nå ut till hela befolkningen och hela radiolyssnandet, utan vi kommer bara att nå dem som lyssnar på Sveriges Radio.

Det finns alltså både en säkerhetsaspekt och en kommersiell aspekt, som vi här måste ta hänsyn till framåt. Vi bör inom en snar framtid ha ett möte och ändra de förutsättningar som nu råder för att gemensamt med den kommersiella radion och Sveriges Radio hitta en framtid som funkar för radion och för vår gemensamma säkerhet vad gäller att kunna nå ut till befolkningen på ett ordentligt sätt när vi så behöver.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 18.)

§ 9 Ändrade övergångsbestämmelser när det gäller medicintekniska produkter för in vitro-diagnostik

Socialutskottets betänkande 2021/22:SoU32

Ändrade övergångsbestämmelser när det gäller medicintekniska produkter för in vitro-diagnostik (prop. 2021/22:204)
föredrogs.

Förste vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades under § 18.)

*Genomförande av
arbetsvillkorsdirektivet*

§ 10 Genomförande av arbetsvillkorsdirektivet

Arbetsmarknadsutskottets betänkande 2021/22:AU11

Genomförande av arbetsvillkorsdirektivet (prop. 2021/22:151)
föredrogs.

Anf. 18 MAGNUS PERSSON (SD):

Fru talman! All offentlig makt i Sverige utgår från folket, och riksdagen är folkets främsta företrädare. Det står i regeringsformen, den grundlag som utgör grunden för vår demokrati – något som tyvärr mer och mer är ett minne blott då alltmer makt i ett allt högre tempo förskjuts till Bryssel och EU.

Riv upp fördragen och ge mer makt till EU-parlamentet, uppmanar federalisterna Macron och von der Leyen efter ett drygt års framtidskonfererande i EU. Det handlar exempelvis om att slopa medlemsländernas vetorätt och att ge EU-parlamentet rätten att föreslå lagar och folkomröstningar och framför allt få makten över EU:s budget.

Fru talman! Detta är en skrämmande utveckling där målet är skapandet av Europas förenta stater, där staternas självbestämmande alltmer suddas ut i ett allt högre tempo.

Fru talman! Sverigedemokraterna anser att ett europeiskt samarbete i första hand bör vila på mellanstatlig grund och att Sverige bör delta i den mån det från svenskt perspektiv är lämpligt. EU bör å sin sida framför allt fokusera på den inre marknaden och på att skapa och bibehålla förutsättningar för handel och utbyte över nationsgränserna. EU har sedan Sverige anslöt sig vuxit till ett stort politiskt och byråkratiskt projekt, vilket inneburit att vi förlorat mycket makt till beslutsfattare i Bryssel. Utvecklingen har skett successivt och utan att svenska folket fått ta ställning.

Fru talman! Sverigedemokraterna har varnat för att införandet av en social dimension i Europasamarbetet även kommer att leda till lagstiftning inom området. Men när den sociala pelaren beslutades 2017 avfärdades vår kritik eftersom den sociala pelaren i sig inte är rättsligt bindande. Trots detta har EU-kommissionen presenterat flera lagstiftningsförslag som motiveras med att den sociala pelaren ska förverkligas.

Arbetsvillkorsdirektivet är ett av dem. Direktivet syftar till att införa nya minimivillkor i EU, som lägger ett gemensamt golv för anställdas rättigheter inom EU.

Fru talman! Vi ser främst två problem med den sociala pelaren och de lagstiftningsförslag som är sprungna därur.

För det första anser vi att de frågor som lyfts fram i den sociala pelaren är nationella frågor där respektive medlemsland självt måste avgöra både inriktningen och vilka resurser som avsätts för genomförandet, eftersom reformer inom det sociala området generellt tenderar att medföra stora kostnader.

För det andra anser vi att förslag av den här karaktären inom det arbetsmarknadspolitiska området riskerar att hota den svenska modellen, särskilt eftersom konsekvenserna är svåröverskådliga. I Sverige hanteras villkoren på arbetsmarknaden av arbetsmarknadens parter. Vi värnar den ordningen och yrkar därför avslag på regeringens lagstiftningsförslag och bifall till vår reservation 1.

Det är dags att utmana EU lite. Vi ser det i andra utskott. I miljö- och jordbruksutskottet sitter en majoritet som utmanar EU när det gäller frågan om vargens vara eller icke vara. Jag tror att vi skulle kunna göra samma sak i arbetsmarknadsutskottet.

Anf. 19 CICZIE WEIDBY (V):

Fru talman! Vänsterpartiet är i grunden väldigt kritiskt till EU. EU begränsar demokratin i medlemsstaterna, tar väldigt sällan hänsyn till den svenska kollektivavtalsmodellen och prioriterar företagens intressen framför arbetstagarnas.

Jag kan dock konstatera att en del EU-förslag faktiskt innebär förbättringar för arbetstagarna, samtidigt som den svenska arbetsmarknadsmodellen värnas. Arbetsvillkorsdirektivet är ett sådant exempel. Det var också därför Vänsterpartiet röstade ja till detta direktiv när det behandlades i EU-parlamentet 2019.

Fru talman! Jag välkomnar regeringens förslag om genomförande av arbetsvillkorsdirektivet. Ändringarna av svensk lagstiftning är minimala och genomförs endast där direktivets bestämmelser gör det nödvändigt.

Jag anser dock att regeringen i vissa fall borde ha gått lite längre för att direktivet ska genomföras på rätt sätt i Sverige. Det gäller dels bestämmelserna om minsta förutsägbarhet i arbetet, dels bestämmelserna om före-

byggande av otillbörliga metoder vid behovsavtal. Precis som LO anser jag att regeringen i vissa fall borde ha gått längre för att direktivet ska kunna implementeras på rätt sätt i Sverige.

Fru talman! När det gäller bestämmelserna om minsta förutsägbarhet i arbetet anser jag att det saknas en effektiv sanktionsbestämmelse i svensk rätt som skyddar en arbetstagare mot ogynnsamma konsekvenser. Jag delar inte den bedömning som regeringen gör, och som utskottet dessvärre har ställt sig bakom, att reglerna i arbetsmiljölagen och arbetstidslagen utgör ett tillräckligt skydd för arbetstagare så att de inte drabbas av ogynnsamma konsekvenser exempelvis i fall där en arbetstagare tackar nej till ett arbetspass.

Fru talman! Jag anser därmed att regeringen bör återkomma med ett förslag till en effektiv sanktionsbestämmelse som skyddar en arbetstagare mot ogynnsamma konsekvenser.

När det gäller förebyggande av otillbörliga metoder vid behovsavtal anser jag, till skillnad från utskottet, som sagt, att det finns behov av ändringar i svensk rätt för att genomföra direktivets bestämmelser om kompletterande åtgärder vid behovsavtal. En presumtion som överensstämmer med artikel 11 b i arbetsvillkorsdirektivet bör införas i svensk rätt.

Med detta sagt, fru talman, vill jag yrka bifall till reservation 2.

Anf. 20 SOFIA DAMM (KD):

Fru talman! Beslutanderätten i arbetsmarknadspolitiska frågor ska inte ligga på EU-nivå. Arbetsvillkorsdirektivet är bara ett av flera EU-förslag som i olika grad undergräver svenska arbetstagare och arbetsgivare.

Arbetsvillkorsdirektivet och flera andra förslag som ligger i pipelinen för att antas och implementeras har alla sin grund i den sociala pelaren, som vi kristdemokrater varnade för under hela EU-valrörelsen 2019. Vi försökte säga att det kommer att leda till lagstiftningsförslag som skulle inskränka den svenska modellen. Svaret vi fick var att den sociala pelaren inte alls skulle leda till ny lagstiftning. Men nu står vi här och det som avfärdades som skrönor har faktiskt blivit verklighet.

Det är ett faktum att EU-kommissionen helt enkelt har tagit den sociala pelaren som förevändning för mer arbetsmarknads- och välfärdslagstiftning på EU-nivå. Vi menar att när nu detta direktiv ligger på bordet för att implementeras i svensk rätt finns det ingen anledning att det ska överimplementeras.

Fru talman! I direktivet finns en möjlighet för medlemsstaterna att besluta att inte tillämpa direktivet för vissa deltidsarbetande arbetstagare. Det undantaget tycker vi att vi ska utnyttja, så att den svenska modellen i stället kan få utrymme att verka där.

Vi behöver implementera direktivet. Men det hade varit önskvärt om regeringen hade tillvaratagit en del av de synpunkter som lyfts av olika remissinstanser när det gäller implementeringen av direktivet. Vi kan också beklaga att utskottet inte håller med oss om detta. Det gäller bland annat dem som arbetar högst tre timmar per vecka under en referensperiod på fyra veckor, alltså deltidsarbetande arbetstagare. Det skulle ge möjlighet för småföretag att anställa lättare.

Vi kan bara hoppas att kommande förslag på området kommer att möta ett starkare motstånd, både här i kammaren och i Bryssel. Vi måste helt enkelt bli fler som kämpar emot överstatliga beslut på välfärdsområdet.

Anf. 21 JOHAN ANDERSSON (S):

Fru talman! Jag vill börja med att yrka bifall till utskottets förslag om att anta regeringens förslag till ändringar i lagen om anställningsskydd, lagen om arbetstid med mera i husligt arbete, arbetstidslagen, lagen om vissa försvarsmaktsanställningar och lagen om gymnasial lärlingsanställning samt avslag på samtliga reservationer.

Detta är en implementering av ett direktiv som Europeiska unionens råd antog den 20 juni 2019. Det handlar om att se till att vi har tydliga och förutsägbara arbetsvillkor inom EU, det så kallade arbetsvillkorsdirektivet.

Vi socialdemokrater tycker att det är viktigt att vi i alla EU:s 27 medlemsländer verkligen värnar sjysta och bra villkor för de anställda. Mot den bakgrunden tycker vi att det EU-förslag som nu finns och nu ska implementeras i svensk rätt också väl stämmer överens med vår hållning.

Numera har vi en arbetskraft som är rörlig mellan medlemsländerna. Vi ser det väldigt tydligt. Detta värnar vi, men det måste också ske under sjysta former, det vill säga att man har en bra arbetsrätt kopplat till dem som arbetar i de olika medlemsländerna. Det tycker vi att det här förslaget väger upp, och vi tycker att man har beaktat de synpunkter som har kommit in. Man har kanske inte tagit hänsyn till alla delar, men man har tagit hänsyn till det som är avgörande för ärendets fortsatta hantering.

Med de orden vill jag yrka bifall till utskottets förslag och avslag på samtliga reservationer.

Anf. 22 ANN-SOFIE LIFVENHAGE (M):

Fru talman! Vi debatterar genomförandet av arbetsvillkorsdirektivet.

Från Moderaternas sida har vi konsekvent över tid avvisat den sociala pelaren, som det fattades beslut om på EU-toppmötet i Göteborg, och de frågor som har mynnat ut från densamma, då vi anser att det leder till mer överstatlighet på det socialpolitiska området.

Sverige har stor kompetens inom detta område. Den bör vi fortsätta att ha, värna om och använda oss av. Vi kan dock konstatera att kommissionen de senaste åren, med hänvisning till just den sociala pelaren, har kommit med en rad förslag på bindande regler på det socialpolitiska området, inte minst på arbetsrättens område. Detta är något som vi beklagar.

Sverige har en välfungerande modell som bygger på samverkan mellan arbetsmarknadens parter. Det är en modell som tjänar och har tjänat Sverige väl och som därmed är något vi bör fokusera på att behålla. Frågor om sysselsättning och socialpolitik är grundläggande för alla medlemsstater. Där är vi dessutom olika, med olika förutsättningar och olika vägar för att nå de nationella målen. Just därför bör detta vara en nationell kompetens. Ett förstärkt erfarenhetsutbyte där vi delger varandra framkomliga vägar och resultat av arbete vi har gjort och har ett öppet klimat för just erfarenhetsutbyte bör vara den främsta samarbetsformen på området.

Fru talman! Genom inrättandet av den sociala pelaren har sociala och arbetsmarknadspolitiska frågor förts upp på EU-nivå, vilket innebär att vi nu tyvärr lägger alltför mycket kraft och energi på att motverka förslag som riskerar att skära rakt in i den svenska arbetsmarknadsmodellen. Där tilltar implementeringen av den sociala pelaren tid och ekonomiska resurser som i stället borde läggas på mer prioriterade områden. Det menar jag är olyckligt.

Prot. 2021/22:111
11 maj

-----
*Genomförande av
arbetsvillkorsdirektivet*

*Riksrevisionens
rapport om
bosättningslagen*

Den nuvarande regleringen i svensk rätt tillgodoser inte arbetsvillkorsdirektivets krav, varför det behövs lagjusteringar för att genomföra direktivet för att Sverige inte ska bryta mot sina förpliktelser enligt EU-rätten. Utan beslutet om den sociala pelaren och det den har fört med sig i förflyttningar på området hade detta inte varit aktuellt.

Från Moderaternas sida lämnar vi ett särskilt yttrande där vi förtydligar vår ståndpunkt i frågan.

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslut fattades under § 18.)

§ 11 Riksrevisionens rapport om bosättningslagen

Arbetsmarknadsutskottets betänkande 2021/22:AU13
Riksrevisionens rapport om bosättningslagen (skr. 2021/22:191)
föredrogs.

Anf. 23 MATS GREEN (M):

Fru talman! Jag vill yrka bifall till Moderaternas reservation, nummer 1.

Låt mig börja med att konstatera det som är en självklarhet i alla övriga länder i stort sett men kanske inte i Socialdemokraternas Sverige, nämligen att integrationen inte sker i ett vakuum utan är nära sammankopplad med migrationen, det vill säga att Sveriges möjligheter att lyckas med integrationen naturligtvis står i direkt och omedelbar relation till hur högt eller lågt flyktingmottagandet är. Det är ett uppenbart faktum för nästan samtliga, förutom socialdemokrater och miljöpartister i Sveriges riksdag.

Fru talman! Sverige har under alltför lång tid haft en hög nivå på asylinvandringen utan att ta verkligt ansvar för att de som invandrar också blir en del av samhället. Moderaterna är det enda parti som har en sammanhållen integrationspolitik med konkreta förslag för att forma en ny integrationspolitik som ställer höga krav och skapar stora möjligheter, så att ordet integration förknippas med hopp snarare än hopplöshet.

När Magdalena Andersson blev socialdemokratisk partiledare och ville undgå ansvar för sina tidigare sju år som finansminister tog det socialdemokratiska partihögkvarteret på Sveavägen fram talepunkten: Vi ska vända på alla stenar i kampen mot segregationen och gängkriminaliteten.

Det, fru talman, är alltså de stenar som Socialdemokraterna själva gömt sig under i förnekandet av i stort sett varje samhällsproblem. Under den första stenen hittar vi, som vi kunde konstatera i arbetsmarknadsutskottets debatt här för några veckor sedan, Morgan Johansson.

Fru talman! Sveriges kommuner är enligt dagens lagstiftning, anvisningslagen, skyldiga att ta emot nyanlända, det vill säga asylsökande som fått uppehållstillstånd. Att nyanlända fördelas mellan landets kommuner bidrar till att minska boendesegregationen. Samtidigt föreslår vi en översyn av de faktorer som styr fördelningen av nyanlända och viktningen av de faktorerna. I dagsläget anger anvisningslagen fyra faktorer: kommunens arbetsmarknadsförutsättningar, befolkningsstorlek och sammantagna mottagande av nyanlända och ensamkommande barn samt omfattningen av asylsökande som vistas i kommunen.

Hur bostadssituationen ser ut bör vara en tillkommande faktor. Därför föreslår vi moderater att regeringen ges i uppdrag att göra en översyn av bosättningslagen med den inriktningen.

Samtidigt, fru talman, som vi föreslår en översyn av bosättningslagen anser vi att detta är en kortsiktig lösning. Vi kan konstatera, liksom utskottet tycks ha gjort i behandlingen av den riksrevisionsrapport som vi nu behandlar, att det skiljer sig åt mellan kommunerna när det gäller hur länge boende enligt anvisningslagen erbjuds.

Vissa erbjuder permanenta boenden. Det är faktiskt inte rimligt, fru talman, och framför allt inte rättvist att den som är ny i Sverige får permanent bostad eller långvarig rätt till bostad framför andra. Det skapar en felaktig bild av vad man kan förvänta sig i Sverige. Det är också en bostadspolitisk inriktning som inte gäller generellt för alla som bor, lever och verkar i Sverige.

Därför, fru talman, vill vi moderater i stället införa en nationell modell med etableringsboende i max tre år. För att en person ska få ett etableringsboende ska det även ställas krav på att personen deltar aktivt i etableringsinsatser och därmed följer sin etableringsplan för att öka möjligheten till egen försörjning. Detta får dock inte leda till ett oproportionerligt stort mottagande för kommuner med många lediga bostäder.

Anvisningslagen bör på sikt avskaffas, men för det krävs en stram och långsiktig hållbar migrationspolitik. Det krävs också att staten, som är den som beslutar om det svenska flyktingmottagandet och följaktligen också borde ta sitt ansvar för det, slutar vältra över sitt ansvar och kostnader på landets kommuner.

Fru talman! För att sammanfatta den moderata ståndpunkten: Se över anvisningslagen och inför en nationell modell med etableringsboenden!

Anf. 24 ANN-CHRISTINE FROM UTTERSTEDT (SD):

Fru talman! När den stora flyktingvågen 2015 vida överskred tidigare beräkningar av mottagandet – ett mottagande som redan före 2015 var högt – ställdes Sverige inför en stor utmaning, som övriga partier brukar kalla det. Men jag föredrar att kalla saker för vad de är: Detta innebar stora problem för Sverige.

Dessa stora problem – gigantiska problem – innebar att det inte fanns bostäder, arbeten och möjlighet till egen försörjning för att täcka de behov som uppkom. Ensamkommande pojkar och män som saknade pass eller någon annan form av identifiering var plötsligt en del av vårt land. Otaliga främlingar som skulle försörjas genom vår gemensamma välfärd utan att någonsin ha bidragit till densamma fanns plötsligt inom våra gränser.

Detta ställde naturligtvis vårt gemensamma samhällskontrakt på ända. Vårt samhälle har under lång tid byggts genom att man först gör sin plikt och sedan kräver sin rätt. Nu blev det i stället precis tvärtom. Detta har fått stora konsekvenser i form av exempelvis växande vårdköer, en äldreomsorg som brister, en skola där elever inte når målen och, inte att för glömma, en undanträngningseffekt på bostadsmarknaden.

En del av de nytillkomna kan uppehålla sig i vårt land innanför eller utanför Sveriges lagars ramar. Utan egen försörjning har vissa nytillkomna försvunnit från etableringsprogrammet in i kriminalitet. Hur många det rör sig om vet ingen. Hundratusentals människor, vet vi i alla fall, saknar arbete.

Många kommuner saknade som sagt både bostäder och arbeten till de nytillkomna, vilket initialt betydde att mottagandet ibland inte ens bedömdes vara möjligt. En socialdemokratisk kommunstyrelseordförande satt exempelvis i radio och grät ut för att situationen ansågs ohållbar, och finansieringen av mottagandet var övermäktig att hantera. Det är ett kvitto på hur liten beredskap kommunerna egentligen hade för detta ohållbara mångkulturprojekt. Staten var dock inte sämre än att den beslutade att kommunerna genom en tvingande lag skulle bli anvisade ett antal nya invånare vare sig de hade möjlighet till detta eller ej. Den frivilliga delen var därmed ett minne blott. Och detta, fru talman, är bosättningslagen, en allvarlig inskränkning i det kommunala självstyret.

Riksrevisionen har granskat om bosättningslagen gjort den nytta som det var tänkt. Svaret på det kan väl egentligen sammanfattas med ett enkelt ja. Staten har genom sin tvingande lag placerat ut invandrare i kommunerna vare sig kommunerna har varit förberedda för detta eller inte. I enlighet med sann socialdemokratisk politik har alltså fler kommuner fått det sämre.

Min hemkommun Västerås har, som man kallar det, tagit ett mycket stort ansvar under flyktingkrisen 2015. Ett mycket stort ansvar betyder i klartext att vi har tagit emot en massa nya människor utan att egentligen ha kapacitet för att göra detta på bästa sätt, liksom de flesta övriga kommuner i Sverige. I stället för att vara väl förberedd har man varit tvungen att lappa och laga vartefter, vilket inneburit att regeringen hela tiden har legat steget efter. Facit för den oansvariga migrationspolitik som regeringen driver har vi redan. Vi ser utanförskapsområden som växer sig allt starkare. Integrationen fungerar inte alls, och tryggheten för laglydiga medborgare minskar stadigt. Det är ett stort misslyckande.

Fru talman! Med Sverigedemokraternas politik skulle vi ha en ansvarsfull migration och en fungerande integration, och bosättningslagen skulle omedelbart upphävas.

Därmed yrkar jag bifall till Sverigedemokraternas reservation nummer 2.

Anf. 25 ALIREZA AKHONDI (C):

Fru talman! Att beskriva vårt mottagande av människor som flyr från bomber, tortyr, fattigdom och övergrepp som ett problem visar att man inte har något perspektiv över huvud taget.

Hur ska man beskriva bosättningslagen på ett snällt sätt? Jag tror att en schweizerost är mer robust än vad bosättningslagen är. Det finns vissa positiva effekter, till exempel att det har blivit lite jämnare fördelning runt om i landet tack vare bosättningslagen. Men fortfarande finns ett fåtal kommuner som axlar det största ansvaret för mottagandet av nyanlända.

Lagen är en allvarlig inskränkning i det kommunala självstyret, sa den sverigedemokratiska representanten. Vad gör vi här om vi inte stiftar lagar som styr samhällsutvecklingen, lagar som kommuner, regioner, privata företag och alla andra förhåller sig till? Det är klart att vår uppgift här är att stifta lagar som styr samhällsutvecklingen. Visst har bosättningslagen sina brister, men någonstans måste vi våga axla det ansvar som följer med uppdraget.

Riksrevisionen påpekar i sin rapport om reformen att vissa kommuner har fått betydligt högre kostnader för försörjningsstöd. Det stämmer. Det beror på att arbetsmarknadspolitiken inte fungerar särskilt väl. Det är därför som vi inom ramen för januariavtalet har satt igång en historisk transformation av svensk arbetsmarknad för att adressera just den här frågan och mycket annat som inte fungerar på svensk arbetsmarknad.

Moderaternas representant sa något om etableringsboenden. Det lät faktiskt intressant, och jag fördjupar mig gärna mer i förslaget. Men spontant frågar jag mig om Mats Green har sina kommunalråd med sig i frågan – från Vellinge och min hemkommun Danderyd – som inte vill ta emot en enda person inom ramen för bosättningslagen. Man upphandlar boenden hos andra kommuner eller ringer till andra kommuner runt om i Sverige och ägnar sig åt social dumpning. Har Mats Green sina kommunala företrädare med sig? Det vet inte jag.

Moderaterna säger sig vara positiva till en översyn. Det är jättebra. Men varför sa ni nej till Centerpartiets förslag till utskottsinitiativ tillsammans med Socialdemokraterna om just en sådan översyn av bosättningslagen? Där är ni svaret skyldiga.

Fru talman! Det finns en ytterligare del i betänkandet från Centerpartiet, nämligen en reservation. Vi vill gärna att riksdagen ställer sig bakom vad som anförs i vår motion om att regeringen bör återkomma till riksdagen med ett klargörande av hur bosättningslagen ska tolkas mot bakgrund av de problem som uppmärksammas i granskningen. Vi vill att utskottet ska tillkännage detta för regeringen.

Vi vill också stärka barnens rättigheter på ett bättre sätt och minimera det glapp som uppstått mellan de olika ersättningssystemen som belastar den kommunala budgeten. När det gäller de schablonersättningar som betalas ut under en tvåårsperiod i storstäderna, där hyresnivån är betydligt högre, behöver kommunerna i många fall gå in med ett kompletterande försörjningsstöd och även hantera det glapp som har uppstått på grund av att våra myndigheter inte klarar av att prata med varandra – Migrationsverket, Skatteverket, Försäkringskassan och alla andra myndigheter som är involverade i den initiala fasen när det handlar om att registrera en person så att personen i fråga snabbt kan komma in och få ta del av den etableringsplan som upprättas. Det är en fråga som behöver adresseras på många sätt.

Vi kan nog vara rätt ense om bosättningslagens brister. Problemet är att det saknas handlingskraft i kammaren. När det finns konkreta förslag på bordet på hur vi adresserar problemen kommer partipolitiken och prestige först, i stället för att man kavlar upp ärmarna och ser till att göra skillnad för människor på riktigt.

Fru talman! Jag yrkar bifall till reservation 3.

Anf. 26 SOFIA DAMM (KD):

Fru talman! Syftet med bosättningslagen var alltså att få till en jämnare ansvarsfördelning mellan kommuner och att nyanlända skulle få bättre förutsättningar att etablera sig på arbetsmarknaden och i samhället. Det är därför både relevant och välkommet att Riksrevisionen har granskat hur väl lagen har uppfyllt detta syfte.

Den samlade bedömningen i rapporten är att bosättningslagen har bidragit till ett bättre mottagande, om än att Riksrevisionen pekar på en del brister.

En brist som lyfts fram, vilket vi anser är högst befogat, är det faktum att Migrationsverket inte systematiskt samlar in uppgifter om nyanländas yrkes- och utbildningsbakgrund. Människor som har kommit till vårt land besitter naturligtvis olika kompetenser som bättre borde användas när man fattar beslut om anvisningskommun. De som har kommit hit till Sverige med förhoppning om ett bättre liv ska inte fastna i arbetslöshet, passivitet och utanförskap. Kommuner ska inte bli sittande med höga kostnader för försörjningsstöd.

Genom att noggrant samla in och använda dessa uppgifter hade man möjligen kunnat skapa en bättre matchning till de behov som finns på lokala arbetsmarknader runt om i vårt land.

Att lyckas med det som ibland kallas för ekonomisk integration är så otroligt viktigt. Sverige har i dag, trots stora ekonomiska resurser och insatser, EU:s näst största skillnad i sysselsättningsgrad mellan inrikes och utrikes födda. Enligt siffror från SCB var arbetslösheten bland utrikes födda 19,5 procent förra året jämfört med 5,4 procent för inrikes födda. Detta duger naturligtvis inte.

Det behövs många olika insatser för att detta ska förändras, och vi kristdemokrater har flera skarpa förslag för att uppnå en bättre integration. Det är delvis en annan diskussion och en annan debatt, men därmed ska inte betydelsen av att ha en fungerande bosättningslag förringas.

Riksrevisionen riktar också kritik mot regeringen när det gäller att se över möjligheten för Migrationsverket att ta bättre hänsyn till barnets bästa i beslut om anvisning. Det har uppstått en del situationer där ensamkommande barn, kvotflyktingar, inte blivit anvisade till den kommun där barnet redan har en anknytning. Detta kan alltså ha varit barn som FN:s flyktingorgan har anvisat till just Sverige för att det finns anknytningspersoner. Anledningen till att Migrationsverket i dessa fall inte kan anvisa utifrån en bedömning av barnets bästa är antingen att kommunen i fråga har noll i kommunal eller att den redan har uppfyllt sitt kommunal. Om vi ska tala om en förbättrad integration, fru talman, kan systemet naturligtvis inte vara så stelbent.

Fru talman! Från Kristdemokraternas sida instämmer vi i mycket av det som lyfts fram i rapporten, men vi har därutöver också föreslagit att bosättningslagen ska ses över – framför handlar det om de faktorer som styr fördelningen av nyanlända och viktningen av dessa faktorer.

I dag säger bosättningslagen att man ska ta hänsyn till fyra faktorer vid anvisningen, nämligen arbetsmarknad, befolkningsstorlek, sammantaget mottagande av nyanlända och omfattningen av asylsökande som redan vistas i kommunen. Vi kristdemokrater vill se att även den kommunala situationen rörande bostäder och skolor ska vara en faktor som man bör ta hänsyn till vid fördelning av anvisningar.

Frågor om mottagande och integration berör samtliga politiska nivåer, men ansvarsfördelningen är fortfarande skev. Staten reglerar dels själva migrationen, dels hur kommunerna och regionerna ska hantera den. Det har sedan flyktingkrisen 2015 lett till en frustration och en viss osämja mellan de olika politiska nivåerna, där kommunerna upplever sig ha blivit sittande med räkningen för statens politik. Att se över och utveckla bosätt-

ningspolitiken är därför ett viktigt steg. Naturligtvis behöver vi göra så mycket mer för att få till en fungerande integration.

Fru talman! Jag yrkar bifall till Kristdemokraternas reservation nummer 4.

Anf. 27 JOHANNA HARALDSSON (S):

Fru talman! Sverige har under många år tagit ett stort ansvar så att människor på flykt ska kunna få skydd här i vårt land. Då krävs det att vi har stöd och system som gör att alla som kommer till Sverige som flyktingar så snabbt som möjligt ska kunna försörja sig själva. Det är viktigt för den enskilde men också för samhället. Jobb och egen inkomst skapar oberoende och en möjlighet att själv forma sitt liv. Skatteintäkterna ökar och utgifterna för stat och kommun minskar när människor arbetar.

Vi behöver skapa goda förutsättningar för nyanlända att så snabbt som möjligt komma i jobb och in i samhället. Då spelar bosättningslagen en viktig roll.

Bosättningslagen röstades igenom här i Sveriges riksdag med stor och klar majoritet och infördes den 1 mars 2016.

När lagen infördes hade vi en situation som inte var hållbar. Flyktingar som fått beviljat uppehållstillstånd blev kvar i månader på Migrationsverkets anläggningar utan möjlighet att påbörja sin etablering. Människor anvisades i alldeles för stor utsträckning till kommuner som hade många lediga bostäder men hög arbetslöshet och i alltför liten utsträckning till kommuner där det var lättare att få jobb. Ett flertal kommuner tog inte sin del av ansvaret medan många andra, mindre kommuner fick ta ett oproportionerligt stort ansvar.

För att minska segregationen och se till att människor som flytt hit har möjlighet att starta om och komma i jobb behövdes förändringar, och en del i de förändringarna var bosättningslagen.

Vi kan inte ha en situation där människor i alldeles för stor utsträckning placeras i kommuner med hög arbetslöshet, där det är svårt även för inrikes födda att få ett jobb.

Vi kan inte heller fylla på skolklasser som redan har en hög andel elever med annat modersmål med nya elever med flyktningbakgrund som då får ännu svårare att lära sig svenska och klara av skolan.

Alla kommuner måste dela på ansvaret för dem som flytt till Sverige, precis som vi drivit på för att alla länder ska ta sin del av ansvaret för de flyktingar som kommer till Europa.

Lagen infördes för att vi skulle få ett snabbare mottagande, ett jämnare fördelat ansvar mellan kommuner och en snabbare etablering på arbetsmarknaden. I praktiken innebär den att alla kommuner är skyldiga att ta emot flyktingar som anvisas dit.

Kriterierna som länsstyrelserna och Migrationsverket ska ta hänsyn till när de fördelar de nyanlända till kommunerna för anvisning är kommunens arbetsmarknadsförutsättningar, befolkningsstorlek och sammantagna mottagande av nyanlända och ensamkommande barn samt omfattningen av asylsökande som redan finns i kommunen.

Riksrevisionen har granskat om bosättningslagen har uppfyllt de syften som riksdagen och regeringen hade med att införa lagen, och Riksrevisionens rapport visar att syftena har uppfyllts.

Prot. 2021/22:111

11 maj

-----

*Riksrevisionens
rapport om
bosättningslagen*

Vi har i dag en snabbare etablering på arbetsmarknaden för nyanlända än före införandet av lagen. Det går snabbare att få ett jobb.

Ansvar är jämnare fördelat mellan kommunerna utifrån arbetslöshet, befolkningsstorlek och asylmottagande.

Tiden mellan beslut om uppehållstillstånd och mottagande i en kommun har minskat trots att mottagandet i Sverige varit stort.

Riksrevisionen menar också att Migrationsverket och länsstyrelserna, som har ansvaret för att ta fram hur många flyktingar respektive län och kommun ska ta emot, jobbar på ett bra sätt. Arbets sättet ger också kommunerna en bra möjlighet att planera sitt mottagande.

Fru talman! Det finns ingenting som talar för att en återgång till det som var före 2016 skulle vara bra, varken för kommunerna eller för de nyanlända. Kort och gott kan man med grund i Riksrevisionens rapport säga att bosättningslagen varit en lyckad reform. Men även om det är en lyckad reform finns det givetvis saker som kan bli bättre.

Riksrevisionen menar i sin rapport att det i vissa fall finns hinder för Migrationsverket att ta hänsyn till barnets bästa, som andra talare tagit upp här. Det måste givetvis kunna förändras. Regeringen instämmer i sin skrivelse till riksdagen i att det finns behov av att se över hur man bättre ska kunna ta hänsyn till barnets bästa vid anvisning. Migrationsverket har självt begärt att regeringen ska ändra i förordningen så att man i undantagsfall kan anvisa utöver kommunalen för barnets bästa.

Riksrevisionen lämnar också en rekommendation direkt till Migrationsverket, som man menar borde samla in uppgifter om flyktingars utbildnings- och yrkesbakgrund systematiskt. Jag förutsätter att myndigheten tar det till sig och överväger hur Migrationsverket inom ramen för sitt uppdrag kan förbättra sitt arbetssätt.

Fru talman! När nu kriget i Ukraina återigen gör att många kommer som flyktingar till Sverige är de flesta överens om att det är avgörande att fördelningen mellan kommuner blir jämn för att mottagandet ska fungera så bra som möjligt.

Även om vi i dag har en mer restriktiv migrationslagstiftning kommer Sverige att fortsätta ta sin del av ansvaret för att människor på flykt ska kunna få skydd. Då är det viktigt att vi har system som gör att mottagandet fungerar bra, att människor snabbt får besked om de får stanna eller inte och att vi skapar goda förutsättningar för alla som får stanna att snabbt starta om och etablera sig i samhälle och yrkesliv. Där har bosättningslagen en viktig funktion att fylla.

Med det, fru talman, vill jag yrka bifall till förslaget i betänkandet och avslag på reservationerna.

Anf. 28 ALIREZA AKHONDI (C) replik:

Fru talman! Jag är väldigt oortodox och extremt otålig som person. Därför tar jag chansen att inkomma med en vädjan till mina kollegor i den här församlingen och i synnerhet till Johanna Haraldsson.

Vi diskuterade ju de här frågorna i utskottet. Johanna Haraldsson nämnde också vikten av att man tillvaratar barnets rättigheter och kommer till rätta med bristerna där och sa att det är regeringens ståndpunkt.

Hör och häpna! Det är exakt det som står i Centerpartiets reservation. Så jag väddar till er, både till Socialdemokraterna och till övriga kollegor:

Snälla, kan vi inte få till översynen av den här lagstiftningen, som vi allihop anser har sina brister?

De formuleringar som vi har skrivit i vårt ställningstagande är väldigt allmänt hållna för att säkerställa att den översyn som sker inte får alltför så att säga inramade boxar så att man också vågar adressera de problem som finns i lagstiftningen.

Återigen: Snälla Johanna Haraldsson! Kan ni tänka er att ändra er och rösta på Centerpartiets förslag i det här betänkandet?

Anf. 29 JOHANNA HARALDSSON (S) replik:

Fru talman! Som jag sa i mitt anförande yrkar vi avslag på alla reservationer. Jag har inte ändrat mig från att jag lämnade den talarstolen till att jag ställde mig i den här talarstolen.

Det är klart att det finns utmaningar i lagstiftningen men kanske inte bara i lagstiftningen utan i hanterandet av människor på flykt som kommer till vårt land och anvisas till kommunerna.

Jag håller med om att det är problematiskt att man flyttar på människor och att man inte erbjuder permanenta bostäder, som Alireza Akhondi tog upp i sitt anförande. Men jag är inte övertygad om att det är i bosättningslagen vi kommer åt problemen med social dumpning och liknande. De kräver andra åtgärder som vi inte kommer åt genom att se över just den här lagstiftningen.

När det gäller barnets rätt svarar ju regeringen i sin skrivelse att man instämmer i att det finns behov av att se över möjligheter för Migrationsverket att ta hänsyn till barnets bästa i beslut om anvisning. Därför tar jag för givet att regeringen tar de initiativ som behövs för att man ska kunna tillgodose barnets bästa. Men att man inte låser fast sig i exakt hur lösningen ska se ut tycker jag borgar för att man verkligen vill analysera problemet för att sedan återkomma med en hållbar lösning.

Vi kommer inte att ändra oss när det gäller en större översyn. De partier som vill ha en större översyn är ju inte överens om vad den ska utmynna i. Därför är det märkligt att man vädjar om att hela utskottet ska ställa sig bakom en sådan översyn. Man vill ju inte sluta i samma slutsats, där det är flera som vill införa nya kriterier som helt skulle slå sönder lagstiftningen.

Anf. 30 ALIREZA AKHONDI (C) replik:

Fru talman! Tack, Johanna Haraldsson, för svaret!

Det är precis det här som jag inte gillar med politiken. Johanna Haraldsson säger i princip ordagrant det som jag har här i mitt dokument. Ordagrant säger Johanna Haraldsson det som Centerpartiet har skrivit. Väldigt många av dagens anföranden säger i princip samma sak. Varför kan vi inte visa handlingskraft och få till förändringar av någonting som vi gemensamt anser har sina brister?

Jag förstår ärligt talat inte varför det ska vara prestige och varför det ska vara så här konstigt och komplicerat att få till en översyn. Vi vet ju hur lagstiftningsprocessen ser ut. Det krävs långa utredningar. Det krävs väldigt mycket input för att lagstiftningen så småningom ska hamna på riksdagens bord.

Om ni säger nej till Centerpartiets förslag i dag innebär det att den här frågan avförs från den politiska agendan för ett tag framöver, och då tappar vi värdefull tid. Varför inte ta vara på den chans som nu finns och se till

att få till riktiga förändringar för människor som i dag drabbas av de brister som finns i lagstiftningen?

Barn rycks från sina kompisar och får flytta till andra kommuner – någon annanstans i vårt avlånga land. Vissa kommuner tar ett jättestort ansvar, medan andra slingrar sig undan med hänvisning till saker som lagstiftningen egentligen inte medger, enligt en dom i kammarrätten från 2018.

Återigen, Johanna Haraldsson: Snälla, våga ha modet att ändra er!

Anf. 31 JOHANNA HARALDSSON (S) replik:

Fru talman! Tack, Alireza, för frågan, vädjandet eller vad man nu ska kalla det!

För mig är inte handlingskraft detsamma som att rikta ett tillkännagivande till regeringen. Jag är övertygad om – och jag vet – att regeringen inte blundar för den problematik som finns med koppling till anvisningar till kommuner eller lagstiftningen. När det till exempel gäller glappet i ersättningssystem är det givetvis så att individen inte ska hamna i kläm för att samhällets institutioner inte kan samordna sig. Kostnaderna ska inte vältras över på kommunerna. Precis som regeringen svarade i sin skrivelse till riksdagen tar man till sig de rekommendationer som kommer från Riksrevisionen.

Återigen: Jag tror inte att vi löser alla problem genom att göra en översyn av den här lagstiftningen, utan jag tror att vi behöver ta ett större grepp för att komma åt problematiken med social dumpning. Men jag hör vad du säger, Alireza Akhondi, och jag är övertygad om att regeringen tar hänsyn till de frågor som är problematiska kopplat till lagstiftningen och mottagandet av nyanlända i kommunerna när vi lyfter de här frågorna med regeringen.

Anf. 32 CICZIE WEIDBY (V):

Fru talman! Jag blev lite förvirrad och trodde kanske att det här var en integrationsdebatt, men den hade vi ju för några veckor sedan. Vi ska ju prata om Riksrevisionens rapport om bosättningslagen.

Vi har redan blivit upplysta om att den lagen trädde i kraft 2016. Den innebär att nyanlända anvisas till kommuner enligt en tvingande fördelning, vilket syftar till att motverka en ojämn fördelning av nyanlända mellan kommunerna.

Vi i Vänsterpartiet stod bakom lagen när den infördes men lyfte även fram en del kritik mot brister i lagens utformning, eftersom det inte finns någon sanktion för de kommuner som inte följer lagen. Tyvärr har det visat sig att vi hade fog för denna kritik, eftersom flera kommuner har vägrat att ta emot nyanlända.

Från talarstolen har jag hört saker om inskränkande av det kommunala självstyret och att det är ett tvång. Man skulle också kunna se det som att vi tar ett gemensamt ansvar. Man skulle kunna tänka sig att vi gemensamt är solidariska, tar hand om människor som kommer hit på flykt och fördelar dem mellan olika kommuner.

Ett annat problem med den här lagen är otydligheten kring hur långt kommunernas ansvar sträcker sig i tid. Det har lett till att vissa kommuner, framför allt de välmående och borgerligt styrda, endast har ordnat boende under en tvåårsperiod, utifrån etableringstiden, med hemlöshet som följd.

Vid en förlängning av etableringstiden bör det tydliggöras att kommunerna får ett förlängt ansvar för nyanländas boendesituation.

Asylsökandes och nyanländas boendesituation bör utformas så att den möjliggör ett långsiktigt boende i samma ort eller område, även under övergången från asylsökande till nyanländ. Förutsättningarna för detta varierar givetvis mellan olika delar av landet, och helt jämlika förhållanden kommer såklart inte att gå att åstadkomma. Tillgången till rimliga bostäder med rimliga hyror och kötider till bostäder varierar kraftigt i landet, och detta handlar såklart i grunden om bristande bostadspolitik. Det är dock definitivt en annan debatt.

En annan brist med bostättningslagen som har påtalats i vissa kommuner är att de som har bott i eget boende under tiden som asylsökande inte omfattas av lagen. Det leder till att de inte inkluderas när antalet som ska anvisas till varje kommun bestäms, med följderna att antalet nyanlända fördelas ojämnt. Dessutom går de nyanlända som har bott i eget boende miste om möjligheten att anvisas till en kommun och om möjligheten till ett mer fördelaktigt boende.

Samtidigt som vissa kommuner bryter mot lagen och inte tar emot nyanlända som anvisas dem och gör allt för att minimera sitt ansvar finns det kommuner som har önskat att få fler nyanlända anvisade till sig. TV4 gjorde en undersökning för inte så länge sedan som visade att ungefär var sjätte kommun skulle ta emot fler nyanlända än vad de hade tilldelats.

Vänsterpartiet anser att lagen bör göras lite mer flexibel, så att de kommuner som önskar kan ta emot ett större antal nyanlända och så att de kommuner som redan har tagit ett stort ansvar kan avlastas. Om staten bara ger tillräckliga resurser och goda förutsättningar för kommunerna genom att ändra ersättningarna ökar också sannolikheten, tror vi, att fler kommuner kommer att vilja ta ett större ansvar.

Jag vill inte förlänga debatten, för jag vill inte ha en integrationsdebatt – jag tycker att den periodvis är ganska smutsig och tråkig. Men jag kan i alla fall konstatera, efter att ha läst Riksrevisionens rapport, att Riksrevisionen bedömer att intentionerna med reformen faktiskt har uppnåtts och att samarbetet mellan Migrationsverket och länsstyrelserna i huvudsak fungerar väl.

Fru talman! Jag har inga yrkanden i samband med detta betänkande, eftersom det ju handlar om en rapport. Jag tycker att vi helt enkelt ska lämna den till handlingarna.

Anf. 33 ROGER HADDAD (L):

Fru talman! Liberalerna ställer sig självklart bakom arbetsmarknadsutskottets förslag till beslut om att godkänna Riksrevisionens granskning av en översyn av bostättningslagen. Anledningen till att vi liberaler inte har någon reservation är att det vi hade tänkt att följdmotionera om – det så kallade glappet mellan kommunerna gällande ersättningarna och ansvarsfrågan – inte riktigt täcks in av Riksrevisionens granskning.

I två etapper under våren har vi lagt fram förslag till utskottsinitiativ. Det första var ett gemensamt förslag som vi lade fram tillsammans med Centerpartiet. Tyvärr avstyrktes det av en majoritet i utskottet, vilket jag beklagar. Vi gjorde ett till försök under den senare delen av behandlingen, när vi uppmärksammade att massflyktsdirektivet och de ukrainska flyktingarna, som nu tas emot i många av landets kommuner, inte omfattas av

bosättningslagen. Även det förslaget till utskottsiniciativ från Liberalerna avslogs av de andra partierna i utskottet, vilket jag också beklagar. Det tog dock inte många dagar förrän den socialdemokratiska regeringen höll en presskonferens och aviserade just en översyn av bosättningslagen, vilket visade att verkligheten hunnit i kapp regeringen. Detta är självklart bättre än att man inte gör någonting.

Bakgrunden till den här bosättningslagen, fru talman, är kriget i Syrien 2015, 2016 och 2017. Sverige tog emot drygt 130 000 flyktingar från krigets Syrien. Efter Tyskland var vi det land i Europa som tog emot väldigt många flyktingar. Som liberal är jag stolt över att Sverige ställde upp humanitärt, tog emot de här människorna och gav dem skydd. Det som ställer till det är integrationen. Det är detta som är kopplingen till vårt utskott. Frågan om huruvida vi ska ta emot människor eller inte behandlas av ett annat utskott. Men effekterna, konsekvenserna, villkoren och förhållandena på marken runt om i landet är arbetsmarknadsutskottets ansvarsområde. Det är därför vi debatterar de här frågorna.

Vi var pådrivande i riksdagen för att få till en lagstiftning där vi tvingar alla 290 kommuner i Sverige att stå bakom och ställa upp på de beslut som Sveriges riksdag har fattat. Det är mycket provocerande att ett antal kommuner fortfarande – de gjorde det då också – går ut nästan dagligen och säger: Nej, till den här kommunen är ni inte välkomna. Nej, här vill vi inte ta emot er. De säger så fast vi vet att det finns såväl lediga bostäder som hyggliga arbetsmarknadsutsikter och lediga jobb.

Något som hittills ingen tagit upp i debatten är att det finns undantagsbestämmelser som har införts senare. De gäller till exempel Södertälje kommun men även andra. I början var det 30 kommuner som hörde av sig till regeringen och sa att de hade utsatta områden, problem med segregation, tuff arbetsmarknad och dessutom bostadsbrist. Om det är så kan man tillskriva regeringen och få undantag för antingen hela kommunen eller stadsdelar i kommunen. Staten kan på så sätt gå in och mildra trycket på kommunen för att förebygga och förhindra utanförskap, segregation och kriminalitet.

Det som jag vill lyfta fram särskilt, och som några debattörer redan har nämnt, är att konsekvenserna och effekterna av de här regleringarna i huvudsak har varit positiva. Jag tittar främst på Sverigedemokraterna. Det här borde ni välkomna. Ni vill väl inte gå tillbaka till det gamla systemet, där Södertälje, Malmö, vissa områden i Göteborg med flera tog ett oproportionerligt stort ansvar? Jag kan också nämna Fagersta i vår egen valkrets Västmanland. Utifrån sina förhållanden, villkor och möjligheter tog Fagersta emot en oproportionerligt stor andel av flyktingarna. Det gör man nu också, tillsammans med Norberg, vid mottagandet av de ukrainska flyktingarna. Det beror på att dessa inte omfattas av bosättningslagen. Hade bosättningslagen gällt de här personerna hade de kunnat omfördelas till andra delar av landet och fördelas jämnare.

Fru talman! Det här är ett oerhört komplext och svårt regelverk. Sitter man som kommunalråd och skriver på hos landshövdingen om att man tänker ta emot 250 flyktingar i sin kommun är det tyvärr i dag bara en siffra. I verkligheten kan det komma 1 500 personer till den kommunen. Det är det som jag menar skapar problem med planeringsförutsättningarna när det gäller förskola, skola, arbetsmarknadspolitik och bostadspolitik.

Därför behöver man se över hela integrationspolitiken, mottagandefrågorna och bosättningslagen.

Summa summarum: Liberalerna står bakom den här bosättningslagen. Sveriges riksdag har fattat beslut om vår migrationspolitik. Då är det också rimligt att alla Sveriges kommuner står bakom den fullt ut.

Anf. 34 LEILA ALI-ELMI (MP):

Fru talman! Människor som kommer nya till Sverige både vill och ska vara med och bidra och utvecklas så fort som möjligt. I dag fungerar etableringen inte tillräckligt bra, vilket bidrar till segregation i samhället och utanförskap för alldeles för många nyanlända. Boendesegregationen har sina grundorsaker i ekonomisk ojämlikhet och bristande samhällsplanering. Tyvärr har den under åren också förstärkts av ett otillräckligt regelverk gällande nyanländas bosättning.

Ansvar för personer som får asyl i Sverige måste fördelas bättre för att inte skapa grogrund för segregation utan i stället skapa goda förutsättningar för etablering i arbets- och samhällslivet. Genom att fördela mottagandet av nyanlända jämnt mellan kommunerna kan vi minska segregationen, förbättra integrationen och underlätta för nyanlända att etablera sig på ett bättre sätt. Bosättningslagen, som har funnits sedan 2016, syftade till att göra just detta genom principen att alla kommuner ska vara med och dela på ansvaret för mottagandet av nyanlända.

Det är därför mycket glädjande att Riksrevisionens granskning visar att bosättningslagen har gett effekt. Mottagandet har blivit jämnare mellan kommunerna, och färre nyanlända tas emot i kommuner som tidigare haft ett stort asylmottagande. Mottagandet har också blivit snabbare och väntetiderna kortare. Fler nyanlända tas emot i kommuner med relativt låg arbetslöshet jämfört med tidigare, vilket leder till att de på sikt får högre sysselsättning och högre inkomster.

Riksrevisionens samlade bedömning är att intentionerna med reformen har uppnåtts. Samtidigt pekar de på att Migrationsverket inte alltid har kunnat leva upp till sin skyldighet enligt barnkonventionen att beakta barnets bästa, eftersom det har förekommit att barn har anknytning till en kommun som har noll i kommunal eller som redan har uppfyllt sitt kommunal. Riksrevisionen rekommenderar därför att regeringen möjliggör för Migrationsverket att i dessa fall kunna anvisa utöver kommunalen. Barnkonventionen är svensk lag sedan den 1 januari 2020, och det är av största vikt att barnets bästa alltid beaktas i myndighetsbeslut. Jag förutsätter att regeringen omgående återkommer om hur de avser att komma till rätta med de problem som Riksrevisionen uppmärksammat.

Fru talman! Det är som sagt glädjande att bosättningslagen lett till en faktisk förändring. I dag omfattar lagen dock inte de personer som ordnat eget boende under asyltiden. Miljöpartiet vill utvidga bosättningslagen så att alla nyanlända får en kommunanvisning efter beviljat uppehållstillstånd, oavsett om man bott i Migrationsverkets boende eller ordnat eget boende. För individen skulle det innebära en viktig möjlighet att få hjälp med ett ordnat boende. För samhället innebär det att vi kan få en mer jämn fördelning av mottagandet och ökade möjligheter att motverka boendesegregation.

Ett annat problem med lagen är, som Riksrevisionen också konstaterar, att den inte innehåller några bestämmelser om hur länge anvisningskom-

munen är ansvarig för nyanländas bosättning. Kommunerna har därför tolkat ansvaret inom bosättningslagen på olika sätt. Vi vet att ett långsiktigt boende underlättar etableringen.

Bosättningslagen behöver därför skärpas så att kommunernas ansvar att ordna ett stadigvarande boende tydliggörs. Det är inte rimligt att nyanlända barnfamiljer som haft ett ordnat boende försätts i hemlöshet efter ett par års tid i Sverige. En del kommuner har också gjort den förfärliga tolkningen att om de bostäder som erbjuds utformas på en tillräckligt låg nivå kommer de människor som berörs att söka sig till andra kommuner.

Här ryms en otäck syn på människor och deras rättigheter. Det är själva motsatsen till att erbjuda människor goda möjligheter att starta ett bra liv i Sverige. Detta understryker behovet av att förtydliga vilka skyldigheter kommunerna har när det gäller bosättning av nyanlända.

Fru talman! Miljöpartiet vill ta krafttag även på andra områden för att bryta boendesegregationen och skapa större möjligheter till sammanhållning och kontaktytor mellan människor med olika bakgrund.

Genom att skärpa kommunernas bostadsförsörjningsansvar och införa lagkrav på att alla kommuner ska ta hänsyn till social hållbarhet i sin översiktsplan kan vi få en mer blandad bebyggelse med en mångfald av bostäder i alla områden.

Med detta sagt yrkar jag bifall till utskottets förslag.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 18.)

§ 12 Skattereduktion för avgift till arbetslöshetskassa

Skatteutskottets betänkande 2021/22:SkU24
Skattereduktion för avgift till arbetslöshetskassa (prop. 2021/22:126)
föredrogs.

Anf. 35 SULTAN KAYHAN (S):

Fru talman! Den svenska modellen bygger på att alla som kan arbeta gör det. För oss socialdemokrater står arbetslinjen inte mot tryggheten. Vi måste ha båda. Arbetslinjen är viktig därför att det är så vi bygger vårt land starkt. Det gör vi genom arbete, som är grunden till allt värde.

För socialdemokratin är det också viktigt med trygghet och att samhället finns där när livet tar en ny vändning så att den som blir arbetslös inte också blir fattig. En välfungerande arbetslöshetsförsäkring är en av de viktigaste grundpelarna i ett jämlikt samhälle. Det är dessutom bra för svensk ekonomi att människor omfattas av a-kassa vid arbetslöshet eftersom det upprätthåller hushållens konsumtionsförmåga och därmed efterfrågan.

Sverige är i dag ett välfärdsland med omfattande trygghetssystem. Men det har inte alltid varit så. Sverige har varit ett väldigt fattigt land där arbetare dog som flugor på arbetsplatserna och där sjukvård, skola och anständigt boende bara var för ett fåtal privilegierade. Det var när arbetarna organiserade sig och började förhandla om bättre villkor som detta började förbättras.

Arbetslöshetskassorna är ett av resultaten av årtionden av facklig kamp. I dag är det en självklarhet för de flesta löntagare att vara medlem i en a-kassa.

En av finansminister Anders Borgs första åtgärder efter maktskiftet 2006 var att försämlra a-kassan. Ersättningsnivån sänktes, det blev svårare att kvalificera sig och avdragsrätten avskaffades. Dessutom kopplades a-kasseavgiften tydligare till arbetslösheten inom varje kassa med en arbetslöshetsavgift. I genomsnitt höjdes a-kasseavgiften med 100–350 kronor. Men industriarbetarna fick en sexdubblad avgift. Det ledde till en massflykt från a-kassan. Från 2006 till 2008 tappade a-kassorna 425 000 medlemmar. Men även facken förlorade medlemmar då också organisationsgraden sjönk. Störst var tappet bland hotell- och restauranganställda, och detta just när finanskrisen slog till.

Försämringen av a-kassan var också en del av lönedpressningspolitiken. En minskning av anslutningsgraden till a-kassor med 10 procentenheter ledde till att lönerna föll med mellan 1 och 5 procent. Detta har Institutet för arbetsmarknads- och utbildningspolitisk utvärdering, IFAU, skrivit i en forskningsrapport.

Anders Borg tvingades backa bandet och ta tillbaka en del av sina försämringar under finanskrisen. Men mycket av skadorna kvarstod.

Fru talman! I en föränderlig värld där kriser avlöser varandra är det särskilt viktigt med stabilitet och trygghet, och då spelar det verkligen roll vem det är som styr.

Under intryck av covid-19-krisen införde den S-ledda regeringen snabbt beslut om tillfälliga åtgärder i form av mer generösa regler för korttidsarbete och högre ersättningstak i a-kassan samtidigt som det blev enklare att kvalificera sig.

Men vi socialdemokrater nöjer oss inte med detta. Vi vill fortsätta att förbättra a-kassan. Det är därför som vi under mandatperioden har lagt fram förslag om att göra det billigare att vara med i a-kassan och om att minska antalet karensdagar i arbetslöshetsförsäkringen.

Vi har förstärkt a-kassan, höjt ersättningen och förbättrat villkoren så att fler deltids- och timanställda omfattas. Och vi går nu till val på att fler ska få ersättning som motsvarar 80 procent av den tidigare lönen för att alla ska få stabila ekonomiska förutsättningar vid arbetslöshet, oavsett om man är undersköterska eller ingenjör.

I dag debatterar vi frågan om skattereduktion för avgift till arbetslöshetskassa. Det är en ytterligare förstärkning som vi vill göra, alltså en sänkning av avgiften till a-kassa med 25 procent. Det ligger nämligen i samhällets intresse att underlätta att fler går med i a-kassan.

Men det är inte första gången som vi lägger fram detta förslag. Vi har genomfört skattereduktion för avgift till a-kassan flera gånger tidigare. Varje gång har högern tagit bort den så fort man har kunnat. Reinfeldt gjorde det. Senast var det Kristersson, Busch och Åkesson som gjorde det i och med den budget som de fick igenom 2018.

När vi i dag ska debattera denna oerhört viktiga fråga kan jag också konstatera att ingen av dem har anmält sig till denna debatt. Högern är helt enkelt inte intresserad av att diskutera detta. Man vill inte stärka a-kassan. Tvärtom talar högern så mycket om arbetslinjen och bidrag. Men a-kassa är inte ett bidrag. A-kassa är något som löntagare har arbetat ihop själva genom hårt slit som en försäkring om de skulle bli arbetslösa.

Prot. 2021/22:111
11 maj

-----
*Skattereduktion för
avgift till arbetslös-
hetskassa*

För oss finns det ingen motsättning mellan arbetslinjen och trygghet för att vi ska hålla ihop Sverige. Och Sverige kan mycket bättre än att sjunka ned till den nivån att man ställer dessa saker mot varandra.

För oss socialdemokrater gäller samma paroll som vi alltid har stått för: Gör din plikt, och kräv din rätt!

Med detta yrkar jag bifall till utskottets förslag i betänkandet.
(Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslut fattades under § 18.)

§ 13 Ändrad nedsättning av förmånsvärdet för miljöanpassade bilar

Skatteutskottets betänkande 2021/22:SkU25

Ändrad nedsättning av förmånsvärdet för miljöanpassade bilar (prop. 2021/22:173)

föredrogs.

Andre vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.

(Beslut fattades under § 18.)

*Våldsbrott och
brottsoffer*

§ 14 Våldsbrott och brottsoffer

Justitieutskottets betänkande 2021/22:JuU26

Våldsbrott och brottsoffer

föredrogs.

Anf. 36 ANNA WALLENTHEIM (S):

Fru talman! I dag befinner vi oss i kammaren för att debattera justitieutskottets betänkande *Våldsbrott och brottsoffer*. Det är ett betänkande med cirka 220 yrkanden från allmänna motionstiden som riktar in sig på våldsbrott, där framför allt mäns våld mot kvinnor är i fokus, hedersrelaterat våld och förtryck, kontaktförbud, stöd till brottsoffer, unga brottsoffer med mera. Detta är 220 yrkanden som visar på vikten av dessa frågor och där man fördömer våldsbrotten och vill förstärka brottsoffrens skydd och rättigheter. Detta är bra därför att allt fler behöver engagera sig i dessa frågor. Men det är också 220 yrkanden som pekar på att mer måste göras när det kommer till framför allt våld mot kvinnor.

Som socialdemokrat är jag därför stolt över att vår regering så tydligt pekar på framför allt två prioriterade områden inom kriminalpolitiken: gängkriminaliteten och mäns våld mot kvinnor.

Fru talman! De senaste 20 åren har fler än 300 kvinnor dödats av sina män. Det är i genomsnitt mer än en kvinna i månaden. Dessutom är 2022 ett mörkt år, då vi redan i maj är uppe i siffror vi normalt ser under ett år.

Tyvärr är debatten kring och mediebevakningen av dessa frågor alldeles för liten. Trots att betänkandet rör många viktiga områden kommer jag att framför allt uppehålla mig vid just mäns våld mot kvinnor, för varenda minut och sekund jag kan använda till att belysa dessa viktiga frågor är

värdefulla. Om debatten i dag på något sätt kan bryta tystnaden är det ett tillfälle som måste tas.

Våld mot kvinnor är för oss socialdemokrater det yttersta uttrycket för ojämställdhet mellan män och kvinnor och ett allvarligt problem. Därmed är det självklart också av stor vikt att, för att möta våldet, öka jämställdheten i samhället. Att mäns våld mot kvinnor måste upphöra är därför ett av Sveriges jämställdhetspolitiska delmål, liksom en av vår regerings högst prioriterade frågor. Utgångspunkten är tydlig: Kvinnor ska ha samma möjligheter som män, rätten till ett eget arbete och en egen försörjning samt makten över sitt eget liv.

Fru talman! Det finns många olika typer av våld, och långt ifrån allt våld lämnar märken som syns. I *Meningen med våld* av Per Isdal kan man läsa följande: ”Våld är varje handling riktad mot en annan person som skadar, smärftar, skrämmer eller kränker, får personen att göra någonting mot sin vilja eller att avstå från att göra någonting personen vill.”

Våld tar sig alltså uttryck på många olika sätt. Det kan bland annat vara fysiskt, psykiskt, ekonomiskt, socialt eller sexuellt. Och tro mig – oavsett uttryck gör det ont och lämnar sår som tar tid att läka.

För att stoppa mäns våld mot kvinnor krävs ett utökat och effektivt förebyggande arbete mot våld. Det är ett arbete som vi måste göra tillsammans och som innebär ett ansvar för många olika aktörer i samhället. Det förebyggande arbetet är därför den första målsättningen i regeringens nationella strategi för att bekämpa och förebygga mäns våld mot kvinnor.

Den socialdemokratiska regeringen jobbar aktivt med att ändra perspektivet kring hur vi ser på och hur vi jobbar med mäns våld mot kvinnor, från fokus på stöd och skydd till fokus på förebyggande arbete. Historiskt sett har samhällets insatser nämligen främst fokuserat på konsekvenserna snarare än på det förebyggande. Det är ett perspektiv som innebär att vi har fokuserat på brotten snarare än på brottens orsaker.

Låt mig vara tydlig: Självklart ska vi skydda alla de kvinnor som behöver skyddas, och alltid ska vi vara hårda mot de män som begår dessa vidriga brott. Men målet måste såklart vara att se till att ingen kvinna någonsin hamnar i den här situationen och att ingen man någonsin igen anser sig ha rätten att utöva våld. På ett grundläggande plan handlar det om att utmana idéer om makt och maskulinitet som rättfärdigar våldet samt utmana de normer som inskränker kvinnors och flickors självbestämmande.

Kanske är det så att ett av de mest effektiva sätten att jobba förebyggande och förhindra att våld utövas och upprepas är ett bredare engagemang av män och pojkar. Män och pojkar måste ta ett större ansvar för att göra upp med normer som rättfärdigar våld, köp av sexuella tjänster, sexuella trakasserier, kränkningar, hedersförtryck med mera. Det gäller även andra begränsningar av kvinnors och flickors handlingsutrymme och livsval.

Bland Sveriges unga män i åldern 16–24 anser 20 procent att jämställdheten har gått för långt – 20 procent! Ta in den siffran och fundera sedan på varför det förebyggande arbetet är så viktigt. Mäns och pojkars ansvar på området måste stärkas genom riktade insatser samtidigt som vi politiskt måste utöka verktyglådan för att få bukt med både brotten och brottens orsaker.

Fru talman! Under förra mandatperioden tog regeringen fram en nationell strategi för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor. Den strategin lägger grunden för regeringens arbete på många olika plan.

Regeringen har därför ökat statsbidragen för att bekämpa mäns våld mot kvinnor. Vi har skärpt straffen för våld och andra kränkningar i nära relationer. Vi har tagit fram långsiktiga satsningar för att bekämpa hedersrelaterat våld och förtryck. Vi har sett till att kvinnojourer och organisationer för brottsoffer nu har mer pengar än någonsin, och vi har skärpt straffen för grov våldtäkt och grov våldtäkt mot barn. Detta är några saker vi har gjort.

Förra året skruvade vi också upp detta arbete genom ett åtgärdsprogram för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor. Det är ett åtgärdsprogram med 99 åtgärder som förebygger våldet, som ger ett starkare skydd av och stöd till våldsutsatta kvinnor och barn, som effektivt bekämpar brotten och som förbättrar kunskapen om och metoder gällande mäns våld mot kvinnor.

För att bekämpa våldet krävs det stora insatser från flera aktörer, till exempel polis, skola, socialtjänst, kvinnojourer och sjukvård. Brotten måste utredas, gärningsmännen måste straffas och de utsatta kvinnorna behöver självklart hjälp och stöd för att återgå till ett liv utan rädsla. Utsatta kvinnor ska få det stöd och den hjälp de behöver av samhället, men, än en gång: Prioriteringen måste vara att ingen kvinna någonsin ska hamna i den situationen.

För vår feministiska regering kommer frågan om att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor alltid att vara högt prioriterad. Våldet ska bort, hedersförtrycket ska bort och alla kvinnor ska kunna leva sina liv i frihet och trygghet.

Slutligen, fru talman, vill jag säga några ord om brott mot barn, vilket också är en stor del av betänkandet. Sverige är och ska vara ett föregångsland i arbetet med att förebygga och bekämpa våld mot barn. Även om mycket har gjorts för att säkerställa barnets rätt till skydd mot alla former av våld och övergrepp utsätts fortfarande många barn, och mörkertalet är stort. Detta är något vi socialdemokrater aldrig kommer att acceptera.

Att barn tvingas växa upp med våld och övergrepp är för mig som socialdemokrat, mamma och lärare oacceptabelt, och det ska bemötas med samma styrka och insatser som mäns våld mot kvinnor och gängkriminaliteten. Därför är jag tacksam över att regeringen har tillsatt en särskild utredare som senast den 31 december i år ska lämna ett förslag på en nationell strategi för att förebygga och bekämpa våld mot barn, inklusive hedersrelaterat våld och förtryck. Jag och många med mig ser fram emot den här utredningen.

I och med att denna utredning pågår, fru talman, vill jag avsluta med att yrka bifall till reservation 39.
(Applåder)

Anf. 37 KATJA NYBERG (SD):

Fru talman! I stället för att värna brottsoffren har svenska vänsterliberaler under lång tid satt i system att tycka synd om brottslingar. Kriminalitet förklaras i termer av fattigdom och utanförskap, och det straffrättsliga systemet präglas av låga straff, straffrabatter och villkorlig frigivning.

Brottsligheten ökar, och oron över att utsättas för brott påverkar allt fler i samhället. Enligt Brås trygghetsundersökning uppgav 20 procent av befolkningen att de under 2020 utsätts för brott. Nästan 50 procent av kvinnorna var oroliga att utsättas för sexualbrott, och 33 procent av kvinnorna väljer ofta en annan väg på grund av oro att utsättas för brott.

Fru talman! Även om åklagare yrkar på utvisning undgår dömda gärningsmän många gånger utvisning med motiveringen humanitära skäl eller att gärningsmannen har stark anknytning till Sverige. Men det är inte brottslingar som ska skyddas utan den som utsätts för brott. Den som inte förstår detta sviker inte bara offret och dess anhöriga utan sviker dessutom alla de människor som riskerar att bli nästa brottsoffer.

Att brottsoffer ute på gator och torg riskerar att möta den som slagit och sparkat kort efter det att våldshandlingen begåtts är oacceptabelt. Att inte ställa sig på offrens sida är att sätta omsorgen om brottslingar framför själva kärnan i begreppet rättvisa. Det är fel och någonting som Sverigedemokraterna aldrig kommer att gå med på.

Fru talman! Män och kvinnor ska ha samma möjligheter och rättigheter och därmed också ha lika stor rätt till ett tryggt liv. Men trots att Sverige toppar listorna över världens mest jämställda länder är mäns våld mot kvinnor fortsatt en realitet i Sverige 2022.

Varje år dödas cirka 15 kvinnor av män som de har haft eller har en parrelation med. Men under 2021 mördades 24 kvinnor. I slutet av april i år dödades 3 kvinnor inom loppet av en vecka, och under första kvartalet i år har 12 kvinnor mördats. Trenden är mycket oroande. Trots alla satsningar, och trots att den så kallade feministiska regeringen ofta talar om kvinnors utsatthet och om jämställdhet, ser vi ingen förbättring. Den uppenbara slutsatsen är att det som har gjorts hittills inte är tillräckligt.

Våld och kränkningar i nära relationer utgör ett växande problem. Senfärdigheten med att anpassa den straffrättsliga lagstiftningen till verklighetens behov är ett av vänsterliberalernas stora misslyckanden.

Kvinnovåld skapar en otrygghet för den kvinnliga delen av befolkningen, som i sin tur leder till oacceptabla inskränkningar i kvinnors fri- och rättigheter. Kvinnovåld är ett jämställdhetsproblem som måste tas på största allvar. Inte sällan är hotbilden känd sedan tidigare, och mannen kan även ha begått liknande brott mot andra kvinnor.

Många våldsutsatta kvinnor söker vård i nära anslutning till utövat våld, och många av de kvinnor som har mördats av närstående har före mordet varit i kontakt med polis, socialtjänst eller sjukvård. Men trots detta har mordet inte kunnat förhindras.

Kvinnor som har tagit sig ur en relation vittnar om att det har varit deras ansvar att byta namn, flytta och skaffa skyddad identitet för att komma undan en person som rättssamhället inte klarar av att hantera. Det vilar en svekfullhet över detta som är oacceptabel från början till slut.

När en kvinna mördas på det här sättet ska samhället så grundligt som möjligt ta reda på varför något som inte får ske ändå sker. Sverigedemokraterna vill tillsätta en haverikommission varje gång en kvinna dödas av en närstående. Syftet med en haverikommission är att noggrant undersöka och kartlägga orsaker och händelseförlopp som har lett fram till mordet samt att identifiera eventuella brister inom exempelvis myndighetsutövning. Underlaget som samlas in kan även vara till hjälp för att förhindra

framtida liknande dödsfall samt underlätta i det brottsförebyggande arbetet.

Fru talman! Vissa förbättringar har genomförts gällande kontaktförbud, men det är inte tillräckligt. Ytterligare åtgärder behöver vidtas.

Det är i dag alldeles för svårt för utsatta kvinnor att få ansökningar om kontaktförbud beviljade mot män som riskerar att utsätta dem för våld. En stor del av dem som ansöker om kontaktförbud får i dag avslag. Kontaktförbud har ett viktigt signalvärde, vilket går förlorat när en stor del av ansökningarna inte går igenom. Dessutom finns det geografiska skillnader i antalet beviljade ansökningar. Beroende på var en ansökan lämnas in kan risken att få avslag dubbleras och mer därtill.

Utfallet av en ansökan om kontaktförbud ska inte vara beroende av i vilken del av landet ansökan sker. Kraven för beviljande av kontaktförbud behöver sänkas, och det behöver bli en enhetlig tillämpning i hela landet.

Fru talman! Den grova kriminaliteten slukar i dag väldigt mycket resurser från övrig polisiär verksamhet. Politiken har abdikerat, och polisen tvingas som en följd av detta prioritera ned allt grövre brott. Vanliga medborgare tvingas möta en vardag där våldet har normaliserats.

Just att polisen hänvisar till att det finns mycket grövre brott som kräver deras uppmärksamhet är synnerligen allvarligt. Dessa brister i rättssystemet ger som konsekvens att cykelstölder, bedrägerier, id-kapningar och mycket mer aldrig utreds. Vardagsbrottsligheten blir som en våt, tung filt över befolkningen – något man får räkna med, helt enkelt.

Men även om brottet synes vara litet kan följderna för den som utsätts bli extremt allvarliga. Den person som har blivit utsatt för en inbrottsstöld i sin bostad vet att det är en enorm kränkning av den personliga sfären. Och utan någon möjlighet till upprättelse är den enda anledningen för en privatperson att göra en polisanmälan att kunna få ut ersättning från sitt försäkringsbolag.

En utredning som läggs ned med motiveringen att brott ej kan styrkas förstärker känslan av otrygghet. Den förstärker känslan av misstro. Den undergräver på sikt förtroendet för hela rättssystemet. Vi kan inte och ska inte ha det så i ett land som Sverige.

Jag yrkar bifall till reservation 22.

Anf. 38 GUDRUN NORDBORG (V):

Fru talman! Som nämnts här tidigare är det ett väldigt omfattande, innehållsrikt och kreativt betänkande som justitieutskottet har lagt fram, med mängder av yrkanden som bygger på väldigt många idéer från allmänna motionstiden.

Självklart står vi i Vänsterpartiet fast vid både våra motionsyrkanden och våra reservationer. Jag väljer dock att yrka bifall enbart till reservation nummer 9, som jag ska återkomma till.

Det dominerande temat i betänkandet är det könsrelaterade våldet, mäns våld i olika former mot kvinnor och barn. Rådande könsmaktsordning medför att våldet ingår i strukturer av manlig överordning och kvinnlig underordning. Våldet är det yttersta uttrycket för denna maktordning.

Våldet är strukturellt. Visserligen utförs det av individer som behöver ta ansvar – det är inte strukturerna som slår eller våldtar – men det är strukturerna som möjliggör övergreppen och som också påverkar hur samhället, inklusive rättsväsendet, bemöter både offer och förövare.

Alltför ofta visas större lojalitet med aggressorn, angriparen, än med offret – ända in i rättssalarna. Som forskningen visar sätter det också spår i domarna. Man kanske inte friar, men det går att förstå att mannen till exempel har levt i en ”jobbig” relation eller till och med att barnet har varit ”besvärligt”.

Varför har vi då inte kommit längre med de här frågorna? Massor av forskning och erfarenheter från verkligheten vittnar om och beskriver både våldet och brottsoffers olika reaktioner. Det handlar om våldet mitt ibland oss. Det är få som reflekterar över just det. Det är en paradox: Det är så vanligt och samtidigt så ifrågasatt och nedtystat.

Kvinnojourerna har agerat under decennier. Omfångsundersökningen *Slagen dam* i början av vårt århundrade visade att nästan varannan kvinna hade upplevt våld från män. Bilden förstärktes i NCK:s rapport om våld och hälsa från 2014. Mer än hälften hade där upplevt allvarligt våld från män. Snart får vi ta del av en ny omfångsundersökning, som genomförs av Roks i samarbete med Örebro universitet – samma dramatiska siffror eller ännu värre.

Kvinnor har inga frizoner. Det blev vi också varse under metoo.

Som om inte detta var nog är det också nästan en kvinna som var tredje vecka dödas av en man som hon har eller har haft en relation till. Ibland är siffrorna värre än så, men sällan bättre.

Vad innebär då detta? Ja, det innebär att vi mitt ibland oss har väldigt många kvinnor med erfarenheter av våldet. Vi vet inte hur många män som är förövare. Förhoppningsvis är det inte varannan, men det är troligen ändå väldigt många om de här siffrorna ska vara möjliga. Det innebär i sin tur att många ännu lever i våldet eller har erfarenheter av våldet. Och de vill inte lyfta de här frågorna oavsett vilken arbetsplats de är på eller vilket projekt de förväntas ingå i.

Det här skapar också ett motstånd mot att hantera det här som är så vanligt och så allvarligt. Kvinnor kan uppleva motstånd för att det är för smärtsamt, och männen vill troligen inte aktualisera sitt ansvar. En del agerar tvärtom. Vi har exemplet med Kapten Klänning – polischefen som var jämställdhetsförespråkare och samtidigt var en förövare, vilket han senare blev fälld för.

Det här innebär då kanske nedprioriteringar på grund av ett aktivt passivt motstånd mot att frågorna ska bearbetas vidare. Jag vill att vi också har de erfarenheterna med oss. För vad kan vi som lagstiftare göra då? Ja, vi kan skaffa nya lagar, aktualisera frågorna, ventilera dem och visa att de är viktiga och måste upp till debatt. Vi kan med lagstiftningens hjälp försöka synliggöra och i alla fall bidra till att rubba strukturerna. Men vi måste jobba mycket hårdare både med hur vi bemöter offer och respekterar deras berättelser och givetvis med hur vi ger skydd.

Många, vill jag markera, av dem som är utsatta för brott önskar inte hårdare straff utan att ansvaret placeras och att fler av dem kan säga: Ja, det blev visserligen inte åtal eller fällande dom, men de jag mötte i rättsväsendet gjorde allt de kunde – det kände jag – även om det inte räckte fram till de önskade slutsatserna.

Det vill jag också att vi bär med oss. Men vi måste jobba stärkande för skydd, och vi ska om möjligt också agera förebyggande. Där finns det dessvärre tråkiga forskningsresultat. Det är jättesvårt att agera förebyggan-

de i de här frågorna. Men börjar vi tidigt, i skola och så vidare, kan det vara möjligt att påverka i alla fall kommande generationer.

Jag tror också att vi har en paradox när vi pratar om jämställdheten. Många uppfattar att ju mer jämställdhet vi får, desto mindre våld får vi. Men vi måste också inse att många män provoceras oerhört av jämställda kvinnor eller av en kvinna som har högre rang, lön eller utbildning än vad de har. Det här är också ett spel där vi inte får vara naiva. Jämställda, starka kvinnor utmanar den här destruktiva maskuliniteten.

Vi måste jobba på olika plan där, men vi måste också förhålla oss till att våldet kostar oerhört mycket. När det gäller vad det kostar i pengar har EU:s jämställdhetsorganisationer räknat ut att vi i Sverige belastades med en kostnad på 6,6 miljarder euro under 2019 för det könsrelaterade våldet mot kvinnor.

Vi kan se många ytterligare exempel på det här motståndet som jag beskrev. Jag ska ta ett exempel. I rapporterna som vi har läst nu finns det inblickar i hur polisen arbetar med förundersökningar och bevisupptagningar. Där står det bland annat om vikten av tidig bevissäkring – jag tror att ingen ifrågasätter det – att det har tagits steg framåt under året. Det rapporterar polisen i sin årsredovisning för 2020 när det gäller videodokumentation av målsägande, vilket är en av de viktigaste bevissäkringsmetoderna.

Jag håller med om att det där är jätteviktigt, men det är ingen nyhet. Det var någonting som man lanserade som viktigt när kvinnofridsbetänkandet kom 1995, och det kallades Eslövsmodellen. Det går oerhört långsamt, och den här trögheten måste vi förhindra.

Jag vill egentligen lyfta alla reservationer från Vänsterpartiet och ännu mer, för vi har verkligen inte gjort nog, särskilt inte om vi vill kalla oss ett feministiskt och jämställt land eller feministiska politiker. Men jag vill lyfta fram att vi borde få till stånd en akut hjälplinje, med nummer 115, dit kvinnor kan ringa i akuta lägen och snabbt få hjälp.

Vi vill från Vänsterpartiet med det fånga krislägena. Samtidigt vill vi ha lokala trygghetsteam som kan vara med och stötta kvinnan efter att hon har vågat agera rörande våldet. Vi vet att den perioden är jätteviktig och jättefarlig – den kan till och med vara livsfarlig.

Anf. 39 INGEMAR KIHLESTRÖM (KD):

Fru talman! Vi debatterar nu justitieutskottets betänkande om våldsbrott och brottsoffer. Som på många andra områden tycker en majoritet i utskottet att regeringens arbete inte är tillräckligt. Det visas genom de sex tillkännagivanden som ges i utskottets behandling.

Rättvisa handlar om det rätta handlandet i relation till våra medmänniskor. Rättvisa är ett grundvärde som i en samhällsgemenskap förutsätter en balans mellan alla människors intressen, rättigheter och skyldigheter. Denna rättvisebalans rubbas när någon begår ett brott och handlar orätt. Det är då det offentliga uppgift att skipa rättvisa och att säkerställa balansen så långt det är möjligt.

Det är en väsentlig skillnad mellan att vara brottsoffer och att vara drabbad av exempelvis en olyckshändelse eller naturkatastrof. Brottsoffret är berättigat till upprättelse. Den erhålls bland annat genom att gärningsmannen döms, tar sitt straff och sonar sitt brott. Samhället ska återställa en rättvisa när en orättvisa har blivit begången.

Påföljden tjänar flera ändamål: Den ska ge upprättelse åt brottsoffret, avhålla förövarna från nya brott, uppmuntra till ånger, avhålla andra från liknande handlingar och skydda samhället. Det ska också så långt som möjligt tillförsäkras att förövaren gottgör brottsoffret ekonomiskt.

Hela rättsväsendet måste genomsyras av ett tydligt brottsofferperspektiv där brottsdrabbade får ökad uppmärksamhet. Det innebär ett respektfullt och korrekt bemötande från de aktörer som kommer i kontakt med brottsoffret och upprättelse genom att rättsväsendet gör sitt yttersta för att klargöra skuldfrågan, utdöma rättvisa straff och att skadestånd betalas ut.

Bemötandet av brottsoffer är dock fortfarande i flera avseenden bristfälligt. Den drabbade möter ifrågasättande, upplever sig fastna i byråkrati och får inte alltid rätt stöd. Den som har tilldömts ett skadestånd i domstol kan inte räkna med att få beloppet utbetalt utan måste driva frågan själv. Vi kristdemokrater förordar en modell där staten betalar ut skadestånd direkt till brottsoffret efter dom, och sedan kan staten i sin tur kräva in pengarna från förövaren. Detta värnar brottsoffret och kortar tiden till skadeståndsutbetalning.

Fru talman! De ideella organisationerna har stor betydelse för att förebygga våld, hjälpa dem som har utsatts för brott och vara ett stöd för personer som vill lämna kriminalitet eller missbruk. Det finns i dag många aktiva brottsofferjourer i landet. Det statliga ekonomiska stödet till de lokala ideella brottsofferstödande verksamheterna bör vara långsiktigt och inte projektbaserat. Brottssofferjourerna arbetar med ideella resurser och knappa medel. Kristdemokraterna vill stärka detta arbete.

Fru talman! Sveriges äldre är särskilt utsatta för bedrägerier. Ofta handlar det om faktura- och kortbedrägerier. Situationen är allvarlig, och många äldre drabbas mycket hårt. Det är inte ovanligt att de efteråt känner oro i det egna hemmet, inför att gå ut eller av en sådan enkel sak som att telefonen ringer. Andra skäms över att de har blivit lurade.

Kristdemokraterna vill satsa mer på polisen och skärpa straffen för brott som riktar sig mot äldre. De försvårande omständigheterna behöver ses över. Vi behöver också skaffa en djupare kunskap om äldres utsatthet för brott och genom informationsinsatser stärka äldres beredskap. Så menar vi att risken att drabbas kan minska.

Äldre som drabbas av brott behöver också få hjälp och stöd. Riktade stödinsatser och brottsofferstöd för äldre bör finnas i alla delar av vårt land. Det krävs åtgärder för att öka tryggheten.

Det behövs också ett värderingsskifte till förmån för de goda värderingar som en gång byggde landet starkt. Alla ska kunna känna sig trygga. Friheten får inte begränsas av rädslan för att utsättas för brott, och äldre människor ska bemötas med både värdighet och respekt.

Jag är därför glad över att utskottets majoritet ställer sig bakom ett tillkännagivande som gäller brott mot äldre. Sverige behöver göra mer för att möta denna typ av brottslighet så att våra äldre kan känna större trygghet och slippa utnyttjas av hänsynslösa brottslingar.

Fru talman! Barn som utsatts för våld eller sexuella övergrepp av någon närstående eller har bevittnat något sådant är i ett oerhört underläge. Samhället måste bli bättre på att lyssna på signaler från barn som far illa och vara beredda att agera. Samarbetet mellan rättsväsendet, sjukvården och socialtjänsten måste fungera så att det utsatta barnet inte hamnar mellan stolarna.

Därför är barnahus något som ska vara tillgängligt över hela landet. Barnahus finns i dag på många platser i landet, men de fungerar olika bra. Det gäller inte minst tolkningen av myndigheternas sekretesslagstiftning. För att komma till rätta med detta måste en översyn av sekretesslagstiftningen göras för att säkerställa att de olika parterna i barnahusen kan samarbeta fullt ut för barnens skull. Utskottet föreslår även här att ett tillkännagivande riktas till regeringen också om att arbetet med barnahus ska vara likartat och utbyggt i hela vårt land.

Fru talman! Liksom många har nämnt i tidigare anföranden utsätts många kvinnor och barn för våld. Tusentals kvinnor och barn söker skydd på landets kvinnojourer. Vart tionde barn tvingas uppleva sin pappas våld mot mamma, och var tredje vecka dödas en kvinna av en man hon har haft en relation med. Rätten till kroppslig integritet och ett liv utan våld och förtryck borde vara en självklarhet. Men för många kvinnor ser verkligheten annorlunda ut.

Det är dags att införa en nollvision i praktiken när det gäller våld i nära relationer. Samarbetet mellan myndigheter och aktörer måste förbättras och fördjupas, och handläggningen måste bli effektivare. Det krävs fler insatser och mer uppföljning och att det utvecklas ett långsiktigt stöd. Därför är det viktigt att frågor om våld aktivt ställs av hälso- och sjukvård, tandvård, förskola, skola, socialtjänst och rättsvårdande myndigheter för att upptäcka och hjälpa de drabbade ut ur våldet.

Med det vill jag yrka bifall till reservation 1.

Fru talman! I övrigt är det viktigt att regeringen agerar på övriga tillkännagivanden, för att möta utvecklingen vad gäller våldsbrott och för att brottsoffer ska få ökad trygghet och upprättelse. Vi måste bemöta och begränsa våldsbrotten i vårt land. Och vi måste lyfta fram brottsoffret vad gäller såväl bemötande som skydd och upprättelse.

De sex tillkännagivanden som vi debatterar i dag visar att en majoritet i Sveriges riksdag vill gå längre än vad som görs i dag. Det är dags att regeringen agerar.

Vi stöder de tillkännagivanden som utskottet föreslår samt Kristdemokraternas motioner och reservationer. Men jag yrkar som sagt bifall endast till reservation 1.

Anf. 40 JUNO BLOM (L):

Fru talman! I dag debatterar vi om våldsbrott och brottsoffer. Bakom siffrorna i statistiken finns ett enormt lidande. Var tredje vecka mördas en kvinna av en man. Nu misstänks tre kvinnor ha blivit mördade under en vecka.

Socialstyrelsens dödsfallsutredningar är otillräckliga. Vi måste hitta svaret på varför ansvariga myndigheter inte gör vad de är ålagda att göra. Det krävs en haverikommission efter varje dödsfall.

Fru talman! En pojke vars mamma mördats ber Gud om en trappa så att han kan komma upp till mamma. En flicka tvingas till umgänge med sin pappa, som har mördat mamma, trots att hon inte vill; hon tycker att det är obehagligt att möta pappa. Det här framkommer i Aftonbladets rapporter om kvinnor som har mördats under 2000-talet och hur deras barn har drabbats. För 200 000 barn i Sverige har hemmet, som ska vara en trygg plats, förvandlats till en brottsplats.

Våld mot barn, mäns våld mot kvinnor, unga killars våld mot unga tjejer, hedersrelaterat våld och förtryck, våld i samkönade relationer och sexualbrott är allvarlig brottslighet. Lidandet är stort, och offren är många. I det förebyggande arbetet är det viktigt att ha fokus på jämställdhet. Men när våldet väl är ett faktum måste vi tydligt peka på att det är allvarlig brottslighet. Det är brott som får långtgående konsekvenser för offren.

Förebyggande arbete är avgörande. Liberalerna kräver att de förebyggande åtgärderna ska förtydligas genom lagstiftning. Arbetet måste börja redan på förskolan genom att utmana stereotypa könsroller och involvera alla barns och ungas verklighet i arbetet.

Insatser måste även riktas till föräldrar. Det ska vara ett ökat fokus på föräldrars skyldigheter och ansvar. I dag råder en absurd föräldrarätt. När föräldraförmågan inte är tillräcklig måste barn omhändertas.

Fru talman! Det sker en våldtäkt i timmen, dygnet runt och året om. Jag blir förbannad när jag läser om 15-åringar som har utsatts för sexuella övergrepp mot betalning. Det är obegripligt att det beskrivs som sugardejting. Barn kan aldrig köpas eller säljas. Liberalerna anser att lagen ska ändras. Det är våldtäkt på barn upp till 18 års ålder.

Det är vanligare att barn har utsatts för fyra sexualbrott på nätet än att inte ha varit utsatt för något brott. För 13-åringar har det normaliserats. De tror att det är okej att vuxna män skickar förfrågningar om nakenbilder på barnet. Det är övergrepp som har blivit en del av så många barns vardag. Det är i stort sett inga vuxna som förstår eller pratar om barnens verklighet och utsatthet. Barn är ensamma om sin situation, men de är kloka och har egna strategier för att blocka personer som skickar dickpics och anmäla konton som sprider bilder på dem nakna.

Relativiseringen av sexuellt utnyttjande på nätet måste få ett stopp. Lagstiftningen måste förtydligas. Det handlar om dokumenterade sexuella övergrepp på barn. Begreppet barnpornografi är fruktansvärt. Insikten måste öka om att brott på nätet är ett allvarligt övergrepp som kan leva sitt eget liv hur länge som helst. Lagstiftningen måste hänga med i den digitala utveckling som sker.

Fru talman! Var fjärde tjej mellan 16 och 23 år har utsatts för unga killars våld. Samhället måste få upp ögonen för att killars våld mot tjejer är minst lika allvarligt som mäns våld mot kvinnor. Arbetet med att få unga killar att sluta utöva våld mot tjejer måste prioriteras. Kunskapen om att unga tjejer utsätts i så stor utsträckning måste öka, och stödet och skyddet måste förbättras.

Så många barn och unga som växer upp i en hederskultur bestraffas när de vill få tillgång till sina grundläggande fri- och rättigheter. De utsätts för våld, tvingas in i äktenskap, könsstympas, förs ut ur landet och utsätts för ytterligheten: hedersmord. Det är barn och unga som växer upp i familjer där förälskelse och kärlek ses som det största hotet mot familjens heder.

Det är barn och unga som har upplevt ett enormt svek från majoritets-samhällets sida. Ingen brydde sig om deras utsatthet i det parallellsamhälle som har vuxit fram i Sverige. Det är ett samhälle som betraktar, bemöter och behandlar barn med olika måttstockar, en vuxenvärld som anpassar sig till familjens krav i stället för att stå upp för principen om alla barns lika värde.

Förmågan inom rättsväsendet att upptäcka och utreda våldsbrott måste öka. Det krävs bred kunskap om den verklighet som råder för de utsatta liksom om hur våldet påverkar brottsoffren. Men det ska vara ett särskilt fokus på barn.

Det är viktigt att hålla kravet på utredningstider. Dessutom krävs fördjupad expertkompetens på särskilda enheter inom polisen och Åklagarmyndigheten för att öka förmågan att utreda brotten. Kunskapen måste även öka vid Domstolsverket samt hos nämndemän. Så ökar vi de utsattas förtroende för rättsväsendet.

Det krävs även stöd från ledningen och tydlig resurstillsättning för att arbetet ska bli långsiktigt. Så skapar vi förutsättningar för att fler förövare ska bli dömda och offren ska få det bemötande de har rätt till och behov av.

Att tvingas bevittna våldsbrott inom familjen är förödande för ett barn. Liberalerna har, fru talman, drivit på för att ett barnfridsbrott ska införas, men nu måste ytterligare åtgärder vidtas. Barnfridsbrottet borde även omfatta de barn som inte varit i anslutning till våldet men som har upplevt konsekvenserna av våldet, barn som söker skydd och barn som gömmer sig för att undkomma våldet.

Våldet måste även få konsekvenser när det gäller vårdnad, boende och umgänge. Den förälder som utövar våld mot någon i familjen kan inte ge sitt barn en trygghet och tillitsfull barndom. Jag har mött barn som sätter fingret på en central fråga: Ni förstod att det var farligt för mamma att bo med pappa, men ni förstod inte hur rädd jag blev av att tvingas bo ensam med honom. Att som mamma inte veta om barnen kommer att fortsätta tvingas umgås eller bo hos pappan som utövar våldet påverkar om mamman ska våga ta steget och lämna den våldsutövande pappan eller inte.

Fru talman! Politiken måste ta ansvar för att barnen ska fredas från den pappa som slår. Våldsutsatta kvinnor måste känna att vi förstår dem och står på deras sida. Även situationen för barn och kvinnor som lever med skyddade personuppgifter måste utredas. Den som utövar våld ska dömas, och det är förövarens livsutrymme som ska begränsas. Det ska inte vara som i dag då våldsutsatta kvinnor och barn tvingas leva gömda och glömda.

Kontaktförbud handlar om att ge offret en fredad zon. Den zonen är i dag alldeles för liten. Liberalerna vill att ett särskilt utvidgat kontaktförbud ska kunna meddelas i fler fall och kunna gälla en hel kommun eller flera kommuner. Avgränsningen av det skyddade området måste givetvis inte följa kommungränserna utan bedömas utifrån det enskilda fallet och hotbilden. Kvinnors och barns rätt till en skyddad zon måste i betydligt större utsträckning ha företräde framför gärningsmannens rörelsefrihet.

Även kunskapen om äldre som är utsatta för våld är eftersatt. Men våldet är ständigt närvarande. De äldre utsätts för våld av partner, vuxna barn men även anställda inom vården. Tystnaden är stor och skammen likaså. Vi måste se, inse och agera mot allt våld.

”Det är värt vilket pris som helst att se en slocknad blick lysa upp på nytt igen, få se ett leende tändas hos den som tycktes ha glömt bort att le, få se tillit vakna på nytt hos den som inte längre trodde på något eller Någon.” Jag tror att många som engagerat sig i kampen mot våld mot barn, mäns våld mot kvinnor, unga killars våld mot unga tjejer, hedersrelaterat våld och förtryck, våld i samkönade relationer och sexualbrott kan känna

igen sig i Dom Hélder Câmarias dikt, om dem som har sett blickar som har slocknat.

Det är dessa blickar vi är skyldiga att tända igen genom en tydlig politik som tar ställning för alla utsattas rätt till trygghet och frihet. Ett liv fritt från alla former av våld och förtryck är en rättighetsfråga för alla. Men för tre kvinnor slocknade livet under bara en vecka.

Vi i Liberalerna står bakom alla våra reservationer, men jag yrkar bifall till reservation 35.

Jag vill även tacka ledamoten Anna Wallentheim som tog upp den nationella strategin mot våld mot barn. Jag kämpade i ett och ett halvt år för att få Morgan Johansson att gå med på att genomföra den. Jag är helt enig med ledamoten om att när politiken efterfrågar svar på hur vi ska lösa problem kommer vi att få kommuner som tvingas till att vidta betydligt bättre åtgärder.

(Applåder)

Anf. 41 GUDRUN NORDBORG (V) replik:

Fru talman! Jag vill tacka för ett engagerat anförande. Våldigt mycket av det som Juno Blom tar upp håller jag med om.

Jag skulle vilja problematisera några saker lite ytterligare där jag tycker att samhället sviker dubbelt och till och med skapar nya arenor som möjliggör våldet. Det gäller frågor om vårdnad och umgänge. Dessa frågor handlar inte om antingen kvinnans eller barnets trygghet utan om dem tillsammans. Ett barn kan inte vara tryggt om mamman riskerar att utsättas för våld, och en mamma kan inte känna sig trygg om barnet riskerar att utsättas för våld eller övergrepp. Jag tror att vi är helt ense om det.

Men hur ska vi komma åt paradoxen att vi driver fram frågor som skyddar kvinnor men inte ser hur barnfrågorna anpassas till det? Detta tycker jag är ett strukturellt svek, och jag hoppas att det ska bli förändringar i detta.

Jag vill även fånga in det du säger om barnfridsbrottet. Vänsterpartiet ville att vi skulle ha följt Nya Zeelands goda exempel fullt ut så att det inte enbart handlar om att barnet såg eller hörde våld utan också de situationer där barnet riskerade att se eller höra det. Denna fråga vill vi fortsätta driva. Hur ställer sig Liberalerna till detta?

Anf. 42 JUNO BLOM (L) replik:

Fru talman! Vi har ett förslag i betänkandet när det gäller den sista frågan som ledamoten Nordborg ställer. Vi anser just det som jag tog upp i mitt anförande, nämligen att barnfridsbrottet måste omfatta och förstå hur verkligheten ser ut för barn. Det kan vara syskon som gömmer ett mindre syskon för att man inte vill att lillebror eller lillasyster ska behöva höra. Det kan också vara så att barnen sover och att ett fruktansvärt våld sker under natten så att de vaknar upp och ser ett kök som är sönderslaget och en förtvivlad och utsatt mamma.

Det är viktigt att vi inom politiken inser att barn reagerar olika i de situationer som uppstår. Vissa barn går emellan och gör allt de kan för att stoppa det hela. Andra sätter sig av naturliga skäl i en garderob eller sover och vaknar upp till en fruktansvärd utsatthet. Liberalerna kommer att bistå de förändringar som kan tänkas göras i denna kammare för att skydda barn.

I fråga om vårdnad, boende och umgänge tycker vi i Liberalerna att man redan när någon placeras hos en kvinnojour i avvaktan på utredning ska kunna fatta interimistiska vårdnadsbeslut. Vi vet ju att under just den perioden är riskfaktorn betydligt högre för den våldsutsatta kvinnan och vid också sådant som är kopplat till dödsfallsutredningar. En utredning kan självfallet komma fram till att saker och ting inte har skett som man först trodde. Men om det visar sig att det har förekommit våld måste det påverka vårdnad, boende och umgänge. Det håller vi helt med om.

Anf. 43 GUDRUN NORDBORG (V) replik:

Fru talman! Tack, Juno Blom, för dina svar!

Jag tycker om din tanke om interimistisk vårdnad. Det skulle göra att man skyddar mamma och barn på ett skyddat boende, särskilt i den kris-situation som de befinner sig i. Låt oss därför hoppas på att det skulle kunna bli möjligt eller i vart fall att vi stoppar de vårdnads- och umgängesbeslut som nu är så mycket till faders förmån.

Det är inte bara föräldrarätten som är stark, utan fadersrätten är många gånger extremt stark. Man litar ibland mer på en man som kan agera snyggt och belevat i domstolen eller inför socialtjänsten än på en kvinna som i ett krisläge kanske inte är fullt så stark i sitt agerande. Jag hoppas verkligen att vi kan bromsa detta och att vi får slut på diskussionen om att gemensam vårdnad alltid är bäst för barnen.

Jag tyckte att det som stod i betänkandet om barnfridsbrottet var svårtolkat. Ni ville utvidga barnfridsbrottet inklusive det här med att se och höra. Det ingår ju redan. Men man kan behöva vidga det hela. Utifrån erfarenheterna i Nya Zeeland tyckte vi att det var viktigt att skriva ”riskera att se och höra”. Då fångar man in de exempel som du, ledamoten Juno Blom, nyss tog upp. Det skulle vara smart.

Jag tror att ett likgiltighetsuppsåt skulle kunna rädda i dessa situationer så att det ändå handlar om ett barnfridsbrott om en pappa eller styvpappa angriper mamma medan barnen finns i hemmet. Men rent juridiskt blir det finlir, och jag tror inte att allmänheten tänker så här.

Anf. 44 JUNO BLOM (L) replik:

Fru talman! Tack, ledamoten Nordborg!

När förslaget kom stod det ”direkt anslutning”. Något som jag drev på innan lagförslaget gick iväg var att man tog bort begreppet direkt anslutning.

I de diskussioner som fördes framkom det ändå tydligt att det inte per automatik kommer att omfatta de barn som kanske har gömt sig i en källare och varken hört eller sett något av våldet men där våldet är ständigt närvarande. Där skulle man kunna förtydliga i förarbetena. Skulle man kunna göra det på ytterligare sätt är jag den första att bistå för att stärka villkoren för barns bästa.

Generellt sett när det gäller vårdnadsfrågor är självklart det bästa för alla barn att ha två omsorgsfulla vårdnadshavare oavsett kön. Men vi måste också mycket tydligare våga se och inse att när en vårdnadshavare har valt att utöva våld mot andra i familjen har den också valt bort förmågan att ge sina barn trygghet och tillit.

I så många fall som jag har varit involverad i lägger man ett stort ansvar på barnen som är i en extremt utsatt belägenhet. I juridiken talar man om

att vara i en utsatt belägenhet. Man kan alla dagar i veckan inse att ett barn som levt med, upplevt och även varit utsatt för våld befinner sig i en sådan situation.

Att barn ska behöva bevisa så otroligt mycket för vuxenvärlden innan de blir trodda samtidigt som förövare inte alls har det omvända beviskravet på sig tycker jag är ett svek och någonting som vi behöver ta tag i.

Anf. 45 LOUISE MEIJER (M):

Fru talman! Jag vill börja med att yrka bifall till reservation 7.

Jag tänkte i dag ägna mitt anförande åt våld och mord i nära relationer. Den största delen av mäns våld mot kvinnor begås av någon som kvinnan har eller har haft en nära relation till.

Under 2021 konstaterades 15 fall av dödligt våld där offer och förövare hade en parrelation vid tidpunkten för brottet eller tidigare. Nyligen avled tre kvinnor inom loppet av en vecka där polisen misstänker mord. Det är tre misstänkta kvinnomord på en vecka.

Ett kvartal in i 2022 kan så många som tolv kvinnor ha mördats i Sverige av en person som har varit närstående. Vi vet ännu inte var det kommer att sluta. Men de senaste åren har det sett ut så här.

År 2017 dödades tio kvinnor av en man som de haft en närstående relation till. År 2018 var det 22 kvinnor. År 2019 var det 16 kvinnor. År 2020 var det 13 kvinnor. År 2021 var det 15 kvinnor.

De senaste fem åren har totalt 76 kvinnor mördats av en man som de haft en nära relation till. Det är 76 liv som avslutats alldeles för tidigt och flera barn som förlorat sin mamma.

Athraa, 41 år, knivhögs ihjäl av sin make dagen efter att hon sagt att hon ville skiljas. Deras fyra små barn blev vittnen till mordet. Siri, 20 år, knivhögs ihjäl av sin sambo tre veckor efter att ha fött sitt första barn. Sanije, 44 år, knivhögs ihjäl på Resecentrum i Linköping av sin exman när hon var på väg till möte med socialen. Hon hade nio barn. Detta är några av de kvinnor som mördades förra året. Tillsammans lämnade de efter sig 24 moderlösa barn. Det är 24 barn vilkas mammor inte längre lever.

Fru talman! I januari i år presenterade Socialstyrelsen en rapport där de utredde 75 dödsfall där barn och unga avlidit till följd av brott. Rapporten visar på stora brister i samhällets skyddsnet. Trots att brottsoffer och gärningspersoner har haft omfattande kontakter med olika samhällsaktörer fick de ändå inte det stöd som behövdes.

Utredningen har identifierat ett trettiotal brister. Några av dem är att varken hälso- och sjukvården eller socialtjänsten frågar om våldsutsatthet trots att en person kan ha berättat om en konfliktfylld situation med en partner.

Moderaterna har flera förslag för att förbättra situationen för våldsutsatta kvinnor. Vi vill att det införs en ny huvudregel i sekretesslagstiftningen så att myndigheter ska dela information med varandra. Det är någonting som Socialstyrelsen också pekar på.

Vi vill kriminalisera kontrollerande beteende så att den psykiska misshandeln som många våldsutsatta kvinnor utsätts för kan få ett stopp. Vi vill att kontaktförbud ska beviljas i fler fall och att personlarm och fotboja ska vara aktuellt.

Vi vill att kvinnomisshandlare ska få högre straff. När de har avtjänat sitt straff ska de kunna dömas till vistelseförbud. De ska kunna förbjudas att återvända till ett område eller till en kommun. Det är dags att det är gärningsmannen och inte offret som flyttar.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 18.)

§ 15 Riksrevisionens rapport om ersättning till rättsliga biträden i brottmål

Justitieutskottets betänkande 2021/22:JuU19
Riksrevisionens rapport om ersättning till rättsliga biträden i brottmål
(skr. 2021/22:109)
föredrogs.

Anf. 46 GUSTAF LANTZ (S):

Fru talman! Rättsväsendet kostar årligen stora summor för staten. Rättvisa och rättssäkerhet måste också få kosta. Men varje förslösad skattekrona är en stöld från folket.

Statens kostnader för de utgifter som finansieras genom anslaget för rättsliga biträden har under perioden 2016–2020 ökat med 660 miljoner kronor eller 24 procent. Ökningen kan i huvudsak förklaras genom det ökade antalet mål i domstolarna. Exempelvis har antalet avgjorda brottmål i tingsrätterna under samma period ökat med 43 procent. En annan viktig orsak, som förklarar cirka 170 miljoner kronor av den totala ökningen, är den årliga uppräkningsnorm som används för att fastställa ersättning till bland annat offentliga försvarare och målsägandebiträden.

Även om kostnadsökningen har en naturlig förklaring är det angeläget att vidta åtgärder för att dämpa kostnadsutvecklingen och förbättra kontrollsystemet. Regeringen har sedan flera år vidtagit en rad olika åtgärder i detta syfte.

Fru talman! Regeringen gav i december 2020 Domstolsverket i uppdrag att göra en analys av ersättningarna för rättsliga biträden under 2021 i jämförelse med utvecklingen från 2016 och framåt.

Domstolsverket fick i uppgift att identifiera och konsekvensbeskriva vilka utbetalningar och andra åtgärder som är särskilt kostnadsdrivande för att skapa bättre kostnadskontroll.

I uppdraget låg även att lägga fram förslag på olika åtgärder för att öka kostnadskontrollen för rättsliga biträden. Riksrevisionens iakttagelser och rekommendationer ligger i linje med Domstolsverkets pågående arbete.

Vissa åtgärder kommer Domstolsverket att arbeta vidare med självständigt. Vissa åtgärdsförslag hanteras av regeringen för ett eventuellt genomförande.

Regeringen avser att utifrån Domstolsverkets slutredovisning ta ställning till vilka ytterligare åtgärder som bör vidtas för att dämpa kostnadsutvecklingen och förbättra kontrollsystemet.

Fru talman! Regeringen beslutade även i oktober 2021 om en förordningsändring som innebär att åklagare och andra förundersökningsledare i

större utsträckning ska yttra sig över ersättningsanspråk i brottmål där åtal inte har väckts.

Förundersökningsledaren ska i sådana så kallade förordnandemål alltid höras i de fall ersättningsanspråket uppgår till minst 30 000 kronor och i annat fall om det behövs för att bedöma skäligheten i anspråket. Syftet med ändringen är att förbättra kostnadskontrollen i förordnandemålen. Som Riksrevisionen påpekar har både antalet förordnandemål och utgifterna i sådana mål ökat kraftigt under senare år.

Fru talman! Ett grundläggande problem är att det rättsliga biträdets arbete har utförts enbart under förundersökningen, vilket innebär att domstolen i princip inte har någon insyn i arbetet.

Förordningsändringen innebär att ett yttrande från förundersökningsledaren kommer att hämtas in i fler fall. På så sätt får domstolen ett bättre underlag för att bedöma skäligheten i ersättningsanspråket. Det förbättrar kostnadskontrollen och kan förväntas leda till en viss minskning av utgifterna på anslaget *Rättsliga biträden med mera*. Beloppsgränsen för obligatoriskt yttrande har satts väsentligt lägre än den gräns på 100 000 kronor som gäller i övriga brottmål.

Fru talman! Justitiekanslern har i enlighet med regeringens förslag i budgetpropositionen för 2022 tillförts 2 miljoner kronor för att ge myndigheten en ökad möjlighet till tillsyn över rättshjälpsystemet och därmed bidra till stärkt kontroll över utgifterna för rättsliga biträden.

I betänkandet *Snabbare lagföring – ett snabbförfarande i brottmål* föreslås att de allmänna domstolarna, Rättshjälpsmyndigheten och Rättshjälpsnämnden ska få tillgång till inkomstuppgifter från Skatteverkets beskattningsdatabas för att i vissa fall kunna beräkna eller kontrollera återbetalningsskyldighet, avgift eller ersättning, till exempel rättshjälpsavgift och återbetalningsskyldighet i brottmål för offentlig försvarare.

För domstolarna bedöms förslaget spara resurser och tid som annars skulle behöva användas för att närmare utreda enskildas ekonomiska förhållanden. Förslaget bedöms också leda till fler materiellt riktiga avgöranden och därmed i marginell utsträckning ökade intäkter för ersättningar och avgifter. Författningsändringarna föreslås träda i kraft den 1 januari 2023. Betänkandet har remitterats, och förslagen bereds i Regeringskansliet.

Fru talman! Avslutningsvis ser jag positivt på de åtgärder som regeringen har vidtagit och avser att vidta och utgår från att regeringen fortsätter att prioritera frågan. Jag delar också regeringens bedömning att ytterligare överväganden kan göras inom ramen för olika typer av utrednings- eller myndighetsuppdrag.

Mot denna bakgrund finns det enligt min uppfattning inte skäl för riksdagen att göra något sådant tillkännagivande om en översyn av hela regelverket för rättsliga biträden i brottmål som motionärerna föreslår.

Jag yrkar med detta bifall till reservation 1.
(Applåder)

Anf. 47 GUDRUN NORDBORG (V):

Fru talman! Jag kommer också att yrka bifall till reservation 1, och jag instämmer i stort med vad tidigare talare tog upp.

När jag läser texterna har jag dock reagerat på några saker som jag tycker skulle vara spännande att kunna följa ytterligare.

Det gäller att det här handlar om ersättningar till både målsägandebiträde och försvarare. Jag tycker mig i Riksrevisionens granskning se ett visst ifrågasättande av målsägandebiträdena, och jag tycker att det vore väldigt fel om vi skulle dela dessa uppfattningar.

Målsägandebiträdet är ett oerhört viktigt stöd för brottsoffer i de frågor som vi debatterade här alldeles nyss. Målsägandebiträdet har inte heller en renodlad juridisk uppgift utan fungerar också som ett socialt stöd för att slussa en person genom en besvärlig tid. Utredningen har konstaterat, vilket jag blir glad för, att man utser målsägandebiträde tidigt i processerna. Det bör vara oerhört viktigt och glädjande, och det bör också stärka rätts-säkerheten generellt.

Man tar upp att den så kallade reformen om att begränsa rätten till målsägandebiträde i hovrätterna har sparat pengar. Där blir jag mer orolig. Det borde inte generellt vara så att man inte förväntas behöva hjälp av målsägandebiträde i hovrätterna. Det är någonting som vi har reagerat emot också tidigare i Vänsterpartiet.

Om vi sedan går till försvararsidan ser vi att det har väckt en del allmän uppmärksamhet att en tilltalad vill ha en väldigt känd advokat och att denna advokat ställer upp, men sedan byter man snabbt. Det här kanske också förekommer på målsägandesidan, men det har uppmärksammats framför allt när det gäller offentliga försvarare. Jag vet att man har gått in från regeringens och även från Advokatsamfundets sida för att stävja detta. Det blir ju kostnadsdrivande om en person först ska läsa in sig på till exempel en stor förundersökning och man sedan byter och någon annan ska göra ett likartat jobb. Sådana saker tror jag att vi kan hitta bättre kontroll-möjligheter för.

Däremot tror jag inte riktigt att vi kan få kontroll på vad målsägandebiträde respektive försvarare gör i samband med långa och stora förundersökningar. Vid vissa tillfällen har man en häktningsförhandling och får möjlighet att bedöma tid och så vidare, men hur man förbereder det och hur man förbereder fortsättningen fram till en eventuell huvudförhandling är väldigt svårt att bedöma. Det här med taxereglerna, som handlar om tiden i huvudförhandling, får därför väldigt begränsad betydelse.

Det man kan förvånas över – vilket jag själv har gjort när jag har varit i domstolar – är att domstolen ibland accepterar enbart muntliga uppgifter när det gäller en persons inkomst. Det kan handla om när dagsböter ska dömas ut, och i det sammanhanget handlar det om förövarens uppgift om sin inkomst, som får straffrättslig betydelse. Men det förekommer också att någon får uppge en inkomst för att man ska se om personen är återbetalningsskyldig för kostnaderna för försvaret. Jag tycker att det skulle vara en poäng att man fortsätter att titta på det här.

Tills vidare tycker jag dock att det är viktigt att vi kan stödja reservation 1, och jag yrkar bifall till den.

Anf. 48 INGEMAR KIHLESTRÖM (KD):

Fru talman! Riksrevisionen har granskat domstolarnas och Domstolsverkets kontroll över hur ersättningen till offentliga försvarare och målsägandebiträden fungerar. Det är en angelägen granskning.

Kostnaderna har de senaste tio åren ökat med 90 procent. Motsvarande ökning i kostnader ses inte hos vare sig Åklagarmyndigheten eller Sveriges Domstolar. Kostnadsökningen är i sig värd en granskning men blir än

mer angelägen då ett antal fall av advokater som missköter sig uppdragats de senaste åren. Det har gällt advokater som marknadsför sig mot nätverkskriminella på ett anmärkningsvärt sätt, direkta regelöverträdelser, oegentligheter med kostnadsräkningar och stora så kallade prutningar, när domstolen drar ned advokatens begäran av ersättning avsevärt.

I sammanhanget ska nämnas att Advokatsamfundet har genomfört och genomför ett arbete för att förbättra tillsynen och rutinerna, bland annat genom att tillsätta en arbetsgrupp som har lämnat ett förslag om förändringar i rättegångsbalken, i reglerna för god advokatsed och i straffavgifterna för advokater som missköter sitt yrke. Detta är en välkommen översyn. Riksrevisionens granskning kan ses som ett komplement till Advokatsamfundets översyn, och vi kristdemokrater välkomnar den.

Riksrevisionens granskning visar på stora brister i hanteringen av ersättningar. Bristerna gäller samtliga fem steg i kontrollmodellen: kontrollmiljö, riskanalys, kontrollåtgärder, information/kommunikation och uppföljning/övervakning.

Riksrevisionen beskriver bristerna som allvarliga och kontrollen som föråldrad. Detta är en ohållbar ordning i en rättsstat. Det är också allvarligt att regeringen viftar bort Riksrevisionens kritik, bland annat genom att använda ett annat antal år för att beräkna kostnadsökningen, och menar att förändringar och undersökningar som påbörjades mellan 2014 och 2018 har åtgärdat problemen. Men i så fall hade inte Riksrevisionens kritik varit så allvarlig.

Riksrevisionen skriver att hela ersättningssystemet bör ses över, något som – kan vi konstatera – regeringen knappast kan säga sig ha gjort.

Fru talman! Kristdemokraterna anser, i likhet med Riksrevisionen, att det är hög tid att se över hela regelverket för ersättning till rättsliga biträden i brottmål. De särskilda punkter som Riksrevisionen pekar på, bland annat möjligheterna att utöka brottmålstaxans tillämpningsområde, bör ingå i översynen.

Dessutom måste åtgärder vidtas för att rätta till de allvarliga brister i domstolarnas hantering av biträdesersättning som Riksrevisionen uppmärksammat. Ett nytt system för ersättningsanspråk bör införas och utformas på ett sätt som gör att kontroll och granskning sker rutinmässigt och att det är enkelt att upptäcka fusk och dubbeldebitering. En stor majoritet i utskottet ställer sig också bakom dessa krav i ett förslag till tillkännagivande till regeringen.

Fru talman! Vi kristdemokrater ser behov av ytterligare förändringar. Vi anser att Domstolsverket bör införa en central arvodeshanterare för att få en enhetlig och ändamålsenlig kontroll över utgifterna för rättsliga biträden. Det är inte lämpligt att detta hanteras av varje enskild tingsrätt.

Systemet ska naturligtvis digitaliseras. Den centrala arvodeshanteraren ska också ta fram riktlinjer som ska gälla lika i hela landet. Detta är en variant av Riksrevisionens rekommendation om att de enskilda tingsrätterna ska få kontinuerlig återkoppling och riktlinjer för att bedöma saktligheten i ersättningskraven.

Mot denna bakgrund vill jag yrka bifall till reservation 2.

Fru talman! Vi anser också att det behöver tas fram riktlinjer för Åklagarmyndighetens externa kontroll. Åklagaren ska yttra sig vid ersättningsanspråk på 100 000 kronor eller mer men kan också yttra sig över

lägre belopp. Inget av detta sker på ett enhetligt sätt, vilket är en stor brist i den externa kontrollen.

Polisens roll som förundersökningsledare gör också att åklagaren kan ha begränsad insyn i rimligheten i en kostnadsbedömning. Det är heller inte alltid samma åklagare som varit förundersökningsledare som väcker åtal. I vissa mål deltar också flera åklagare. Det bör därför övervägas om alla förundersökningsledare i ett ärende ska yttra sig.

Fru talman! Detta ärende visar att det finns behov av en bättre kontroll och ett regelverk för ersättning till rättsliga biträden i brottmål. Dagens tillkännagivande visar att regeringen behöver agera ytterligare utifrån Riksrevisionens granskning och rekommendationer.

Därmed vill jag avsluta med att säga att vi naturligtvis stöder det förslag till tillkännagivande som görs i utskottshandlingen och de reservationer som vi har i detta betänkande. Men jag yrkar som sagt bifall endast till reservation 2.

Anf. 49 LOUISE MEIJER (M):

Fru talman! För dem som lyssnar på läktaren låter den här debatten kanske inte jätterolig. Det kanske inte heller låter så mycket som en debatt – vi går fram här och pratar om vad vi tycker, och sedan går vi och sätter oss.

För att göra det lite mer begripligt kan jag säga att det vi diskuterar nu är kostnaderna för offentliga biträden – advokater, försvarare och målsägandebiträden som representerar offren vid rättegångar. Det är staten som med våra skattepengar betalar de offentliga biträdenas lön, och de kostnaderna har skenat de senaste åren. Det är detta vi diskuterar här i dag.

Under en tioårsperiod har utgifterna för rättsliga biträden ökat med nästan 90 procent. Mellan 2016 och 2020 ökade utgifterna med 24 procent. Detta kan jämföras med att utgifterna för de offentliga försvararna just nu överstiger anslaget för hela Åklagarmyndigheten. Försvararnas löner kostar alltså oss skattebetalare mer än vi ger hela Åklagarmyndigheten i anslag. Detta är två yrkesgrupper som det är relevant att jämföra med varandra.

Vi vet också att medierna den senaste tiden har granskat feldebiteringar – advokater som debiterat dubbel tid och som påstås ha varit på två olika platser vid samma tidpunkt. Det framgår också att dömda personer enkelt kan slippa undan betalningsansvar bara genom att muntligen uppge att de inte har någon inkomst. Detta kontrolleras alltså inte i någon vidare utsträckning.

Riksrevisionens granskning visar också att tingsrätterna och Domstolsverket inte utövar en betryggande kontroll över hanteringen av rättsliga biträden i brottmål. Tingsrätternas interna kontroll över ersättningsanspråken är inte ändamålsenlig eftersom det inte finns förutsättningar att göra en noggrann prövning av anspråken. Prövningen görs i slutet av förhandlingen, och det finns ofta ingen möjlighet att få inblick i vilka åtgärder som har varit nödvändiga för de rättsliga biträdena att vidta före huvudförhandlingen. De kontrollstationer och kontrollfunktioner som finns fungerar dåligt och fyller inte syftet att granska och generellt påverka ersättningsanspråken på det sätt som fordras. Domstolsverket har inte heller tagit ansvar för att domstolarna i högre grad ska kunna utöva en effektiv kostnadskontroll.

På 70-talet infördes brottmålstaxan som en del i statens kostnadskontroll över ersättning till offentliga biträden. När den infördes räknade man med att den skulle överskridas i ungefär 10 procent av målen. Brottmålstaxan är ett slags tabellutformad ersättning som tillämpas under vissa förutsättningar. Under 2020 överskreds brottmålstaxan i 60 procent av fallen för målsägandebiträden och i 34 procent av fallen för offentliga försvarare. Det var 2020 bara 13 procent av utgifterna för rättsliga biträden som utgick enligt brottmålstaxan, som alltså är ett instrument och ett verktyg för att ha en kostnadskontroll över ersättningarna.

Moderaterna menar att en gedigen kostnadskontroll över statens samtliga utgifter och anslag är grunden för en god statlig ekonomi och hushållning med skattebetalarnas pengar. Inga anslag eller utgiftsområden får lämnas okontrollerade eller tillåtas skena utan att åtgärder vidtas och kontrollen återtas.

Därtill måste statliga utbetalningssystem alltid innehålla kontrollmekanismer mot fusk. De allra flesta som mottar statliga medel fuskar inte. Men varje skattekrona som genom fusk går till en orättmätig mottagare är pengar som hade kunnat gå till en verkligt behövande person.

Moderaternas inställning till denna fråga är både praktisk och principiell. Det är dåligt för svenska skattebetalare att den socialdemokratiska regeringen inte delar Moderaternas uppfattning. I regeringens skrivelse med anledning av Riksrevisionens granskning framkommer att regeringens och Socialdemokraternas inställning är överslätande när det gäller den skenande kostnadsökningen.

Till saken hör att Riksrevisionen i sin granskning ger regeringen kritik för att inte ha tagit initiativ till åtgärder för att stävja kostnadsutvecklingen. Enligt granskningen låter regeringen inte utföra någon regelbunden uppföljning av de författningsstyrda kontrollerna. Sedan utredningsbetänkandet *Rättvisans pris* lades fram har regeringen bara tagit två initiativ i frågan. Förutom ett pågående uppdrag till Domstolsverket att analysera kostnadsutvecklingen och det nyligen remitterade förslaget om förordnandemålen har regeringen fortfarande inte tagit några initiativ för att se till att systemet för intern kontroll är väl utformat.

Moderaterna menar att det är angeläget att förändra regelverket för ersättning till rättsliga biträden i brottmål. Regelverket måste moderniseras, och det måste utredas om brottmålstaxan ska utökas. Utredningen bör omfatta de särskilda punkter som Riksrevisionen pekar på. Dessutom bör ett nytt system för ersättningsanspråken införas och utformas på ett sätt som gör att kontroll och granskning sker rutinmässigt och att det är enkelt att upptäcka fusk.

Det är därför mycket bra att utskottet och en majoritet i riksdagen också tycker att vi ska genomföra en sådan här total översyn av detta system för att sätta stopp för den skenande kostnadsutveckling som vi har sett.

Anf. 50 ADAM MARTTINEN (SD):

Fru talman! Vi debatterar Riksrevisionens rapport om ersättningar till rättsliga biträden i brottmål. Jag tycker att det har sammanfattats väldigt väl vad den här konflikten egentligen handlar om. Till dem som lyssnar på debatten kan jag väl också säga att detta kan låta väldigt tråkigt. Det handlar i slutändan om kronor och ören, men det är kronor och ören som styrs

av principer, och vi har lite olika ingångar när det gäller vilken typ av kontroll man behöver ha av dessa kronor och ören.

Vi har i debatten kopplat till rättsliga biträden fått höra att vi exempelvis inte får låta en effektivisering gå ut över behoven av rättsliga biträden, exempelvis när det gäller sexualbrottsoffer som omprövar sin sak i högre instanser, i hovrätten och i Högsta domstolen, där vi har hört tydliga varningsklockor. Det finns konkreta exempel på att man har blivit av med sitt rättsliga biträde i de högre instanserna när man blivit utsatt för exempelvis grova sexualbrott. Det är något som Sverigedemokraterna tillsammans med inte minst Kristdemokraterna och Moderaterna har reagerat mot. Vi har också begärt att regeringen ska se över att sådana effekter inte uppstår i arbetet med att effektivisera kostnadsutvecklingen när det gäller rättsliga biträden.

Den här debatten handlar dock mer konkret om just Riksrevisionens rapport, där det ges konkreta förslag på hur man skulle kunna göra om hela systemet för att få en bättre kontroll över kostnadsutvecklingen och en bättre kontroll över fusk, dubbeldebiteringar eller andra felaktigheter som kan uppstå när det betalas ut ersättning i tingsrätterna.

I det här fallet har Socialdemokraterna och Vänsterpartiet valt att reservera sig mot att riksdagen ska ge regeringen ett tillkännagivande om att genomföra de konkreta åtgärder som Riksrevisionen har pekat på och riktat stark kritik mot regeringen för. De menar att regeringen bör få ett ganska stort handlingsutrymme att själv avgöra vad man behöver göra och att de i sak tycker nästan likadant. Ska man stå bakom en sådan reservation måste man ha ett ganska högt förtroende för att regeringen faktiskt lyssnar på kritik som kommer från Riksrevisionen och på tillkännagivanden från riksdagen. Där vill jag ändå påstå att vi har sett ganska många exempel på att regeringen inte alltid lyssnar på det riksdagen har tillkännagett för regeringen. Man gör väldigt stora tolkningar när man ger regeringen ett tolkningsutrymme när det gäller vad som behöver göras.

Rent konkret skriver Socialdemokraterna och Vänsterpartiet i sin reservationstext att de ”delar regeringens bedömning att ytterligare överväganden kan göras inom ramen för olika typer av utrednings- eller myndighetsuppdrag”. Det står alltså *kan* göras, inte *ska* göras. Det kan göras mer än vad regeringen redan har gjort.

Det är just sådana här tolkningsutrymmen och lite halvöppna dörrar som jag och säkert många andra partier i den här församlingen inte vill ge regeringen i det här läget. I stället väljer vi att stå bakom utskottets förslag till beslut om att just genomföra de åtgärder som Riksrevisionen ganska tydligt har pekat ut i sitt arbete.

Med detta sagt, fru talman, vill jag inte förlänga debatten. Jag tror att ställningstagandena är klara nog som de är. Därför yrkar jag bifall till utskottets förslag till beslut.

Anf. 51 MALIN BJÖRK (C):

Fru talman! Jag förutskickar att jag möjligen drar över lite på talartiden och ber om överseende med det.

Det har varit en del rubriker det senaste året – rubriker som inte har varit särskilt smickrande för den svenska advokatkåren. Genom Encrochat avslöjades att två advokater från Stockholm med klienter i det grovt kriminella Vårbynätverket hade läckt hemlig information under samma tid

som deras klienter satt häktade med restriktioner. En av dem fick under år 2020 in mer än 8 miljoner kronor från staten för sina uppdrag som offentlig försvarare, och han hamnade därmed på tio-i-topplistan över landets bäst betalda advokater det året.

På samma lista, med debiteringar om cirka 7 miljoner skattekröner, återfanns en annan advokat som också han blev påkommen med att läcka information till klienter. I det fallet lät Advokatsamfundet sig först nöja med att ge advokaten en varning, men efter att justitiekanslern överklagat kom Högsta domstolen fram till att advokatens agerande var så allvarligt att han förbrukat rätten att behålla sin titel.

Så var det en annan välbetald advokat på samma lista som förra året drog in nästan 10 miljoner kronor och därmed hamnade bland de tre i topp. Den advokaten uteslöts i början av året ur samfundet efter att Aftonbladet avslöjat att han återkommande hade lurat domstolarna. Bland annat debiterade han för tid hos en klient i Göteborg, där han påstod sig ha varit under flera polisförhör. Men tidningens granskning visade att han i själva verket befunnit sig i Gävle vid ett av dessa tillfällen och att han haft en domstolsförhandling i Stockholm vid ett annat.

Fru talman! De allra flesta advokater är hårt arbetande och seriösa personer. Jag känner ett stort antal sådana. Deras uppdrag är helt centralt i en fungerande rättsstat. Den som är misstänkt för ett allvarligt brott har självklart rätt till en offentlig försvarare, och lika självklart är att den som blivit drabbad av ett allvarligt brott har rätt till ett målsägandebiträde. Att det finns oseriösa advokater som saltar sina räkningar gör det svårare för seriösa advokater att verka och driva en lönsam rörelse. Det riskerar att urholka allmänhetens tilltro till advokater och förståelsen för deras centrala roll.

Men det är bara att konstatera: Vi har inte ett fungerande system för att kontrollera om de kostnadsanspråk som presenteras i domstol och som domstolen ska grunda sitt beslut på verkligen är välmotiverade. I själva verket vet domstolen inte ens om anspråken är korrekta.

Det är inte acceptabelt att det ska krävas en journalistisk granskning för att avslöja bedrägeri med statliga medel. Jag såg ett inslag på TV4 i anslutning till att den senaste skandalen briserade – den med advokaten som tog betalt som om han hade varit i Göteborg och Stockholm samtidigt. Studioreportern redogjorde för att den bäst betalda advokaten det året, som fått in nästan 11 miljoner kronor, skulle ha behövt arbeta 20 timmar om dygnet hela året för att kunna få in det beloppet utifrån den timtaxa på 1 442 kronor som Domstolsverket stipulerar.

Den tidigare advokaten Jens Lapidus satt i studion och kommenterade. Han sa: Jag ska vara rak och ärlig – det är ett systemfel att domstolarna inte har överblick över vad de här advokaterna fakturerar på olika håll, vare sig internt på domstolarna eller de olika domstolarna sinsemellan. Och det förstår ju alla att med de siffror vi ser här är det något som inte stämmer.

Fru talman! År 2020 transfererade staten drygt 3,3 miljarder kronor till rättsliga biträden i brottmål. Det är nästan dubbelt så mycket som tio år tidigare, och det är kostnaden för offentliga försvarare som har ökat mest. Bara under den sista femårsperioden ökade den med mer än 400 miljoner kronor till drygt 1,8 miljarder år 2020.

Prot. 2021/22:111

11 maj

-----

*Riksrevisionens
rapport om ersättning
till rättsliga biträden
i brottmål*

Det här är en utveckling som åtminstone delvis hade gått att förutse, när allt fler mål är sådana att den så kallade brottmålstaxan inte tillämpas. Den är nämligen begränsad till mål med få personer inblandade och med relativt kort förhandlingstid i rätten.

Redan år 2003 genomfördes ett försök i västra Sverige. Under en period lät tingsrätterna där bli att tillämpa brottmålstaxan även när det rörde sig om så kallade taxemål. Det var alltså ett försök för att se utfallet efteråt.

När försöket var slut visade det sig att drygt 80 procent av alla rättsliga biträden, när de hade fått möjlighet att yrka ersättning fritt utan att hålla sig till taxan, hade debiterat mer än vad de hade rätt till enligt taxan. Kostnadsökningen började lite försiktigt, men den ökade efter hand. Den sista försöksmånaden såg man att en försvarare kostade 35 procent mer än vad taxan stipulerade trots att det var taxemål. Gränserna för vad man ansåg sig ha rätt att ta betalt för förflyttades alltså.

Jag säger verkligen inte att advokaterna i försöket fuskade på något sätt, men detta visar tydligt att en taxa som kan användas i betydligt fler fall än i dag har en positiv tillbakahållande effekt, inte minst när en advokat ska avgöra vilka åtgärder som det är motiverat att lägga tid på. Och den frågan bör faktiskt ställas: Hur många av de åtgärder som utförs av advokater i dag är det motiverat att samhället ska bekosta utifrån det uppdrag som de faktiskt getts?

Sammantaget: Det har gjorts alldeles för lite för att få kontroll över skenande kostnader. Centerpartiet kräver betydligt mer än vad regeringen har levererat och levererar och uppmanar regeringen att verkligen följa tillkännagivandet och de rekommendationer som Riksrevisionen lämnat i sin granskning.

Fru talman! Slutligen kan jag inte låta bli att kommentera ett förslag från Kristdemokraterna, som vill att åklagare ska uttala sig om kostnadsräkningar i ännu fler fall än vad som redan görs. Det är domstolens uppgift att bedöma kostnadsräkningar och att se till att det finns tillförlitliga underlag samt rutiner för en effektiv kontroll. En åklagare har inte inblick i advokaters specifika förehavanden i alla de ärenden som en åklagare samtidigt driver – de kan vara rätt många. Dessutom uppträder åklagare som advokaters motpart i domstol. Det är då mindre lämpligt att ha åsikter om kostnadsräkningar, som ju rör motpartens utförda arbete. Låt åklagare fokusera på att lagföra brottslingar, och låt bli att lägga fler administrativa bördor på åklagarkåren.

Anf. 52 JUNO BLOM (L):

Fru talman! Som vi har hört här har Riksrevisionen granskat om tingsrätterna och Domstolsverket utövar en betryggande kontroll över hanteringen av ersättning till offentliga försvarare och målsägarbiträden i brottmål. Deras övergripande slutsats är att tingsrätterna inte utövar en betryggande kontroll över hanteringen. Vi liberaler står bakom utskottets förslag att regeringen ska göra en översyn av hela regelverket för ersättning till rättsliga biträden i brottmål.

Utgifterna har, som vi har hört, ökat kraftigt under de senaste åren. Vi politiker har ett enormt ansvar för skattebetalarnas pengar och för att se till att de används korrekt. Det är helt oacceptabelt när systemet utnyttjas genom dubbeldebitering, som vi har tagit del av, eller om systemet är ineffektivt och saknar ett tydligt kontrollsystem. Men självklart måste man också

inse att brottsligheten har ökat avsevärt, som vi ofta debatterar i denna kammare, och då påverkas även biträdenas kostnader.

Den debatt som vi hade före denna debatt handlade om brottsoffer. När vi diskuterar kostnader för offentliga biträden tänker jag att det är viktigt att se hur viktiga målsägarbiträden är för brottsoffren. Jag tänker på alla flickor, kvinnor och barn som jag har mött genom åren. Målsägarbiträdet har verkligen varit deras livlina. Jag tänker också på behovet av att skapa en trygghet för att man ska orka medverka. Känslan av att man vill ge upp är ju ständigt närvarande. Därför tror jag att det är viktigt att man ser skillnaderna när man gör den här översynen, så att man inte försätter brottsoffer i en än svårare situation. Många gånger handlar det om att det är ens föräldrar eller ens partner som har utsatt en för brott, eller det kan vara flera i släkten som har utövat våld. Det kan ha skett fruktansvärda sexualbrott som har vänt upp och ned på hela ens liv.

Självklart ska detta då ske inom rimliga gränser. Liberalerna står bakom utskottets förslag men är noga med att betona att man också ska se skillnader och definitivt ge brottsoffren det stöd som de är i behov av och har rätt till.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 18.)

§ 16 Biometri i brottsbekämpningen

Justitieutskottets betänkande 2021/22:JuU53
Biometri i brottsbekämpningen
föredrogs.

Anf. 53 GUSTAF LANTZ (S):

Fru talman! Jag vill passa på att uttrycka min glädje över att vi har personer som tittar på oss här från läktaren och även hemifrån. Det är ofta väldigt nyttigt att följa riksdagsdebatterna. Man lär sig mycket om hur samhället fungerar och vart vi är på väg. Men man blir också lite bättre på Alfapet, som en liten bonus. I dag ska vi nämligen prata om biometri. Det är ett ord som kanske inte alla känner till, men biometri handlar om individuella kännetecken, såsom fingeravtryck, ansiktsbilder och så vidare.

Regeringen beslutade den 20 maj 2021 att ge en särskild utredare i uppdrag att se över förutsättningarna för att använda biometri som verktyg i brottsbekämpningen. Syftet är att fler personer som misstänks för brott ska kunna identifieras med hjälp av fingeravtryck, dna, ansiktsbilder eller liknande information. Uppdraget gäller de rättsliga möjligheterna att samla in, lagra och använda sådan information.

Enligt direktiven ska utredaren bland annat lämna förslag som gör att fingeravtryck, dna, ansiktsbilder eller liknande information om personer som är misstänkta eller dömda för brott kan samlas in för registrering i Polismyndighetens register på ett mer enhetligt, heltäckande och ändamålsenligt sätt än i dag. Dessutom ska utredaren lämna förslag som gör att information kan lagras i Polismyndighetens register på ett mer enhetligt och ändamålsenligt sätt än i dag. Utredaren ska ta ställning till om Polismyndigheten ska kunna använda ansiktsbilder eller fingeravtryck från

Prot. 2021/22:111

11 maj

-----
*Riksrevisionens
rapport om ersättning
till rättsliga biträden
i brottmål*

*Biometri i brotts-
bekämpningen*

brottsutredningar för att söka i till exempel passregistret, Transportstyrelsens register över körkort eller Migrationsverkets register i syfte att identifiera personer som misstänks för brott. Och utredaren ska lämna nödvändiga författningsförslag.

I direktiven anges att utredaren nog ska väga behovet av en effektiv brottsbekämpning mot den enskildes rätt till skydd för personlig integritet. Utredningen antog namnet Biometriutredningen.

Fru talman! Den 17 mars 2022 beslutade regeringen att utvidga uppdraget genom tilläggsdirektiv till Biometriutredningen. I direktiven anges att man ska identifiera vilka rättsliga hinder som kan finnas mot att jämföra dna från brottsutredningar med dna-data i släktforskningsdatabaser, ta ställning till om och i så fall under vilka förutsättningar Polismyndigheten ska kunna använda dna-baserade släktforskningsdatabaser i syfte att identifiera personer som misstänks för brott samt lämna nödvändiga författningsförslag.

Utredaren får också ta upp och lämna författningsförslag i andra frågor som direkt anknyter till tilläggsuppdraget. Utredaren ska även i denna del av uppdraget nogta väga behovet av en effektiv brottsbekämpning mot den enskildes rätt till skydd för sin personliga integritet. Grundläggande fri- och rättigheter ska beaktas på samma sätt som enligt de ursprungliga direktiven. Utredarens förslag måste även hålla sig inom ramarna för det EU-direktiv som reglerar personuppgiftsbehandling inom brottsbekämpningen och som ligger till grund för brottsdatalagen och annan svensk lagstiftning.

Fru talman! I den utsträckning det behövs ska utredaren hämta in synpunkter och upplysningar från berörda myndigheter och organisationer. Utredningstiden ligger fast, vilket innebär att uppdraget ska redovisas senast den 20 februari 2023.

Med detta anser jag att direktiven till Biometriutredningen är väl avvägda och ändamålsenligt utformade. Regeringen har, som jag har redogjort för tidigare, dessutom nyligen beslutat om tilläggsdirektiv när det gäller just användningen av dna-baserade släktforskningsmetoder.

Även när syftet är att klara upp allvarliga brott måste skyddet för den enskilda personens integritet värnas, vilket innebär att såväl grundläggande skydd för mänskliga rättigheter som den EU-rättsliga dataskyddslagstiftningen måste beaktas. Att användandet av dna-baserade släktforskningsmetoder aktualiserar komplicerade frågor framgår tydligt av Polismyndighetens begäran om förhandssamråd och Integritetsskyddsmyndighetens yttrande. Min generella uppfattning är att de utredningar som tillsätts inom kommittéväsendet också måste ges rimliga förutsättningar att planera och genomföra sitt arbete med god kvalitet.

Mot denna bakgrund menar jag att det är olämpligt att nu förkorta utredningstiden för denna del av utredningen med cirka sex månader. Vi är därför inte beredda att ställa oss bakom ett sådant tillkännagivande om tilläggsdirektiv till utredningen som nu föreslås.

Med detta yrkar jag bifall till reservationen i ärendet.

Anf. 54 TOBIAS ANDERSSON (SD):

Fru talman! Vi debatterar i dag det betänkande som blivit till tack vare Sverigedemokraternas utskottsinitiativ i justitieutskottet och som berör biometri i brottsbekämpningen.

Jag ska låta det vara osagt, men jag tror att detta kan vara första gången ett utskottsinitiativ som signerats endast av Sverigedemokraterna har nått så här långt i riksdagsprocessen. Åtminstone vad jag kommer på, även om vi naturligtvis nått samma framgång i flera fall där vi haft gemensamma utskottsinitiativ med andra partier.

Ärendet som sådant bygger på den tekniska utvecklingens framsteg, vilka har inneburit att flertalet metoder och verktyg för en effektivare brottsbekämpning nu finns på plats.

Ett projekt som uppmärksammats på temat var metoden med dna-baserad släktforskning – vilket brukar kallas forensisk genetisk genealogi – vars användning ledde till fällande dom i det mycket uppmärksammade dubbelmordet i Linköping.

Pilotprojektet från polisen, som sedermera stoppades efter ett förhandsyttrande av Integritetsskyddsmyndigheten, var nyligen ämne för tilläggsdirektiv till Biometriutredningen på regeringens vägnar.

Utredningen, vars uppdrag ska redovisas senast den 20 februari 2023, får nu i uppdrag att ta ställning till om, och i så fall under vilka förutsättningar, metoden ska få användas även i fortsättningen. Just nu använder man inte metoden.

Direktivens utformning lämnar dock tydligt utrymme för utredningen att inte alls lämna förslag om ett sådant system, om utredningen anser att det finns övervägande skäl mot detta. Att utredningen bör ta ställning och redogöra för skälen för systemets införande eller ej är förvisso ett lämpligt tillvägagångssätt. Utredningen bör dock, enligt oss, även lämna förslag på en sådan ordnings införande alldeles oavsett utredningens egna ställningstagande. SD tycker så och även en majoritet i justitieutskottet.

Det är, och bör vara, politikens uppgift att utifrån underlaget därefter besluta huruvida de frågor som behandlats i utredningen ska leda till lagstiftning eller inte. Resultatet blir annars att, om den politiska viljan ändå finns, ytterligare utredningar måste tillsättas. Det har vi sett i andra fall där man har lämnat till utredaren att avgöra frågan och därmed inte kommit med förslag på implementering av det hela. Det innebär att man behöver utreda på nytt om det finns en politisk vilja att faktiskt gå fram med förslaget. Den risken ser vi även i detta fall.

Utredningstiden har även, enligt oss, varit obefogat lång och ska enligt nuvarande direktiv inte slutrapporteras förrän efter valet. Det här är också något vi har sett i olika fall, där man helt enkelt delvis begraver en fråga genom långa utredningstider som löper under valperioder, varvid det kan vara svårt som politisk opposition att belysa sakfrågan. Noteras bör även att det har gått ett år sedan förhandsyttrandet avslutade polisens projekt.

Givet utvecklingen av brottsligheten i samhället finns skäl att snabbt få underlag på plats, inte minst då verktyget som sådant, enligt polisens rapport om pilotprojektet, är osedvanligt kraftfullt.

Givet att frågan om forensisk genetisk genealogi är angelägen anser vi därför att det finns skäl att säkerställa att ett delbetänkande kommer snarast möjligt. Man skriver helt enkelt ett separat delbetänkande i denna del som rapporteras innan valet. I samband med att ett nytt tilläggsdirektiv gällande dna-baserade släktforskningsmetoder tillförs bör även delar av de ursprungliga direktiven ses över, enligt Sverigedemokraterna och justitieutskottet.

Sverigedemokraterna förespråkar att Polismyndigheten ska kunna använda ansiktsbilder eller fingeravtryck från brottsutredningar för att söka i till exempel passregister, Transportstyrelsens register över körkort eller Migrationsverkets register i syfte att identifiera personer som misstänks för brott. Därför är det problematiskt att regeringen i de ursprungliga direktiven, i likhet med frågan om tilläggsdirektivet, inte fastslog att utredningen skulle lämna förslag på en sådan ordning oavsett utredningens avvägningar i övrigt.

Sammanfattningsvis, fru talman, kan jag konstatera att utskottet önskar stärka polisens förutsättningar att utreda och bekämpa brott samt att verktygen kommer på plats snabbt.

Med det sagt önskar jag yrka bifall till utskottets förslag till beslut.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 18.)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 13.47 på förslag av förste vice talmannen att ajournera sammanträdet till kl. 16.00, då votering skulle äga rum.

Återupptaget sammanträde

Sammanträdet återupptogs kl. 16.00.

§ 17 Beslut om ärenden som slutdebatterats den 5 maj

TU11 Cykelfrågor

Punkt 2 (Infrastruktur för cykling)

1. utskottet
2. res. 2 (M)
3. res. 4 (C)
4. res. 5 (V)
5. res. 6 (KD)
6. res. 7 (L)

Förberedande votering 1:

18 för res. 6
16 för res. 7
261 avstod
54 frånvarande

Kammaren biträdde res. 6.

Förberedande votering 2:

23 för res. 5
18 för res. 6
254 avstod
54 frånvarande
Kammaren biträdde res. 5.

Förberedande votering 3:

27 för res. 4

24 för res. 5

243 avstod

55 frånvarande

Kammaren biträdde res. 4.

Förberedande votering 4:

59 för res. 2

27 för res. 4

209 avstod

54 frånvarande

Kammaren biträdde res. 2.

Huvudvotering:

86 för utskottet

59 för res. 2

150 avstod

54 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 86 S

För res. 2: 59 M

Avstod: 53 SD, 27 C, 22 V, 18 KD, 16 L, 12 MP, 2 -

Frånvarande: 14 S, 11 M, 8 SD, 4 C, 5 V, 4 KD, 4 L, 4 MP

Punkt 4 (Trafiksäkerhet och cykling)

1. utskottet

2. res. 11 (SD)

Votering:

136 för utskottet

53 för res. 11

106 avstod

54 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 86 S, 27 C, 22 V, 1 -

För res. 11: 52 SD, 1 -

Avstod: 59 M, 1 SD, 18 KD, 16 L, 12 MP

Frånvarande: 14 S, 11 M, 8 SD, 4 C, 5 V, 4 KD, 4 L, 4 MP

Punkt 6 (Elsparkecyklar och hyrcyklar)

1. utskottet

2. res. 16 (S, KD, MP)

Votering:

130 för utskottet

115 för res. 16

50 avstod

54 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Prot. 2021/22:111
11 maj

Partvis fördelning av rösterna:
För utskottet: 2 S, 59 M, 52 SD, 16 L, 1 -
För res. 16: 84 S, 1 SD, 18 KD, 12 MP
Avstod: 27 C, 22 V, 1 -
Frånvarande: 14 S, 11 M, 8 SD, 4 C, 5 V, 4 KD, 4 L, 4 MP

Punkt 7 (Insatser för ökad och säker cykling)

1. utskottet
2. res. 21 (MP)
Votering:
211 för utskottet
12 för res. 21
72 avstod
54 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partvis fördelning av rösterna:
För utskottet: 86 S, 59 M, 27 C, 22 V, 16 L, 1 -
För res. 21: 12 MP
Avstod: 53 SD, 18 KD, 1 -
Frånvarande: 14 S, 11 M, 8 SD, 4 C, 5 V, 4 KD, 4 L, 4 MP

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

MJU23 Vattenvård

Punkt 7 (Påverkan av EU:s regelverk på utbyggnaden av svenska reningsverk)

1. utskottet
2. res. 7 (S, V, MP)
Votering:
174 för utskottet
121 för res. 7
54 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partvis fördelning av rösterna:
För utskottet: 59 M, 53 SD, 27 C, 18 KD, 16 L, 1 -
För res. 7: 86 S, 22 V, 12 MP, 1 -
Frånvarande: 14 S, 11 M, 8 SD, 4 C, 5 V, 4 KD, 4 L, 4 MP

Punkt 11 (Miljöövervakning för vattenförvaltningen)

1. utskottet
2. res. 11 (MP)
Votering:
283 för utskottet
12 för res. 11
54 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partvis fördelning av rösterna:
För utskottet: 86 S, 59 M, 53 SD, 27 C, 22 V, 18 KD, 16 L, 2 -
För res. 11: 12 MP
Frånvarande: 14 S, 11 M, 8 SD, 4 C, 5 V, 4 KD, 4 L, 4 MP

Punkt 15 (Genomförande av vattendirektivet)

1. utskottet

2. res. 15 (SD)

Votering:

229 för utskottet

54 för res. 15

11 avstod

55 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 86 S, 59 M, 27 C, 22 V, 18 KD, 16 L, 1 -

För res. 15: 53 SD, 1 -

Avstod: 11 MP

Frånvarande: 14 S, 11 M, 8 SD, 4 C, 5 V, 4 KD, 4 L, 5 MP

Camilla Hansén (MP) anmälde att hon avsett att avstå från att rösta men markerats som frånvarande.

Punkt 16 (System för utsläppshandel av fosfor och kväve i Östersjön)

1. utskottet

2. res. 17 (C, KD)

Votering:

251 för utskottet

44 för res. 17

54 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 86 S, 59 M, 53 SD, 1 C, 22 V, 16 L, 12 MP, 2 -

För res. 17: 26 C, 18 KD

Frånvarande: 14 S, 11 M, 8 SD, 4 C, 5 V, 4 KD, 4 L, 4 MP

Punkt 18 (Översyn av LEVA-projektet)

1. utskottet

2. res. 19 (M, C, KD, MP)

Votering:

179 för utskottet

116 för res. 19

54 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 86 S, 53 SD, 22 V, 16 L, 2 -

För res. 19: 59 M, 27 C, 18 KD, 12 MP

Frånvarande: 14 S, 11 M, 8 SD, 4 C, 5 V, 4 KD, 4 L, 4 MP

Punkt 20 (Nationellt mål för fosfor- och kväveåterföring)

1. utskottet

2. res. 21 (M, C, V, MP)

Votering:

173 för utskottet

122 för res. 21

54 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Prot. 2021/22:111
11 maj

Partvis fördelning av rösterna:
För utskottet: 85 S, 53 SD, 18 KD, 16 L, 1 -
För res. 21: 1 S, 59 M, 27 C, 22 V, 12 MP, 1 -
Frånvarande: 14 S, 11 M, 8 SD, 4 C, 5 V, 4 KD, 4 L, 4 MP

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

SfU18 Ekonomisk familjepolitik

Punkt 1 (Familjepolitik och föräldraförsäkring)

1. utskottet

2. res. 1 (M)

3. res. 4 (V)

4. res. 6 (L)

Förberedande votering 1:

23 för res. 4

16 för res. 6

256 avstod

54 frånvarande

Kammaren biträdde res. 4.

Förberedande votering 2:

59 för res. 1

23 för res. 4

213 avstod

54 frånvarande

Kammaren biträdde res. 1.

Huvudvotering:

84 för utskottet

59 för res. 1

152 avstod

54 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partvis fördelning av rösterna:

För utskottet: 84 S

För res. 1: 59 M

Avstod: 2 S, 53 SD, 27 C, 22 V, 18 KD, 16 L, 12 MP, 2 -

Frånvarande: 14 S, 11 M, 8 SD, 4 C, 5 V, 4 KD, 4 L, 4 MP

Johan Büser och Teres Lindberg (båda S) anmälde att de avsett att rösta ja men markerats ha avstått från att rösta.

Punkt 3 (Reserverade dagar med föräldrapenning på grundnivå)

1. utskottet

2. res. 11 (SD, KD)

Votering:

220 för utskottet

73 för res. 11

2 avstod

54 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 86 S, 58 M, 27 C, 21 V, 16 L, 11 MP, 1 -

För res. 11: 1 M, 52 SD, 1 V, 18 KD, 1 -

Avstod: 1 SD, 1 MP

Frånvarande: 14 S, 11 M, 8 SD, 4 C, 5 V, 4 KD, 4 L, 4 MP

Gudrun Nordborg (V) anmälde att hon avsett att rösta ja men markerats ha röstat nej.

Emma Hult (MP) anmälde att hon avsett att rösta ja men markerats ha avstått från att rösta.

Punkt 5 (Dubbeldagar)

1. utskottet

2. res. 13 (S, V)

Votering:

186 för utskottet

109 för res. 13

54 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 59 M, 53 SD, 27 C, 18 KD, 16 L, 12 MP, 1 -

För res. 13: 86 S, 22 V, 1 -

Frånvarande: 14 S, 11 M, 8 SD, 4 C, 5 V, 4 KD, 4 L, 4 MP

Punkt 9 (Graviditetspenning)

1. utskottet

2. res. 18 (SD, KD)

Votering:

222 för utskottet

72 för res. 18

55 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 86 S, 59 M, 27 C, 22 V, 16 L, 11 MP, 1 -

För res. 18: 53 SD, 18 KD, 1 -

Frånvarande: 14 S, 11 M, 8 SD, 4 C, 5 V, 4 KD, 4 L, 5 MP

Maria Gardfjell (MP) anmälde att hon avsett att rösta ja men markerats som frånvarande.

Punkt 17 (Bostadsbidrag)

1. utskottet

2. res. 29 (C)

Votering:

203 för utskottet

27 för res. 29

65 avstod

54 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 86 S, 59 M, 22 V, 18 KD, 16 L, 1 MP, 1 -

För res. 29: 27 C

Avstod: 53 SD, 11 MP, 1 -

Frånvarande: 14 S, 11 M, 8 SD, 4 C, 5 V, 4 KD, 4 L, 4 MP

§ 18 Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde

KU14 Ett ändamålsenligt skydd för tryck- och yttrandefriheten

Punkt 1 (Grundlagsförslagen)

1. utskottet
2. res. 1 (S, V, L, MP)

Votering:

158 för utskottet

137 för res. 1

54 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 59 M, 53 SD, 27 C, 18 KD, 1 -

För res. 1: 86 S, 22 V, 16 L, 12 MP, 1 -

Frånvarande: 14 S, 11 M, 8 SD, 4 C, 5 V, 4 KD, 4 L, 4 MP

Punkt 2 (Granskning av public service)

1. utskottet
2. res. 2 (SD)

Votering:

241 för utskottet

54 för res. 2

54 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 86 S, 59 M, 27 C, 22 V, 18 KD, 16 L, 12 MP, 1 -

För res. 2: 53 SD, 1 -

Frånvarande: 14 S, 11 M, 8 SD, 4 C, 5 V, 4 KD, 4 L, 4 MP

Punkt 4 (Grundlagsskydd för public service)

1. utskottet
2. res. 3 (MP)

Votering:

283 för utskottet

12 för res. 3

54 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 86 S, 59 M, 53 SD, 27 C, 22 V, 18 KD, 16 L, 2 -

För res. 3: 12 MP

Frånvarande: 14 S, 11 M, 8 SD, 4 C, 5 V, 4 KD, 4 L, 4 MP

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

KU19 Kompletteringar till regelverket om säkerhetsskydd i riksdagen och dess myndigheter

Kammaren biföll utskottets förslag.

KU35 Riksdagens arbetsformer

Punkt 6 (Riksdagsledamöternas ekonomiska villkor)

1. utskottet
2. res. 1 (V)

Votering:

272 för utskottet

23 för res. 1

54 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 86 S, 59 M, 53 SD, 27 C, 18 KD, 16 L, 12 MP, 1 -

För res. 1: 22 V, 1 -

Frånvarande: 14 S, 11 M, 8 SD, 4 C, 5 V, 4 KD, 4 L, 4 MP

Punkt 14 (Val av talmän och utskottspresidier)

1. utskottet
2. res. 6 (SD)

Votering:

240 för utskottet

54 för res. 6

1 avstod

54 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 86 S, 58 M, 27 C, 22 V, 18 KD, 16 L, 12 MP, 1 -

För res. 6: 53 SD, 1 -

Avstod: 1 M

Frånvarande: 14 S, 11 M, 8 SD, 4 C, 5 V, 4 KD, 4 L, 4 MP

Punkt 17 (Översyn av riksdagsarbetet)

1. utskottet
2. res. 8 (C)

Votering:

268 för utskottet

27 för res. 8

54 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 86 S, 59 M, 53 SD, 22 V, 18 KD, 16 L, 12 MP, 2 -

För res. 8: 27 C

Frånvarande: 14 S, 11 M, 8 SD, 4 C, 5 V, 4 KD, 4 L, 4 MP

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

KU37 Bättre villkor för kommersiell radio

Punkt 1

Kammaren biföll utskottets förslag.

Punkt 2 (Förlängning av analoga sändningstillstånd till 2030)

1. utskottet

2. res. 2 (M)

Votering:

237 för utskottet

58 för res. 2

54 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 86 S, 1 M, 53 SD, 27 C, 22 V, 18 KD, 16 L, 12 MP, 2 -

För res. 2: 58 M

Frånvarande: 14 S, 11 M, 8 SD, 4 C, 5 V, 4 KD, 4 L, 4 MP

Punkt 3 (Militär prioritet för vissa frekvensområden)

1. utskottet

2. res. 3 (SD)

Votering:

242 för utskottet

53 för res. 3

54 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 86 S, 59 M, 27 C, 22 V, 18 KD, 16 L, 12 MP, 2 -

För res. 3: 53 SD

Frånvarande: 14 S, 11 M, 8 SD, 4 C, 5 V, 4 KD, 4 L, 4 MP

SoU32 Ändrade övergångsbestämmelser när det gäller medicintekniska produkter för in vitro-diagnostik

Kammaren biföll utskottets förslag.

AU11 Genomförande av arbetsvillkorsdirektivet

Punkt 1 (Regeringens lagförslag)

1. utskottet

2. res. 1 (SD)

Votering:

241 för utskottet

54 för res. 1

54 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 86 S, 59 M, 27 C, 22 V, 18 KD, 16 L, 12 MP, 1 -

För res. 1: 53 SD, 1 -

Frånvarande: 14 S, 11 M, 8 SD, 4 C, 5 V, 4 KD, 4 L, 4 MP

Punkt 2 (Lagstiftningens framtida utformning)

1. utskottet
2. res. 2 (V)

Votering:

254 för utskottet

23 för res. 2

18 avstod

54 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 86 S, 59 M, 53 SD, 27 C, 16 L, 12 MP, 1 -

För res. 2: 22 V, 1 -

Avstod: 18 KD

Frånvarande: 14 S, 11 M, 8 SD, 4 C, 5 V, 4 KD, 4 L, 4 MP

Prot. 2021/22:111

11 maj

AU13 Riksrevisionens rapport om bosättningslagen

Punkt 1 (Riksrevisionens rapport om bosättningslagen)

1. utskottet

2. res. 1 (M)

3. res. 2 (SD)

4. res. 3 (C)

5. res. 4 (KD)

Förberedande votering 1:

27 för res. 3

18 för res. 4

250 avstod

54 frånvarande

Kammaren biträdde res. 3.

Förberedande votering 2:

54 för res. 2

27 för res. 3

214 avstod

54 frånvarande

Kammaren biträdde res. 2.

Förberedande votering 3:

58 för res. 1

54 för res. 2

181 avstod

56 frånvarande

Kammaren biträdde res. 1.

Linda Westerlund Snecker (V) anmälde att hon avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat nej.

Arman Teimouri (L) anmälde att han avsett att avstå från att rösta men markerats som frånvarande.

Huvudvotering:

136 för utskottet

59 för res. 1

100 avstod

54 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Prot. 2021/22:111
11 maj

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 86 S, 21 V, 16 L, 12 MP, 1 -

För res. 1: 59 M

Avstod: 53 SD, 27 C, 1 V, 18 KD, 1 -

Frånvarande: 14 S, 11 M, 8 SD, 4 C, 5 V, 4 KD, 4 L, 4 MP

Gudrun Nordborg (V) anmälde att hon avsett att rösta ja men markerats ha avstått från att rösta.

SkU24 Skattereduktion för avgift till arbetslöshetskassa

Kammaren biföll utskottets förslag.

SkU25 Ändrad nedsättning av förmånsvärdet för miljöanpassade bilar

Kammaren biföll utskottets förslag.

JuU26 Våldsbrott och brottsoffer

Punkt 1 (Nollvision mot våld i nära relationer)

1. utskottet

2. res. 1 (KD)

Votering:

277 för utskottet

18 för res. 1

54 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 86 S, 59 M, 53 SD, 27 C, 22 V, 16 L, 12 MP, 2 -

För res. 1: 18 KD

Frånvarande: 14 S, 11 M, 8 SD, 4 C, 5 V, 4 KD, 4 L, 4 MP

Punkt 7 (Kunskap bland allmänheten om våld i nära relationer)

1. utskottet

2. res. 7 (M, SD, KD)

Votering:

163 för utskottet

131 för res. 7

55 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 86 S, 1 M, 27 C, 22 V, 16 L, 10 MP, 1 -

För res. 7: 58 M, 53 SD, 18 KD, 2 MP

Frånvarande: 14 S, 11 M, 8 SD, 4 C, 5 V, 4 KD, 4 L, 4 MP, 1 -

Erik Ottoson (M) anmälde att han avsett att rösta nej men markerats ha röstat ja.

Per Bolund och Anna Sibinska (båda MP) anmälde att de avsett att rösta ja men markerats ha röstat nej.

Punkt 9 (Akut hjälplinje och lokala trygghetsteam)

1. utskottet

2. res. 9 (V)

Votering:

272 för utskottet

23 för res. 9

54 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partvis fördelning av rösterna:

För utskottet: 86 S, 59 M, 53 SD, 27 C, 18 KD, 16 L, 12 MP, 1 -

För res. 9: 22 V, 1 -

Frånvarande: 14 S, 11 M, 8 SD, 4 C, 5 V, 4 KD, 4 L, 4 MP

Punkt 23 (Skärpta straff för våldsutövare som inte kan utvisas)

1. utskottet

2. res. 22 (SD)

Votering:

241 för utskottet

54 för res. 22

54 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partvis fördelning av rösterna:

För utskottet: 86 S, 59 M, 27 C, 22 V, 18 KD, 16 L, 12 MP, 1 -

För res. 22: 53 SD, 1 -

Frånvarande: 14 S, 11 M, 8 SD, 4 C, 5 V, 4 KD, 4 L, 4 MP

Punkt 38 (Utvidgning av barnfridsbrottet)

1. utskottet

2. res. 35 (L)

Votering:

278 för utskottet

16 för res. 35

55 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partvis fördelning av rösterna:

För utskottet: 86 S, 59 M, 53 SD, 27 C, 22 V, 18 KD, 12 MP, 1 -

För res. 35: 16 L

Frånvarande: 14 S, 11 M, 8 SD, 4 C, 5 V, 4 KD, 4 L, 4 MP, 1 -

Punkt 43 (Handläggningen av utredningar vid brott mot barn)

1. utskottet

2. res. 39 (S, V)

Votering:

186 för utskottet

109 för res. 39

54 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partvis fördelning av rösterna:

För utskottet: 59 M, 53 SD, 27 C, 18 KD, 16 L, 12 MP, 1 -

För res. 39: 86 S, 22 V, 1 -

Frånvarande: 14 S, 11 M, 8 SD, 4 C, 5 V, 4 KD, 4 L, 4 MP

JuU19 Riksrevisionens rapport om ersättning till rättsliga biträden i brottmål

Punkt 1 (En översyn av regelverket för ersättning till rättsliga biträden i brottmål)

1. utskottet
2. res. 1 (S, V)

Votering:

186 för utskottet

109 för res. 1

54 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 59 M, 53 SD, 27 C, 18 KD, 16 L, 12 MP, 1 -

För res. 1: 86 S, 22 V, 1 -

Frånvarande: 14 S, 11 M, 8 SD, 4 C, 5 V, 4 KD, 4 L, 4 MP

Punkt 2 (En central arvodeshanterare)

1. utskottet
2. res. 2 (KD)

Votering:

276 för utskottet

19 för res. 2

54 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 86 S, 58 M, 53 SD, 27 C, 22 V, 16 L, 12 MP, 2 -

För res. 2: 1 M, 18 KD

Frånvarande: 14 S, 11 M, 8 SD, 4 C, 5 V, 4 KD, 4 L, 4 MP

Niklas Wykman (M) anmälde att han avsett att rösta ja men markerats ha röstat nej.

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

JuU53 Biometri i brottsbekämpningen

1. utskottet
2. res. (S, C, V, MP)

Votering:

147 för utskottet

148 för res.

54 frånvarande

Kammaren biföll res.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 59 M, 53 SD, 18 KD, 16 L, 1 -

För res.: 86 S, 27 C, 22 V, 12 MP, 1 -

Frånvarande: 14 S, 11 M, 8 SD, 4 C, 5 V, 4 KD, 4 L, 4 MP

Följande dokument anmäldes och bordlades:

EU-dokument

COM(2022) 187 Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om ändring av Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2018/1727 vad gäller insamling, bevarande och analys av bevis rörande folkmord, brott mot mänskligheten och krigsförbrytelser vid Eurojust

COM(2022) 189 Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om ändring av förordning (EU) 2018/1806 om fastställande av förteckningen över tredjeländer vars medborgare är skyldiga att inneha visering när de passerar de yttre gränserna och av förteckningen över de tredjeländer vars medborgare är undantagna från detta krav (Kuwait, Qatar)

Motioner

med anledning av prop. 2021/22:208 Vägar till hållbara vattentjänster

2021/22:4688 av Magnus Ek och Ola Johansson (båda C)

2021/22:4689 av Mikael Eskilanderesson m.fl. (SD)

2021/22:4690 av Larry Söder m.fl. (KD)

2021/22:4693 av Viktor Wärnick m.fl. (M)

2021/22:4694 av Emma Hult och Maria Gardfjell (båda MP)

med anledning av prop. 2021/22:216 Förbättrade förutsättningar för den arbetsmarknadspolitiska verksamheten

2021/22:4687 av Ciczie Weidby m.fl. (V)

2021/22:4696 av Mats Green m.fl. (M)

med anledning av skr. 2021/22:230 Vård av unga vid Statens institutionsstyrelses särskilda ungdomshem

2021/22:4705 av Maj Karlsson m.fl. (V)

2021/22:4730 av Sofia Nilsson m.fl. (C)

2021/22:4731 av Acko Ankarberg Johansson m.fl. (KD)

2021/22:4732 av Juno Blom m.fl. (L)

2021/22:4733 av Camilla Waltersson Grönvall m.fl. (M)

2021/22:4734 av Margareta Fransson (MP)

§ 20 Anmälan om interpellationer

Följande interpellationer hade framställts:

den 10 maj

2021/22:483 Godkännande av odlat kött

av *Jens Holm* (V)

till statsrådet Anna-Caren Säterberg (S)

2021/22:484 Ekocid och Stockholm + 50

av *Jens Holm* (V)

till klimat- och miljöminister Annika Strandhäll (S)

Prot. 2021/22:111
11 maj
-----

§ 21 Anmälan om frågor för skriftliga svar

Följande frågor för skriftliga svar hade framställts:

den 10 maj

2021/22:1554 Skolsäkerheten i svenska skolor

av *Jörgen Grubb* (SD)

till statsrådet Lina Axelsson Kihlblom (S)

2021/22:1555 Konsulärt stöd till svenskar under nedstängning

av *Markus Wiechel* (SD)

till utrikesminister Ann Linde (S)

2021/22:1556 Kinesiskt ägande av vindkraft

av *Markus Wiechel* (SD)

till statsrådet Khashayar Farmanbar (S)

§ 22 Kammaren åtskildes kl. 16.34.

Sammanträdet leddes

av förste vice talmannen från dess början till och med § 11 anf. 23 (delvis),

av andre vice talmannen därefter till och med § 15 anf. 46 (delvis),

av förste vice talmannen därefter till ajourneringen kl. 13.47 och

av andre vice talmannen därefter till dess slut.

Vid protokollet

TUULA ZETTERMAN

/Olof Pilo

§ 1 Justering av protokoll.....	1
§ 2 Ärenden för hänvisning till utskott	1
§ 3 Ärenden för bordläggning.....	1
§ 4 Ett ändamålsenligt skydd för tryck- och yttrandefriheten.....	2
Konstitutionsutskottets betänkande 2021/22:KU14	2
Anf. 1 PER-ARNE HÅKANSSON (S)	2
Anf. 2 LARS ANDERSSON (SD)	4
Anf. 3 NINA LUNDSTRÖM (L)	5
Anf. 4 ANNA SIBINSKA (MP).....	7
Anf. 5 ERIK OTTOSON (M).....	8
Anf. 6 LINDA MODIG (C).....	10
Anf. 7 TUVE SKÅNBERG (KD)	12
(Beslut fattades under § 18.).....	13
§ 5 Riksrevisionens årsredovisning för 2021	13
Konstitutionsutskottets betänkande 2021/22:KU17	13
(Beslut fattades under § 18.).....	13
§ 6 Kompletteringar till regelverket om säkerhetsskydd i	
   riksdagen och dess myndigheter	13
Konstitutionsutskottets betänkande 2021/22:KU19	13
(Beslut fattades under § 18.).....	13
§ 7 Riksdagens arbetsformer	13
Konstitutionsutskottets betänkande 2021/22:KU35	13
Anf. 8 LARS ANDERSSON (SD)	13
Anf. 9 PER SCHÖLDBERG (C).....	14
Anf. 10 JESSICA WETTERLING (V)	16
Anf. 11 KARIN ENSTRÖM (M).....	17
Anf. 12 PER-ARNE HÅKANSSON (S)	19
Anf. 13 PATRIK BJÖRCK (S)	20
(Beslut fattades under § 18.).....	21
§ 8 Bättre villkor för kommersiell radio	21
Konstitutionsutskottets betänkande 2021/22:KU37	21
Anf. 14 JOHN E WEINERHALL (M).....	21
Anf. 15 FREDRIK LINDAHL (SD)	22
Anf. 16 PER-ARNE HÅKANSSON (S)	23
Anf. 17 RICHARD HERREY (M).....	25
(Beslut fattades under § 18.).....	26
§ 9 Ändrade övergångsbestämmelser när det gäller	
   medicintekniska produkter för in vitro-diagnostik.....	26
Socialutskottets betänkande 2021/22:SoU32	26
(Beslut fattades under § 18.).....	26
§ 10 Genomförande av arbetsvillkorsdirektivet.....	26
Arbetsmarknadsutskottets betänkande 2021/22:AU11	26
Anf. 18 MAGNUS PERSSON (SD)	26
Anf. 19 CICZIE WEIDBY (V).....	27
Anf. 20 SOFIA DAMM (KD)	28
Anf. 21 JOHAN ANDERSSON (S)	29
Anf. 22 ANN-SOFIE LIFVENHAGE (M)	29

(Beslut fattades under § 18.)	30
§ 11 Riksrevisionens rapport om bosättningslagen	30
Arbetsmarknadsutskottets betänkande 2021/22:AU13	30
Anf. 23 MATS GREEN (M)	30
Anf. 24 ANN-CHRISTINE FROM UTTERSTEDT (SD).....	31
Anf. 25 ALIREZA AKHONDI (C).....	32
Anf. 26 SOFIA DAMM (KD).....	33
Anf. 27 JOHANNA HARALDSSON (S)	35
Anf. 28 ALIREZA AKHONDI (C) replik	36
Anf. 29 JOHANNA HARALDSSON (S) replik.....	37
Anf. 30 ALIREZA AKHONDI (C) replik	37
Anf. 31 JOHANNA HARALDSSON (S) replik.....	38
Anf. 32 CICZIE WEIDBY (V)	38
Anf. 33 ROGER HADDAD (L).....	39
Anf. 34 LEILA ALI-ELMI (MP).....	41
(Beslut fattades under § 18.)	42
§ 12 Skattereduktion för avgift till arbetslöshetskassa.....	42
Skatteutskottets betänkande 2021/22:SkU24	42
Anf. 35 SULTAN KAYHAN (S).....	42
(Beslut fattades under § 18.)	44
§ 13 Ändrad nedsättning av förmånsvärdet för	
miljöanpassade bilar.....	44
Skatteutskottets betänkande 2021/22:SkU25	44
(Beslut fattades under § 18.)	44
§ 14 Våldsbrott och brottsoffer	44
Justitieutskottets betänkande 2021/22:JuU26.....	44
Anf. 36 ANNA WALLENTHEIM (S).....	44
Anf. 37 KATJA NYBERG (SD).....	46
Anf. 38 GUDRUN NORDBORG (V).....	48
Anf. 39 INGEMAR KIHLESTRÖM (KD)	50
Anf. 40 JUNO BLOM (L).....	52
Anf. 41 GUDRUN NORDBORG (V) replik	55
Anf. 42 JUNO BLOM (L) replik	55
Anf. 43 GUDRUN NORDBORG (V) replik	56
Anf. 44 JUNO BLOM (L) replik	56
Anf. 45 LOUISE MEIJER (M)	57
(Beslut fattades under § 18.)	58
§ 15 Riksrevisionens rapport om ersättning till rättsliga	
biträden i brottmål	58
Justitieutskottets betänkande 2021/22:JuU19.....	58
Anf. 46 GUSTAF LANTZ (S)	58
Anf. 47 GUDRUN NORDBORG (V).....	59
Anf. 48 INGEMAR KIHLESTRÖM (KD)	60
Anf. 49 LOUISE MEIJER (M)	62
Anf. 50 ADAM MARTTINEN (SD)	63
Anf. 51 MALIN BJÖRK (C).....	64
Anf. 52 JUNO BLOM (L).....	66
(Beslut fattades under § 18.)	67
§ 16 Biometri i brottsbekämpningen	67
Justitieutskottets betänkande 2021/22:JuU53.....	67

Anf. 53 GUSTAF LANTZ (S)	67	Prot. 2021/22:111
Anf. 54 TOBIAS ANDERSSON (SD)	68	11 maj
(Beslut fattades under § 18.)	70	-----
Ajournering	70	
Återupptaget sammanträde	70	
§ 17 Beslut om ärenden som slutdebatterats den 5 maj	70	
TU11 Cykelfrågor	70	
MJU23 Vattenvård	72	
SfU18 Ekonomisk familjepolitik	74	
§ 18 Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens		
sammanträde	76	
KU14 Ett ändamålsenligt skydd för tryck- och		
yttrandefriheten	76	
KU17 Riksrevisionens årsredovisning för 2021	77	
KU19 Kompletteringar till regelverket om säkerhetsskydd		
i riksdagen och dess myndigheter	77	
KU35 Riksdagens arbetsformer	77	
KU37 Bättre villkor för kommersiell radio	78	
SoU32 Ändrade övergångsbestämmelser när det gäller		
medicintekniska produkter för in vitro-diagnostik	78	
AU11 Genomförande av arbetsvillkorsdirektivet	78	
AU13 Riksrevisionens rapport om bosättningslagen	79	
SkU24 Skattereduktion för avgift till arbetslöshetskassa	80	
SkU25 Ändrad nedsättning av förmånsvärdet för		
miljöanpassade bilar	80	
JuU26 Våldsbrott och brottsoffer	80	
JuU19 Riksrevisionens rapport om ersättning till rättsliga		
biträden i brottmål	82	
JuU53 Biometri i brottsbekämpningen	82	
§ 19 Bordläggning	83	
§ 20 Anmälan om interpellationer	83	
§ 21 Anmälan om frågor för skriftliga svar	84	
§ 22 Kammaren åtskildes kl. 16.34	84	